

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

1/2011

Цена 80 динара

<http://www.eparhija-sumadijska.org.rs/>

*Свети Симеон
Нови Богослов*

Едвард Ерл Елис

Жељко Ивковић

Саша Антонијевић

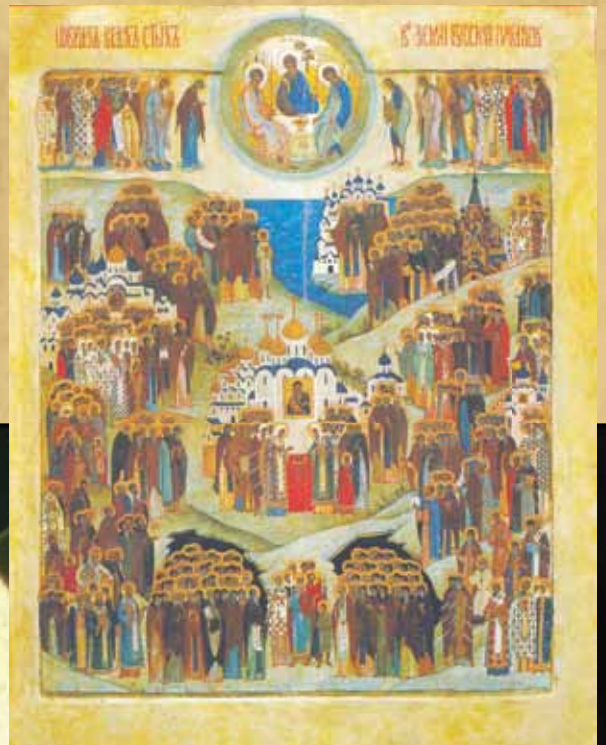
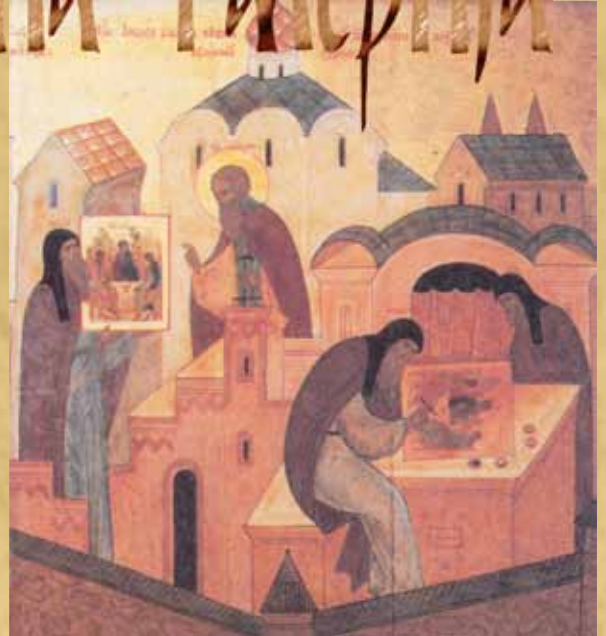
Негослав Јованчевић

*Божјићна и Светосавска посланица
епископа шумадијског Г. Јована*

ПРАВОСЛАВНА ГАМЕРИЈА

монахиња Јулијанија (Соколова)

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

Излази са
благословом Његовог
преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXXII
Број 1, (193), 2011.

Издавач
Српска православна епархија
шумадијска

Излази
шест пута годишње

Главни и одговорни уредник
Никола Миловић, протојереј

Заменик главног и одговорног
уредника
Негослав Јованчевић

Редакција
Др Зоран Крстић, протојереј -
ставрофор
Милић Марковић, протојереј
Марко Митић, протојереј
Рајко Стефановић, протојереј
Драган Икић, јереј
Небојша Младеновић, јереј
Гордана Јоцић
Владан Костадиновић

Уредништво и администрација
"Каленик"
Владимира Роловића број 1,
34000 Крагујевац,
e-mail :
n.milovic2@gmail.com

Тираж
5000 примерака

Дизајн и припрема
Дејан Манделц

Штампа
БЕОШТАМПА, Београд

271.222(497.11)
ISSN 182-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

Божјиња посланица епископа шумадијског Г. Јована.....	2
Светосавска посланица епископа шумадијског Г. Јована.....	4
Духовне поуке светог Симеона Новог Богослова.....	6
Негослав Јованчевић, Ходочаиће Светог Саве у Свету Земљу током првог путовања.....	9
Жељко Ивковић, Пут Светог Саве - пут Богочовека.....	13
Едвард Ерл Елис, Христов метод тумачења Светог Писма.....	16
Опис храмова Јагодинског округа 1836. године.....	25
Саша Антонијевић, Двадесет година од хиротоније светог владике Горазда чешког.....	28
Ненад Ристовић, О Касијиној стихирѝ: Господе, жена која је упала у многе грехе	37
Бојан Миљковић, Историјско и легендарно о Тројеручици хиландарској ..	38

Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете епископа шумадијског Г. Јована
Нова издања
Дечија страна

Ј О В А Н

МИЛОШЋУ БОЖЈОМ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП ШУМАДИЈСКИ,

**СВЕШТЕНСТВУ, МОНАШТВУ И ВЕРНОМ НАРОДУ ОВЕ ЕПАРХИЈЕ: БЛАГОДАТ,
МИЛОСТ И МИР ОД БОГА ОЦА, И ГОСПОДА НАШЕГ ИСУСА ХРИСТА, И ДУХА
СВЕТОГА, УЗ РАДОСНИ БОЖИЋНИ ПОЗДРАВ:**

МИР БОЖЈИ – ХРИСТОС СЕ РОДИ!

*Христос се рађа – прослављате Га! Христос
с неба – сусрећите Га! Христос на земљи –
узвсите се! Певај Господу сва земљо!*

им речима почео је своју Божићну бесе-
ду Свети Григорије Богослов и од тада,
ево шеснаест векова, оне се певају у на-
шем црквеном богослужењу, постављајући
нам једна те иста питања: У чему је значај
Христовог рођења за свакога од нас? Како
да дочекамо Христа који силази са небеса?

Како се ми можемо вазнети на небо? Како можемо
прославити Христа својим Животом?

Одговоре на ова питања даје нам вера у Бога и
живот по тој вери. Зато нам Свети апостол Павле
каже: *да вером ходимо и вером познајемо Онога Кога
чекамо и Кога се надамо.* Једино нам хришћанство
и хришћанска вера дају могућност да упознамо Бога
и то да га упознамо не само као Бога, него као брата,
као пријатеља, јер је Он Својим Рођењем постао као
један од нас. Зато ми кроз Његово рођење и Његово
оваплоћење постајемо синови Бога Оца и браћа Хри-
стова. Бог се оваплотио зато да би са нама општио
на равној основи, да би поделивши нашу судбину
и проживевши наш живот, могао да нам каже исти-
ну о Себи и о нама. Коју истину? Истину да нема
провалије која дели Бога и човека, да нема несавла-
дивих препрека за сусрет између Бога и човека – очи
у очи, лицем у лице.

Где се тај сусрет догађа? Тај сусрет се догађа у на-
шем срцу. Управо, ради тог сусрета Господ је сишао
на земљу, постао човек и проживео људски живот,
претрпео муке и смрт на крсту, васкрсао из мртвих,
вазнео се на небо, увек проповедајући Царство не-
беско. И све се ово збило ради тог тајанственог сус-
рета, како би се срушила преграда између човека и
Бога коју је подигао људски грех, завист, мржња и
злоба. Усељен вером у срце, Христос очишћава срце
од свакога греха, и чисто срце види Бога. *Није по-
требно ићи за Богом на небо, и изнад неба, Он је
у твојем срцу, ако је Христом очишћено,* каже пре-
подобни Јустин Ћелијски. Кроз Христа и Његово
Богооваплоћење враћа се свим људима та богопо-
добна слобода општења и заједничарења коју смо
изгубили опадањем од Бога. Зато Свети Григорије
Богослов назива Богооваплоћење другим стварањем,
када Бог поново ствара човека, примајући на себе
људско тело, другим општењем између човека и
Бога.

Рођење Христово је повод за слављење име-
на Божијег, силе Божије и Љубави Божије. То је

славље за Бога који је дошао у овај свет и у исто вре-
ме славље за човека, управо због тог сусрета. То је
догађај којим се Бог прославио међу људима и којим
се човек прославља. Догађај где Бог грли човека и
човек грли Бога кроз загревање обостране љубави.

Ништа тако не загреје људску душу и људско тело
и људско срце као љубав. И овде на земљи је то тако.
А кад је таква љубав и топлиота земаљска, каква ли
је тек љубав Божанска која нам се даје као дар небе-
ски. Кад ми осетимо у земаљском загрљају ту сна-
гу љубави, како ли је тек кад Бог загрли човека, кад
га прими у своје наручје! Кад се Бог усели у човека,
у човеково срце, у човеков ум, каква ли је то тек ра-
дост! Кад је толика радост кад се сретнемо ми, про-
лазни људи, како ли је тек велика радост Бога виде-
ти, са Богом се срести. То је овај Дан у који смо се са
Богом срили, у који смо Бога видели и Бога примили.
И зато, заиста, са нама је Бог, ако смо ми са Њим. То
нека разумеју и неразумни, да је са нама Бог, и зато
Му је Име такво – *Емануил, што значи: Са нама је
Бог.*

Све што се догађа са људима на земљи, сва збивања у свету од његовог настанка, као и само постојање света и човека – све то има дубљи и далекосежнији смисао и сврху. Свет и човек су постали стваралачком Речју Божијом; они опстају силом Божијом и Промислом Божијим у њих уграђеним. Што је дубље присуство Божије у човеку и творевини, то су човек и творевина савршенији и ближи своме вечном смислу и циљу настанка и постојања у времену и простору, јер је у све постојеће уткана божанска Љубав, из које се све рађа и настаје.

Рођењем Сина Божијег, од Духа Светога и Марије Дјеве, обнавља се људска природа. Човек Њиме постаје нешто много савршеније и више, постаје богочовечно биће. Њиме човечија нада постаје неуништива, а људска заједница – заједница непрекидног напредовања ка бољем и савршенијем.

Оно што очекујем овог Божића, као и увек, јесте сабрање на Светој служби Божићној око самог Тела и Крви Новорођеног Богомладенца као што су то хришћани одувек чинили и тим сабрањем грејали себе и своје породице.

Зато огрејмо душу, браћо и сестре, на огњу бадњака, Христовог симбола, и на светлости Божића. Угрејмо се светом Божанском ватром вере, наде и љубави. Мира нам треба и братског опроштаја и загрљаја, као хлеба, нама, и свима људима. Треба нам Божанске доброте и Мудрости више него ли хлеба. Божић је празник који нас опомиње на чување заједнице уопште, а посебно породице као основне ћелије Цркве и друштва. Све док смо у заједници Цркве и породице и једни са другима, знајмо да имамо наде на опстанак и боље сутра. Ми хришћани смо народ који је окренут будућности и вечности, али и садашњици. Зато не можемо да гледамо у будућност, а да презиремо садашност. Погледајте око себе: зар је мало усамљених и заборављених? Обрадујте их за Божић својим даром и својом љубављу, да би сви осетили радост Божића, мали и велики, здрави и болесни, сиромашни, и људским презиром уцвељени.

Данас се мире небо и земља. Данас певају Анђели и чедни пастири и сви људи добре воље: *Слава на висини Богу, а на земљи мир међу људима добра воља*. Нека та небеска добра воља процвета у моме срцу, у твојем срцу, у срцу свакога од нас. Нека мир Божији, онај који превазилази сваки ум завлада у нама, и међу нама, и међу свим људима. Оппростимо Божићем једни другима, да би и нама Бог опростио, да бисмо једним срцем и једном душом могли Христа Бога прослављати, уз мирбожење и сверадосно поздрављање:

Христос се роди! Ваистину се роди!

Ваш молитвеник пред Богомладенцем Христом
ЈОВАН, Епископ шумадијски

Крагујевац,
О Божићу 2010. године

ОТАЦ ИЗВОЛЕ ТЕ РЕЧ ПОСТА ТЕЛО

адугте се праведни, кличите небеса, играјте горе – јер Христос се роди! Дјева изгледа попут херувима док седећи држи на грудима оваплоћенога Бога Реч (Испитај Псалм 98/99,1). Пастири Новорођенога славе, маги Господару дарове приносе, анђели певајући говоре: „Недокучиви Господе, слава Ти!“

Отац изволе те Реч поста тело и Дјева роди Бога очовеченога. Звезда оглашава, маги се клањају, пастири се диве и сва творевина кличе.

Богородице Дјево, родивши Спаситеља, поништила си првобитно проклетство Евино, јер си постала Мајка Онога који је (плод) Очевог извољења и носила си на грудима оваплоћеног Бога Реч. (Пошто) тајна не допушта испитивање, сви Те само с вером славимо, кличући и говорећи заједно са тобом: „Необјашњиви Господе, слава Ти!“

Ходите, запевајмо Мајци Спаситеља коју и након порођаја видимо Дјевом: „Радуј се животом испуњени граде цара Бога, у коме се наставивши Христос приреди спасење.“ С Гаврилом те песмама обасипамо, с пастирима ти славу одајемо, вапијући: „Богородице, посредуј код Оног кога си родила за наше спасење!“

*Самогласне стихире Андреје Критског у
Божићној служби, глас четврти*

Са грчког превео Ненад Ристовић

Ј О В А Н

**МИЛОШЋУ БОЖЈОМ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП ШУМАДИЈСКИ, СВЕШТЕНСТВУ,
МОНАШТВУ И ВЕРНОМ НАРОДУ ОВЕ ЕПАРХИЈЕ,
БЛАГОДАТ, МИЛОСТ И МИР ОД БОГА ОЦА, И ГОСПОДА НАШЕГ ИСУСА ХРИСТА, И
ДУХА СВЕТОГ И ДА МОЛИТВЕ СВЕТОГ САВЕ БУДУ СА ВАМА**

ваки народ има људе који га пред светом представљају и који му одређују место међу народима. Ми Срби, на првом месту имамо Светог Саву. За њега се може рећи да није био ни обично дете својих родитеља, ни обичан свештеник међу свештеницима, ни обичан црквени поглавар међу црквеним старешинама.

Године 1219. оснива самосталну српску цркву у тренутку када се над Православљем вила црна коб, за време такозваног Латинског царства у Цариграду. За живота успева да српску цркву изузетно организује, да народ и свештенство надахне Јеванђелском науком и својим духом који ће српски народ чувати у вековима под туђином.

Свети Сава је утемељио себе на Личности Богочовека Христа. Христологики наш Светитељ, са светошћу као мером људског достојанства постао је за српски народ историјско опредељење. По томе је он вечно наш и вечно нов али истовремено васељенски, универзални свечовек. Као такав он је доживљаван и приман од српског народа кроз векове.

Све што се догађало са нашим народом током ових осам векова од упокојења Светог Саве, све се то догађало и са светим оцем нашим Савом: када се народ радовао и он се на Небесима радовао, када је народ страдао и он је страдао и састрадавао, када је народ био разапињан и он је био разапињан заједно са Господом својим ради народа свога. Када су у времену, безбожници у име своје богоборне идеологије убијали Име Божије и Бога у људима, убијано је и име Светог Саве као живог сведока Бога Живога међу људима.

Често се и данас чује: ми смо деца Светог Саве, деца Немањића, Лазаревића, Обилића, ми смо потомци светитеља, мученика, јунака и витезова. Добро је што се тога сећамо, али то није довољно! И нама би данас Свети Сава рекао: „Ако сте деца великих предака, чините велика дела. Потребно је да њиховом вером живите, њиховим идеалима да се напајате: њиховом храброшћу, самоодрицањем, љубављу према Богу и људима. Треба тако да се хватате у коштац са изазовима свога времена и збивањима у њима. Ви живите у другом времену, али не дозволите да постанете заробљеници времена која су прошла као ни вре-

мена и догађаја која предвиђају самозвани спасиоци и видовњаци. Потребно је да сагледате своје задатке и да их решавате личним трудом, вером, надом, љубављу, молитвом, смирењем, праштањем, срцем и душом, као што би их решавали ваши велики преци да су данас међу нама.” А они јесу са нама уколико смо ми на путу Божијем и путу који су нам они прокрчили.

Док смо ишли за Светим Савом, док смо ходили његовим путем, а то је пут Христов, добро смо знали и куда идемо и одакле крећемо и где треба да стигнемо, и ништа нас у историји није могло збунити нити

престрашити. Нико нас није могао завести на страну-путице нити одвојити од пута Истине и Живота. А кад смо Светог Саву и његов пут одбацили, кад смо се од Светог Саве и његовог пута удаљили, или када смо га претварали у оно што он никада био није, усамљен и самодовољни геније, онда смо се и ми духовно пореметили и историјски дезоријентисали.

Личност Светог Саве, разуме се, једна је, али, историјски гледано није доживљавана увек на исти начин. Постоје кроз осмовековну историју углавном два приступа Светом Сави и његовом делу. Први је разумевање Светог Саве из њега самога, кроз поистовећење и уподобљење њему, као и надањивање њиме онаквим какав је био. Други приступ је стварање Светог Саве, да тако кажемо, по својој сопственој слици и прилици. О овом првом приступу, правом и у суштини једином, нама вреди данас говорити.

Примљен, гледан и доживљаван онакав какав је стварно био, Свети Сава је несхватљив и незамислив без личности Богочовека Христа и Његове Цркве. Да је Свети Сава првенствено био богочежњива и христочежњива душа, то потврђује цео његов живот, од младалачког бекства у Свету Гору, до дана његовог упокојења у Бугарској. Основна покретачка и преображајна сила његовог ума и срца, његовог бића и делатности, његовог уздаха и молитве, била је светозарна Личност Христова доживљена и доживљавана у Цркви као Његовом Богочовечанском Телу. Христос је за њега истинити Бог и живот свима, како сам записује у Хиландарском Типику. Зато он у истом Типику позива не само у Христу љубљену и духовну браћу своју и оце хиландарске монахе, него све своје по духу и телу потомке, да се уподобе прекрасним трговцима који све своје имање дадоше и купише једини бесцен бисер – Христа.

Свети Сава је као маслиново стабло. Као што маслина столећима рађа дивни плод којим се храни човек тако је и Свети Сава као сверодно маслиново дрво, породило српски род. Израстао је из нашег рода и сабрао себе и свој народ у Христу и сабира га око Христа кроз векове. Свети Сава је пут који води у живот како певамо у тропару.

Заволите Бога као што Он заволе нас! – то је порука Светог Саве српском народу. Он нам и данас поручује да се држимо Христа и Цркве. Да се држимо истине и слободе у Христу. Српски народ је то изабрао јер је то први изабрао Свети Сава одредивши се за Царство Небеско. Оставио је царство земаљско и определио се за Небеско, али није заборавио и напустио своју земаљску Отаџбину. Вратио се у њу и служио јој, служио Богу и своме народу и тако нас двоструко обогатио: и царством земаљским у коме имамо велелепне задужбине, манастире, светитеље, мученике, праведнике, везујући нас за Царство Небеско.

Свети Владика Николај је казао за Светог Саву да је најлепше српско дете. И ја хоћу да предочим вама, данашњим родитељима, да и ваша деца могу бити најлепша српска деца, само ако то ви, родитељи, хоћете, то јест, ако схватите своју родитељску дуж-

ност онако како су је схватили родитељи Светог Саве и ако посветите деци довољно пажње у васпитању и почнете развијати код њих од малена љубав према Богу, љубав према Цркви, љубав према свим људима; према хришћанским вредностима живота: да је живот дар Божији и да је живот леп само када је испуњен хришћанским врлинама и правим вредностима; ако не допустите да вашу децу разврате негативни утицаји било појединаца било улице. Само родитељским васпитањем у духу јеванђелске науке може свако одвести своје дете на пут којим је ишао Свети Сава, на пут врлина, на пут Христов.

Позивам, данас на Светог Саву, прво себе, па онда вас родитеље, свештенике и учитеље, да ове речи примимо срцу и да их остваримо на нашој деци. Да их остваримо у интересу ваше деце и вас родитеља, на првом месту. Ово од вас не тражим само ја као ваш владика, то од вас тражи данашњи слављеник, Свети Сава. А он то има право да тражи од свих нас јер је он највећи део свога живота посветио деци, настојећи да од њих направи најбољу децу Божију и најбоље грађане наше Отаџбине. Он је у срцима деце српске упалио кандило вере и насуо довољно уља у њега да се не би кандило угасило. Али је оставио задатак да ви родитељи непрекидно доливате уље у кандила вере деце ваше. Не заборавите и не занемарујте своју дужност и аманет Светог Саве. Свети Сава је наш највећи молитвеник и заштитник пред Богом, али не дај Боже, може бити и наш тужилац пред Богом, зависи од тога како испуњавамо његове завете и аманете. Да је ово тако сведочи нам и сам Господ Христос, који је рекао јеврејским старешинама: нећу вас ја тужити Оцу, Има други који вас тужи – Мојсије. Мојсије је највећи син јеврејског народа који не само да се моли за Јевреје, него им је и тужитељ када су непослушни и када раде оно што није добро. Да не да Бог да се тако нешто догоди и нама. Него, напротив, да обрадујемо Светог Саву тиме што испуњавамо нашу дужност и одговорност како према деци тако и једни према другима, да се Свети Сава обрадује и да се обрадује сам Христос и Спаситељ који жели да се сви ми спасемо и да дођемо до познања Истине и Правде и љубави Божије.

Нека би ово данашње славље, ово саборовање у храмовима и школама око Светог Саве, било свима нама прилика да се угледамо на њега у изграђивању карактера, образа, свести и савести, знања и мудрости, али пре свега човечности. Зато се помолимо Светом Оцу нашем Сави, нашем, свенародном очињем виду: Поврати нам души вид, једини Световиду наш! Врати душу нашу у Христову богочовечанску чистоту! Светињом нас обнови и светлошћу просвети и сабери! Светитељу Оче Саво, моли Бога за све нас.

Ваш молитвеник пред Светим Савом
Ј О В А Н, Епископ шумадијски.

о Светом Сави, 2011. године

ДУХОВНЕ ПОУКЕ СВЕТОГ СИМЕОНА НОВОГ БОГОСЛОВА

За овај број *Каленића* приредили смо неколико одломака из дела Светог Симеона Новог Богослова који су преузети са угледног италијанског портала *Esicasmo (Исихазам)* – www.esicasmo.it

ухован човек, у понизности и патњи, док са жаром тражи Божију помоћ, јасно види милост Духа Светога који долази и одстрањује муке, чинећи да једна по једна страст нестану, ослобађајући тако потпуно његову душу. Долазак Утешитеља савршено, а не делимично, чисти. Осим од патње, Дух ослобађа срце од сваког немара, од сваког разочарања, од сваке лењости и незнања. На тај начин подмлађује и обнавља чо-

века, како у души тако и у телу, до те мере да он више не изгледа као да има тешко и пропадљиво тело, већ духовно и бестелесно. Дејства Духа не чине само ово, већ Божија моћ даје нове очи и нове уши. Сада човек не гледа више људски и са осећањем за оно што је чулима приметно; пошто је постао више

од човека, он духовно посматра чулну стварност која му се предочава кроз слике невидљиве стварности. Оно што чује нису више човечији гласови, већ права жива Реч која му говори кроз људске гласове; Њега самог, као Љубљеног душа прихвата; радосно отвара врата само за Реч, са којом се, када једном уђе, душа радује.

Syméon le Nouveau Théologien: *Catéchèses 6-22*, Sources Chrétiennes, tome II. В. Krivochéine, J. Paramelle (1964), 211 ss.

Ако је Исус Христос рекао да се Бог види посредством чистог срца (Матеј 5, 8), свакако, након што се стекне чистота, следи виђење. С друге стране, да си се једном прочистио, сазнао би да је ова реч истинита; будући да ово ниси примио к срцу и схватио као истинито, занемарио си прочишћење и изгубио си виђење. Ако, наиме, у овом свету има чи-

стоте, имаће и виђења; ако ти кажем да виђења нема осим после смрти, нужно ћеш претпоставити да после смрти следи прочишћење. А биће тако да никада не видиш Бога, јер после смрти нећеш имати никакву могућност да нађеш чистоту.

А шта каже Господ? *Ко има заповијести моје и држи их, то је онај који ме љуби; а који мене љуби тога ће љубити Отац мој; и ја ћу га љубити и јавићу му се сам* (Јован 14, 21).

Када ће доћи до јављања? У овом свету или у будућем веку? Очигледно, у овом свету. Где су заповести поштоване тачно, тамо ће бити и јављање Спаситељево и, после јављања, савршена милост ће се показати у нама. И док не буде тако, не можемо ни веровати у Њега, ни волети Га како ваља, јер је записано: *Ако ко рече: Љубим Бога, а мрзи брата својега, лажа је; јер који не љуби брата својега којега види, како може љубити Бога, којега није видио?* (1 Јованова 4, 20). Никако.

Syméon le Nouveau Théologien: *Traité théologiques et éthiques (Éthiques 4-15)*, Sources Chrétiennes, tome II. J. Darrouzès (1967), 89

Одрекнимо се, браћо, свих добара пролазног живота, то јест бескорисне славе, зависти, међусобних препирки, подмуклости, приговарања и беса: све ово изазива Божију ненаклоност и доводи душу у опасност. Напротив, свим срцем пригрлимо оно што нам Бог заповеда: духовно сиромаштво – које Логос назива смирењем – и тугу која траје дан и ноћ, а из које произилази радост душе и утеха у свим часовима за оне који Бога љубе (упореди Римљанима 8, 28). Избегнимо илузију овог живота и његова лажна задовољства и трчимо ка једином Спаситељу, Исусу Христу. Напрегнимо се да Га нађемо, Њега који је свуда присутан. Када Га једном нађемо, задржимо га, паднимо пред Његове ноге и загрлимо их ужареним духом. Да, молим вас, напрегнимо се, док смо живи, да Га видимо и посматрамо. Ако нас буду сматрали достојним да Га видимо јасно овде на земљи, нећемо умрети, смрт више неће имати моћи над нама. Пошто будемо послушали Његове заповести, биће нам омогућено да очистимо срце сузама и покајањем и тако ће нам се омогућити да овде доле посматрамо Божију светлост, Христа лично, да Га поседујемо тако што ће остати у дубини наше душе. Онда, уз помоћ Његовог Духа, који храни и оживљава наше душе, окусићемо сласт и благодат Царства Божијег.

Syméon le Nouveau Théologien: *Catéchèses 1-5*, Sources Chrétiennes, tome I. В. Krivochéine, J. Paramelle (2006: réimpr. de la 1. édition, 1963), 277, 279

Због тебе је Бог постао човек и сиромах. И ти треба на свој начин да постанеш сиромах као Он, ти који верујеш у Њега. Он је сиромах по човештву, ти си сиромах по божанству.

Пази добро како ћеш Га нахранити, погледај изблиза. Он је осиромашао да би ти обогатио, да би имао удела у ризници Његове милости. Задобио је тело да би ти учествовао у Његовом Божанству... Када због Њега трпиш глад и жеђ, то је за Бога храна и пиће. Питаш ме како је то могуће? Зато што таквим и сличним делима и поступцима чистиш своје срце и одвајаш се од окова страсти и глади; Онај који те тако прихвата, приписује Себи све оно што се односи на тебе; Бог који жели да те учини богом као што је Он постао човек, све што ти чиниш себи узима као да чиниш Њему, и каже ти: *кад учинисте једноме од ове моје најмање браће, мени учинисте* (Матеј 25, 40). Реци ми, дакле: због каквих дела су Богу омилили они који су живели у пећинама и у планинским кланцима? Сигурно само љубављу према ближњем, покајањем и вером; напуштајући цео свет да би пратили само Њега, кроз патњу и сузе Њега су примили и угостили, нахранили и напојили.

Syméon le Nouveau

Théologien: *Catéchèses 6-22*, Sources Chrétiennes, tome II. В. Krivochéine, J. Paramelle (1964), 115-117

Држи се уверења да је Бог послао на земљу Свог јединог Сина само због тебе и због твог спасења, унапред те познавши и предодредивши да постанеш Христов брат и наследник. Зашто не пожуриш да Га заволиш пуном душом и свим срцем, поштујући Његове заповести?

Снажно веруј да те оваплоћена Реч, пошто се за тебе жртвова, неће напустити и неће дозволити да пострадаш. Немој да пречујеш: *Може ли жена заборавити пород свој да се не смилује на чедо утробе своје? А да би га и заборавила, ја нећу заборавити тебе* (Исаија 49, 15). Ако ти сматраш себе недостојним, ако се самовољно одвајаш из Христовог стада, имај у виду: нико други, до ти сам, није разлог твоје пропасти.

Због тога, одбацимо далеко од душе свако неверје, сваку безвољност; остваримо се, као нове слуге: чистим срцем, поузданом вером, са жаром, помоћу скупоцене Христове крви. Волимо Владику који ју је пролио за нас, прихватимо љубав коју нам доноси и схватићемо да Он не би силазио на земљу, не би

се жртвовао за нас, да Собом није желео да нас спаси. Напротив, као што је написано, све је ово учинио да би спасао целокупно човечанство. Послушај када каже: *И ко чује моје ријечи и не верује, ја му не судим; јер не дођох да судим свијету, него да спасем свијет* (Јован 12, 47).

Syméon le Nouveau Théologien: *Traité théologiques et éthiques (Théologiques 1-3. Éthiques 1-3)*, Sources Chrétiennes, tome I. J. Dargouzes (1966), 323-325

Треба брижљиво да размотримо како се тајна Христовог васкрсења, нашег Бога, одражава у нама стално и мистично, само ако то желимо. Христос,

будући погребен у нама као у каквом гробу, сједињује се са нашим душама, и васкрснувши, чини да и ми васкрсавамо са Њим.

Још сада, када излазимо из света и уподобљавамо се Господу у патњи, ми улазимо у гроб покајања и смирења. Он сам силази са неба да би ушао у наше тело скоро као у гроб и сједињује се са нашом душом. Њу мртву Господ васкрсава. Ономе који тако васкрсава са Христом, даје се да види славу тајанственог в а с к р с н у ћ а .

Васкрсење душе је сједињавање са животом. И као што се тело не може сматрати живим ако не прими у себе оживљавајућу душу, која се са њим спаја несмешано, тако ни душа не би могла живети сама по себи, да није на неизрецив начин сједињена са Богом који је истински и вечни живот; наимае, пре овог свесног, видљивог и осетног сједињења она је мртва, премда поседује ум и по природи је бесмртна. Ако у духовној стварности ум не допре до созерцања које превазилази опажање, неће се видети ништа од мистичног деловања.

Syméon le Nouveau Théologien: *Catéchèses 6-22*, Sources Chrétiennes tome II. В. Krivochéine, J. Paramelle (1964), 193, 195, 197

Господ Исус Христос, изливши неизрециво животворно дејство Своје Божанске природе и тела у смртоносни отров греха, потпуно је ослободио цео наш род од непријатељског деловања. Крштењем и причешћем светим тајнама, Господњим телом и крвљу, Он нас очишћује и оживљује и чини светим и безгрешним. Штавише, допушта нам почаст нове слободе, како би изгледало да Господу служимо више својевољно него принудно. Још од почет-

ка, Адам је у рају био слободан, ослобођен од греха и насиља; својом слободном вољом послушао је непријатеља, и преварен, прекршио је Божије заповести. На исти начин и ми, препорођени светим

крштењем, ослобођени смо и постајемо господари сами себи; непријатељ никако не може утицати на нас, ако га не послушамо сопственом вољом.

Ако је пре закона и Христовог доласка, без свих ових помоћи, непроцењив број људи Богу угодни и показао се непорочним – помислимо на Еноха који је премештен и тако почаствован или на Илију који се на ватреним кочијама уздигао на небо – какав изговор ми тражимо? После благодати, после толиких добротинастава, после укидања смрти и греха, Свети Дух је сишао да нас заштити; тако ризикујемо да не будемо равни онима који су живели пре благодати, јер се немарни ругамо и кршимо Божије заповести! Да, ако истрајемо у злу, казна би била строжија за нас, него за оне који су се огрешили о закон. Зато, нека нико од нас не криви Адама, већ себе, ако падне у грех, ма какав он био; и нека свако исказује кајање достојно поштовање праотаца, ако жели да задобије вечни живот у Господу.

Syméon le Nouveau Théologien: *Catéchèses 1-5*, Sources Chrétiennes, tome I. B. Krivochéine, J. Paramelle (2006: réimpr. de la 1. édition, 1963), 413-415

Ја сам хљеб живи који силази с неба (Јован 6, 51). Христос није рекао *који је сишао*, већ *који силази*. То не значи ништа друго него да Он силази без престанка и увек на оне који су Га достојни. Он се нуди и сада, у сваком трену. А Господ, удаљавајући нашу мисао од видљиве реалности, подиже нас до невидљиве славе Свог ипостасног Божанства. И говори: *Ја сам хљеб живота* (Јован 6, 48). Инсистирање на овоме *силази*, може имати ово објашњење: да не посумњаш да у овом хлебу има нечег телесног, како не би замислио ништа земно. Треба да приметиш духовним очима да се овај комадић хлеба, то парченце обоготворило и постаје слично хлебу који силази са неба, који је истинити Бог, хлеб и пиће бесмртног живота.

Дођите сви ви који сте се хранили овим хлебом и допустимо да Дух у нас унесе прави живот, да се у том животу узнесемо на треће небо, или боље, на само небо Свете Тројице. Када видиш и чујеш све што је остало неизрециво, када окусиш и рукама душе то дотакнеш, можеш се обратити Богу, пријатељу људи, изговарајући свечану благодарну песму: Слава Теби, који си се појавио и удостојио нас да нам се откријеш и будеш виђен.

Syméon le Nouveau Théologien: *Traité théologiques et éthiques (Théologiques 1-3. Éthiques 1-3)*, Sources Chrétiennes, tome I. J. Darrouzès (1966), 427-431

Права вера је спремност да се умре из љубави према Христу, у складу са Његовим заповестима и са убеђењем да ова смрт дарује живот. У таквој духовној склоности сиромаштво се сматра богатством. Смирени живот и скроман положај сматрају се као почаст и истинска слава; у непоседовању ничег добија се сигурност да се поседује све (упореди 2 Коринћанима 6, 9-10). Пре свега, вера је поседовање неистраженог богатства Христовог (упореди Ефесцима 3, 8): она чини да све видљиво посматрамо као прах и дим. Вера у Христа није само презирање животних задовољстава: верујемо у Његово васкрсење подносећи и трпећи са миром свако искушење, чекајући тренутак у којем ће нас Бог очински погледати.

Али има још више: онај ко на сваки начин ставља љубав према родитељима испред Божијих заповести, нема вере у Христа. Знак правих верника је у одбијању да се прекрши само једна заповест Спаситеља нашег Исуса Христа.

Вера у Христа је мајка жеље вечних добара. Ко тежи да упозна будуће стварности, мора се одрећи ових садашњих. Наиме, ко се у најмањем држи овоземаљске стварности, никада не може задобити знање о будућем.

Syméon le Nouveau Théologien: *Chapitres théologiques, gnostiques et pratiques*, Sources Chrétiennes, J. Darrouzès, L. Neyrand (2006: tirage de la 2. édition, 1958), 42-43

Са италијанског превела Марија Вучковић

ХОДОЧАШЋЕ СВЕТОГ САВЕ У СВЕТУ ЗЕМЉУ ТОКОМ ПРВОГ ПУТОВАЊА

Ош од када је Ђура Даничић шездесетих година XIX века објавио житија Светог Саве од Доментијана и Теодосија, приређују се посебни научни и публицистички текстови који објашњавају детаље првог и другог ходочасничког путовања српског архиепископа. Озбиљнији истраживачи првог путовања више су се бавили посетом српског архиепископа никејском цару Јовану III Ватацу и солунском владару Теодору I Анђелу, односно његовим бораваком на Светој гори и у Кареји, него бораваком у Светој земљи.

Доментијаново и Теодосијево житије као извор о Савином првом бораваку у Јерусалиму, са ходочасничким путописима по Палестини у ширем временском интервалу, упоредо је посматрао Миодраг Марковић у раду *Прво путовање светог Саве у Палестину* (Зограф, бр. 29, 2002-2003, 47-92) и донео заиста потпун приказ његовог одласка у Свету земљу и поклоњења светилиштима насталих као успомена на земаљски живот Исуса Христа. На основу оваг рада и уз поновни увид у Савине хагиографије (критичка издања на савремени језик: Доментијан, *Житије Светог Саве*, Београд 2001; Теодосије, *Житија*, Београд 1988), настао је и овај наш текст.

Важно је напоменути да је старији Савин животописац (Доментијан) далеко поузданији извор. Скоро ништа из његовог казивања не може се довести у сумњу. Штавише, неколико топографских и просопографских појединости, као и подаци о посебном Савином односу према појединим светим местима која је посетио (обављање богослужења, даривање свештенства...), упућују на закључак да је Доментијанов опис заснован на сећањима или, још пре, на белешкама неког непосредног учесника поклоничког путовања српског архиепископа. Има основа да се помишља како је то био управо Доментијан (Драгутин Костић, Димитрије Оболенски). С друге стране, Теодосијев опис првог ходочашћа у Палестину има низ слабости и спорних места. Пада у очи његова неуједначеност у детаљима. О многим славним светилиштима уопште се не говори или су само споменута, а наведене су посете неким мање важним манастирима.

М. Марковић за утврђивање времена поласка и трајања првог путовања користи више непосредних и посредних извора. На основу Доментијана и Теодосија може се утврдити да се оно догодило после смрти Стефана Првовенчаног и Радослављевог крунисања за краља. Као важан оријентир за хронологију служила је чињеница да је Сава по повратку, 24. септембра 1229. године, служио у Жичи „упокојену молитву“, што је можда годишњи помен Првовенчаном краљу. У науци још није прецизирано да ли је архиепископ братовљеве мошти из Студенице у Жичу пренео пре или након путовања. Дакле, основано се предпоставља да је на пут кренуо

у другој половини априла 1229. године (Васкрс је те године био 15. априла) и да се вратио пре краја лета исте године, јер се пре помена у Жичи срео са краљем Радославом, а свратио је и до Студенице. И опште војно-политичке прилике у Палестини упућују да је изабран тај повољни временски интервал: у фебруару 1229. године Фридрих II и египатски султан Камил склопили су мировни уговор по коме су Јерусалим и још нека места Свете земље после четрдесет година муслиманске власти враћени хришћанима.

Извесно је да је Сава током првог ходочашћа само у путу провео најмање два и по месеца. За обилазак светилишта у Јерусалиму и околини биле су му потребне бар две недеље, а и остале посете и послови што их је обавио током путовања (активности у вези са оснивањем задужбине на Сиону, обилазак најважнијих светилишта Галилеје, боравак у гостима код никејског цара, боравак на Светој Гори, са задржавањем у Кареји, Ватопеду и Хиландару, кратак сусрет с царем Теодором I у Солуну) захтевали су одређено време, можда и више од месец дана.

Аутор текста *Прво путовање светог Саве у Палестину* наговештава да би Будва могла бити лука из које је Сава испловио и на прво путовање, а да је пловидбу већим бродом према Светој земљи наставио из Бриндизија или неке друге луке у Апулији.

За комплетан утисак о Савином поклоњењу светињама које је посетио током првог путовања, треба подсетити на Доментијаново сведочење да је краљ Радослав брату дао „свако довољство, што је требао на пут: злато много и друге потребе, колико требаше“.

Након доласка у Јерусалим, Сава се, сагласно сведоче Доментијан и Теодосије, упутио у „велику цркву Светог Васкрсења Христовог“. Прво је целивао Христов гроб, да би затим обишао „сва света места по реду, и све свештене храмове“. Истиче се нарочито поклоњење часној Голготи. Велика црква Светог Васкрсења Христовог, у којој се налазио Спаситељев гроб, свакако је чувено светилиште које је подигнуто заслугом Константина Великог и које још од 335. године представља сложenu архитектонску целину. Њен главни део, велика петоброд-

на базилика, названа Мартиријум, сазидана је близу места где је пронађена стена са Христовим гробом. Изнад стене је саграђена монументална ротонда (Анастасис) са дрвеном куполом која има отвор на темену. Базилику и ротонду повезује пространи атријум окружен са три стране тремовима. Комплекс са југоисточне стране атријума допуњава стеновити брежуљак – Голгота, на којој је крстом обележено место Распећа. Светилиште је више пута страдало, да би га 1009. године потпуно уништио султан Хаким. Из средине XI века, када обнову врши цар Константин IX Мономах је данашњи изглед: под један кров стављен је читав простор атријума и обновљена капела над стеном Голготе, али сада скраћена базилика и нови звоник светилишту дају романски карактер.

Уследио је срдчан сусрет српског архиепископа са јерусалимским патријархом Атанасијем II (1223-1244, кога ће сусрести и приликом другог путовања) и одмор у метохи лавре Светог Саве Освећеног. Сутрадан, заједно са патријархом служи у цркви Васкрсења и од њега, након издашног даривања, добија дозволу да служи у свим палестинским храмовима над којима има јурисдикцију.

Кроз неколико дана напустиће Свети град, да би преко Гетсиманије и Маслинове горе, кренуо ка Јордану. У Витлејему посећује цркву са „подобием Христа у јаслама“. У градићу Витлејему, удаљеном десетак километара од Јерусалима, и данас постоји петобродна базилика из ранохришћанске епохе. Саграђена је изнад пећине која се доводи у везу са Христовим рођењем.

Након још једног срдчног сусрета са патријархом Атанасијем, Сава Немањић одлази на „свети Сион где пре беше мати црква и где Небесни цар и Владика... Пресветога Духа свога богато изли на свете ученике и апостоле и где пречиста Мати Његова предаде пречисту душу своју у руке Сина свога и Бога нашега“. Из Доментијановог детаљног описа дознајемо да је реч о светилишту на брду Сиону (изван градских зидова), где је била подигнута прва јерусалимска хришћанска црква – „мајка свих цркава“, и то на месту познате „Горнице“ у којој су се окупљали апостоли после Христовог Вознесења. Неизвесно је да ли је у време Савине прве посте овде постојао манастирски комплекс или је затекао само чувену „горњу собу“ (очувану до данас). Служећи овде, постао је „собрчник светим апостолима“ и „дару Пресветога Духа сподоблен“.

Савини животописци нису пропустили да помину и његову посету грузијском манастиру Светог Крста (два километра западно од јерусалимских зидина) у којем се чувало дрво од кога је истесан Крст Распећа. Из манастира Светог Крста Сава је отишао у „Погорје, у дом часнога пророка Захарије“. Ишао је истим путем којим је ходила „Пречиста дева Марија носећи у утроби Христа“, поклонивши се најпре на месту Богородичиног сусрета са Јелисаветом, а затим је ушао у „дом рођења Јованова“. Ово место, неколико километара западно од Јерусалима, данас заузима село Ен-Карим. Недалеко је затекао живу цркву у којој је служио – Светог Захарија, подигнута на месту „где побеже Јелисавета с Јованом од Иродових војника“.

Када се вратио у Јерусалим, Сава је отишао у „дом светога Јоакима и Ане“, где се покљонио месту рођења Богородице. Ту су крсташи, на месту рановизантијске богомоље, подигли цркву Свете Ане која је и данас најбоље очувана латинска грађевина у Јерусалиму. После покљоњења месту Богоричиног рођења, српски архиепископ се одмах покљонио и стопама Христовим, „ту близу“, у цркви Светог арханђела Михаила „где Господ подиже ослабљеног при Овчијој купељи“.

Даље, сведочи Доментијан, Сава одлази „истим путем којим би уведена Пречиста дева Богородица у цркву Светиња над светињама, у којој и узросте“. Посетио је и место изван цркве где је Богородица дошла „носећи на пречистим рукама пречистог Христа и праведном Симеону давши га по закону Мојсијеву да испуњење закона изврши“. На месту уништеног Соломоновог храма данас се налази Купола на стени. Арабљански калиф Абдел Малик између 685. и 691. године, задивљен изгледом славних јерусалимских цркава, наређује да се стена Аврамове жртве прекрије ротондом окруженом са два октогонална амбулаторијума. Због места на којем је грађена, Маликова задужбина називана је у хришћанским изворима Соломоновим храмом или Светињом над светињама, мада је до доласка крсташа 1099. године хришћанима био забрањен приступ.

Поново напустивши градске зидине, Сава одлази у Гетсиманију да би посетио „цркву Пречисте Богородице“, где целива Богородичин гроб и служи Литургију. Након извесног времена, опет из Јерусалима, одлази ка „Елеонској гори, на Вазнесење Господње, одакле... Господ узиђе на небеса са телом, и благослови свете апостоле и матер која га родила“. Уследило је покљоњење и служење Литургије. Врх Маслинове горе, на коме се Христос вазнео на небо, једно је од најстаријих кулних места у Светој земљи. Већ крајем IV века ту је саграђена црква, чији је ктитор била ходочасница Пименија, сродница цара Теодосија I. Била је то монументална грађевина у облику

ротонде, са два концентрична трема око средишње кружне колоне која је носила отворену куполу. То-

ком персијског напада храм је 614. знатно оштећен, али га је јерусалимски патријарх Модест ускоро обновити. Сава је изгледа постио само неке грађевинске остатке.

С врха Маслинове горе Сава је отишао у „Галилеју, где се изволи Господу васкрсломе из мртвих прво јавити својим ученицима“. Ушавши у цркву, покљонио се „Владици своје Христу васкрсом из мртвих“. Научници су доказали да извори познају топоним „јерусалимска Галилеја“ и да Доментијан није описивао пут у Галилеју на северу Палестине.

После „Галилеје“ Сава долази у Витанију, „у отачаство друга Божјега Лазара, кога из мртвих ускрсну... Христос“. Ушавши у цркву, „сатвори часно покљоњење на месту где стојаху пречисте ноге Слова Божјега... зовући Лазара од преисподњих“. Благосиља јереје који ту служе и дарује их златом за помен својих родитеља и брата Стефана. Село Витанија и данас постоји. Налази се на источној страни Маслинове горе, око два километра од њеног врха. Тамо је још почетком IV века ходочасницима показивана пећина с традиционалним местом гроба Лазаревог. Нешто касније она је постала део сложеног градитељског комплекса у чијем се центру налази правоугаони атријум, док су источну и западну страну заузимали тробродна базилика и поменути гроб. Срушена у земљотресу, црква је обновљена у V или VI столећу. Изгледа да је Сава затекао неку активну цркву под јурисдикцијом јерусалимског патријарха.

После Витаније, Сава је отишао у „Посницу Господњу, где је Господ постио четрдесет дана“. Покљонивши се „светом страдању Господњем“, и ту је дао „много злата служећим свештеницима дома Господњег“ за помен. Брдо Четрдесетнице, познато и као Сарандарска гора (грч. *σαράντα* = четрдесет), налази се у непосредној близини Јерихона (три километра северозападно од града). Још од најранијих хришћанских времена веровало се да је ту Христос био искушаван од ђавола, па је већ око 340. године свети Харитон основао на Сарандарској гори лавру Дока. Рана историја те монашке насеобине, у коју су вековима монаси Јудеје долазили за Велики пост, није довољно позната.

Добивши благослов од свештенства Поснице Господње, Сава одлази „ка светом Јордану“. Када је стигао на место Христовог крштења, умио се водом Јордана и благодарио Господу „за сва његова добра“. Место Христовог крштења било је у рановизантијском периоду обележено на два начина. У реку је постављен крст, док је на обали саграђена црква Светог Јована Крститеља (Крштења Христовог). У Савино време на Јордану није било цркве.

По Доментијану, одмах након доласка у лавру Светог Саве Освећеног, Сава „сузама... обриси свету цркву Светога Саве, свога саликостојника“. Затим одлази до светитељевог гроба и ту, „сатворивши трисвету молитву и тропар светога и богохвалне стихире запојавши ... преподобноме“, целива његову слику на гробу. Отуда иде у „самоздану цркву“ Свете Богородице, „у Иверски манастир, с друге стране гроба светог Саве“, а затим у Светог Михаила, „руски манастир“ у близини „велике цркве“. Са братијом која ту живи налази „духовну и телесну утеху“ и обавља вечерњу службу. Другог дана обилази цело светилиште и све његове цркве, целива мошти светитеља који су умрли у лаври и служи свету Литургију. Следећег јутра одлази ван манастира, „на ону страну“ ка пећини где је његов свети заштитник боравио у старости. После тога обилази „све манастире у дужину ка Мору содомскоме“. У повратку опет прелази на „ову страну долине“ и стиже у Велику лавру. Тамо дарује богато и монахе и манастир, постаје члан братства и уписује у поменик родитеље и брата Стефана. У Доментијановом опису манастира Светог Саве Освећеног препознајемо католикон Велике лавре, саграђен 501. године и посвећен Богородици, то јест празнику Благовештења.

Пошто се још неко време задржао у лаври, Сава се вратио у Јерусалим. У повратку је посетио лавру Светог Евтимија. „Поклонивши се ка светој цркви“, дао је благослов манастирском братству. Иначе, свети Сава Освећени је још као осамнаестогодишњак (457) стигао у лавру Светог Евтимија у жељи да живи анахоретским животом. Овај манастир био је основан у првим деценијама V века, а 482. године постаје општежитије.

Након обиласка манастира Светог Евтимија, Сава је отишао у јерусалимски метох Велике лавре, где је пребивао од почетка свог боравка у Јерусалиму. Тамо моли да му се додели место „на создание манастира“. Игуман, „сва братија“ и патријарх Атанасије ушли су његову молбу: српски архиепископ добија цркву Светог Јована Богослова на Сиону, „близу дома његова, где претелесно беше пребивао чувајући пре-

чисту Богородицу после распећа Господњег“. Уредивши с патријархом „о свима божанственим потребама“, а са игуманом и братијом „управивши добро за братство“, Сава се „по саздани светие цркве“ вратио у Јерусалим. Иако се употребљава термин црква,

јасно је да је реч о манастиру. Тако је, на пример, при опису другог Савиног ходочашћа, наведено како је Сава одмах по доласку у Свети град отишао „у свој манастир, у Дом светог Богословца Јована“, „где је починуо од путног труда“.

Пошто је обишао „витлејемску и јорданску пустињу и сву Палестину“, Сава је пожелео да поново посети монахе који су живели на Светој Гори. Поклонио се још једном у цркви Гроба Христовог и затим кренуо ка Назарету, „истим путем, којим и Господ његов Исус Христос у све године иђаше са својим родитељима од Назарета у Јерусалим пред празником Пасхе, и после

празника Пасхе опет се враћаше у Свети град Назарет“. Стигавши у Назарет, Сава је отишао до „велике саборне цркве Господње“, где је „Господ Бог наш живео до свога васпитања“. Тамо се најпре поклонио „светоме месту Божјег похођења“, а затим је целивао Христа „написанаго на образе“ и обишао целу цркву. Пошто је посетио саборни храм Назарета, Сава одлази у другу цркву тог града „мало више велике цркве, где се свети арханђел раније јави пречистој деви Марији на студенцу“.

Вративши се „од града Назаретског на десну страну“, Сава је стигао на Таворску гору, „где Владика његов облиста лепоту свога божатства“. На месту „пресветлог Преображења Христа“ поклонио се „страшном Божијем Подножју“. Још од средине IV века забележено је веровање да се Преображење Христово десило на гори Тавору. Археолошка истраживања указују на веома рани настанак прве цркве подигнуте на врху те горе, а одговарајуће податке дају и наративни извори.

Пошто се поклонио месту Преображења, Сава се, по казивању Доментијана, поново вратио у Назарет, одакле је затим отишао у Акр. Задржавши се у Акру док није нашао лађу која је пловила за „Анатолију“, Сава је боравио у метоху Велике лавре, у „дому светог Николе“. Акр је од 1104. године био главна лука крсташа на источној обали Медитерана, а после пада Јерусалима у Саладинове руке, постао је престоница Јерусалимске краљевине и седиште латинске Јерусалимске патријаршије.

Н. Јованчевић

ПУТ СВЕТОГ САВЕ – ПУТ БОГОЧОВЕКА

Часни оци, браћо и сестре, поштовани суграђани,

рипала ми је част да вас у име братства храма светог великомученика Димитрија у Лазаревцу поздравим и захвалим вам се на учешћу у овим духовним радостима и сабрањима приређеним у част и славу наше најсвестраније, најјединственије и најинтегралније личности, Светог Саве. И да се најпре и пре свега захвалим Богу што Светога Саву можемо поново славити као што смо то чинили вековима. Многи би народи дали све што имају да су у својој историји имали једно овакво дете, овакву личност, Божијег човека, мудраца, учитеља, дипломату, државника, писца, песника и пре свега истинског човека. Оно што је код њега прво и последње, најосновније и вечно, то је да је био истински, изворни, аутентични, велики човек, Христов човек. Он је био идеал на коме је наш српски народ обликовао, трасирао и одредио пут националном бићу, и то баш онда кад се наша народна душа први пут устумарала на раскршћу између два света, Свети Сава ју је одлучно повео путем Богочовека Христа. Од смртног он је нашу душу окренуо ка бесмртном, од времено – вечном, од човечанског ка Богочовечанском. Он је тај који је први застао над питањима: Шта је то живот? Шта је то смрт? Зашто нам се уопште даје живот ако се завршава смрћу? И не само застао већ и понудио један целовит и потпун одговор и решење за превазилажење тог јединог реалног и за човека најкомплекснијег проблема и перипетије, која се зове смрт. Тај одговор јесте богочовек Исус Христос, савршени Бог и савршени човек. Пробамо ли да замислимо савршенијег Бога од Њега, нећемо успети, пробамо ли да замислимо савршенијег човека, узалуд ћемо потрошити време. То је био Темељ и Начело на коме свети Сава оснива прву српску државу, прву просвету, културу, науку, здравство и сваку тада актуелну институцију. Оснива државу која тада по први пут добија своју личну карту, јасан и у читавом тадашњем културном и цивилизованом свету препознатљив идентитет. Утемељује просвету као просвјешченије, као светост и светитељство, образовање као поновно васпостављање изгубљеног образа Божијег у човеку и васпитање као васцело храњење читавог човековог бића, како тела тако и душе. Државу и културу које се до дана данашњег ни један живи Србин не би смео постидети, а нажаост има их и таквих. Насупрот путу дезинтеграције и растакања свих вредности, духовних, културних и материјалних, које баштини наш народ, а на коме се данас најалост налази наше друштво и наша држава, стоји пут Светога Саве, пут интеграције и сабирања свих тих вредности.

А на којим темељима је основана данашња европска и светска култура и цивилизација, цивилизација хуманизма и ренесансе, него на темељу који се

зове човек и на максими да је исти мера свих ствари, видљивих и невидљивих, оних који јесу да јесу и оних који нису да нису? Европски човек је мера свих ствари, европски човек који заједно са Ничеом кличе: „Бог је мртав!“, а насупрот коме стоји човек који заједно са Светим Савом каже да је Богочовек мера и критеријум свега створеног и да је у заједници са Њим човек вечно жив. Постоји један натпис на коме пише „Бог је мртав“, у потпису Ниче, а са друге стране „Ниче је мртав“, у потпису Бог. Европски човек је избацивши Бога из свог света и живота, по логици ствари сам себе прогласио за бога, али бога који робује многим мртвим стварима, многим идолима. Па какав је то бог који је уједно и роб? Нема сумње да Европа не пати од атеизма него од политеизма, не од немања богова, већ од премногих богова. Изгубивши правога Бога, она је своју глад покушала да засити многим лажним боговима. Од науке и њених хипотеза створила је идоле, од технике и њених изума створила је идоле, од религије и њених представника створила је идоле, од политике и њених идеологија створила је идоле, од моде и њених манекена створила је идоле. Наука је уместо културе духа и мишљења успоставила идеал практичности и утилитаризма, и уместо да буде под контролом философије и етике, наука је измакла контроли. Она је изгубила душу и постала апарат за бољи живот простодушне приземности, материјалног комфора и изобиља анималистичких афинитета. И у таквом стању робовања многим мртвим стварима, дешава се апсурд над апсурдима, да човек себе проглашава слободним бићем. Човек преумљује да знање без смисла и ученост без морала не вреде ништа. И када такав човек греши он греши по природној неопходности, никада није он сам крив, јер грех и кривица подразумева да постоји Бог, јер је грех – грех пред Богом, а ако Бога нема, онда нема ни греха, нема ни кривице, ни злочина, ни одговорности, укратко све је дозвољено. По законима природе човек је примо-

ран да чини зла дела када је у питању биолошка и економска егзистенција, те се човеку не могу срачунавати греси и он се не сме оптерећивати лажним представама о подметању другог образа кад му ошамаре први, он по природним законима није у стању да то испуни, кличу атеистички и хуманистички мислиоци. И, како би рекао један наш савремени филозоф и математичар, наше друштво и свеукупна цивилизација болују од болести која се зове акразија. А то је дебаланс између интелектуалне одлуке и њеног самоспутовања, тј. то је човек који зна начела ума и духа, и уме да на логици и етици заснује своје одлуке, али поступа по страстима те је такав, како каже Аристотел, слабић. И такав човек тражи да по својим принципима и начелима устроји свет, незнајући да би се исти, у моменту претворио у хаос, каже велики Достојевски.

Будемо ли наставили тако коритом логике видећемо да хуманизам неумитно води нихилизму, нихилизам Ајнштајновом релативизму, а релативизам је отац анархизма. И као што од човека остане леш када се из тела извуче душа, тако и од Европе остане леш када се из ње истера Бог. Још је видовити Достојевски пре стотину и више година пророковао да се зграда европске културе мора срушити јер је зидана попут Вавилонске куле, без Бога. Још је рекао: „Ја хоћу да идем у Европу, и знам да идем на гробље.“ Европа, бар у високим представницима своје мисли, одбацује Христа, јер ће једино тако човечији ум моћи достићи изванредне резултате, а ми смо, зна се већ, дужни подражавати Европу. И зато данас врло често чујемо лажну дилему, која нам се стално подмеће, да са кандилом не можемо у Европу, него једино и само са компјутером. И зато ми и у данашње дане поново преживљавамо то егзистенцијално питање бити или не бити човек, када су нас притисли, када нас даве, а ми треба да останемо исправни и усправни као људи и да гледамо у лик Светог Саве. То је заиста тешко, али то је најдостојније и најбоље, то је највећа битка и борба коју водимо. То једноставно значи да у таквом времену будемо људи,

да будемо слободне личности, карактери, да будемо свесни али и савесни. Треба да нам буду идеал људи, не они који знају да владају и командују, већ они који су добри, честити и поштени, што је у светској политици најжалост давно занемарено.

Таква је у главним цртама култура европског и савременог човека, којој ми безглаво, некритички и нерационално хитамо, као у неком стаду. Док култура светосавског човека сва почива на Бого-човеку Исусу Христу. Ту нити се Бог потцењује на рачун човека, нити човек на рачун Бога. Ту се остварује идеална равнотежа у којој Бог ради, а човек сарађује, Бог ствара човеком, а човек ствара Богом. Циљ светосавске културе јесте да што више божанског унесе у човека и свет око човека, другим речима да оваплоти Бога у човеку и свету, и да кроз јеванђеоске врлине човек стекне власт над собом, потпуно преобрази себе и укроти природу у себи и око себе. Бити светосавски православан значи борити се непрестано са страстима и гресима у себи.

Стога је светосавска култура култ Христу Богу, служење Христу Богу, јер једино кроз њега метафизичко, тј. небеско, постаје историјско, односно земаљско. И као што не може бити лозе без чокота, тако и ми нећемо добар род донети ако се одвојимо од Христа који је чокот, него ћемо без Њега усахнути и нестати. Чак су и многи мислиоци атеистичке провенијенције, којих данас у свету има свега један и по посто, попут Бељинског и Рена, савременика славног Достојевског, који је у овом времену срамно и свесно скрајнут као хришћански мислилац, чак су и они као велики безбожници објавили и признали, после великог броја својих безбожних дела, да је Христос ипак идеал човечије савршености, недостижан тип, који се не може више поновити чак ни у будућности. Стога светосавље јесте наше аутентично православље и христославље.

Свети Сава је највећи српски просветитељ, јер је највећи српски светитељ. А просвета је само пројекција свето-

сти, светитељ светли и тиме друге просвећује. Просвета је условљена светошћу, без светости нема просвете. Једном је Исидора Секулић свом колеги из Француске, који је тврдио да су Светитељ и геније исто, одговорила да је Светитељ већи, јер не мисли као геније да је достигао врхунац свог усавршавања. Црквенословенска реч просвјешченије и значи просветљење. Просветљење Духом и истином. Свети Сава је Духом Светим пре свега родио и препородио себе, па онда и своју духовну децу Србе. Просвета без Бога је хуманистичка просвета и она човека дегенерише у човечуљка и патуљка, да не кажем у Дарвиновог мајмуна, или у неког половичног човека сведеног само на чула, само на разум или само на вољу. Све неки разломци од човека, а никако интегралан, цео и спасен човек. То је мрачна просвета, просвета која је и нас Србе делимично кроз доситејевштину захватила. И под трагичним утицајем доситејевштине европска хуманистичка просвета је створила у нас и вештачки наметнула сукоб између Цркве и школе, Цркве и науке, који је за наш народ значио катастрофу, од које дуго не можемо да се опоравимо. Јер кад код смо скренули са светосавског пута, морали смо да страдамо, да би смо се опет на њега вратили. Да се то не би десило данашњим потомцима светога Саве, тј. нама, потребно је да се сваки од нас испуни светосавским духом и да се вратимо под окриље своје свете Цркве у наручје Христово, пре свега својим начином живота, а не само декларативно, како би наш човек, наша породица, наше друштво и наш народ, у свим областима друштвеног живота делали по светосавским начелима. Урадимо ли то, наш народ ће бити записан златним и неизбрисивим словима у вечним летописима и неба и земље, летописима које мољци не могу нагрести, ни разбојници украсти и уништити. *Заволите Бога као што Он заволе нас*, каже Свети Сава у кондаку Светом Симеону који је он написао, и то је његова порука Српском и сваком народу. Пробајте да размишљате и да живите на другачији начин, богочовечански начин, рекао би нам данас Свети Сава. Покајте се већ данас за своја сагрешења, јер не знамо да ли ће бити сутра. Држите се Правде, Истине и Слободе у Христу, јер се и Свети Сава определио у свом тешком времену за трајне и непролазне вредности хришћанске Византије, а могао је да се определи за вредности које и данас доминирају светом, за богатство Ватикана, за лепоте Париза и за моћне силе са Запада и Истока. Зато Светога Саву данас славе и на Истоку и на Западу, у Русији, у Далмацији, Италији, славе га Грци, славе га на Аљасци, у Јапану, Јужној Америци, Африци. Неки малOVERНИ ће рећи да је то можда фантазија и утопија, али пробајмо пре сваке приче и проповеди, и политичари и професори и свештеници, да све ово покажемо на самима себи, па ћемо видети да то није утопија, већ једини истински и могући начин живљења и опстанка овде на земљи и у вечности. Свети Сава је потврда тога,

јер је он то у свом животу, и у своје време оваплотио, остварио и учинио реалним, показавши нам да је могуће. Да није лако, али да може. Можемо решити многа овосветска питања, социјалне проблеме, као што су сиромаштво, људска права, морал, али шта ћемо са смрћу? То су све привремени про-

блеми, а човек је вечно биће. Можемо сутра добити на лутрији, а не доживети прекосутра. Зато стичимо вечне вредности, јер се приближило Царство небеско, како кличе пророк Јован Крститељ, а затим и сам Господ Исус Христос.

Нека би ово данашње славље и ово саборовање око Светога Саве било нама свима пример да се угледамо на њега у изграђивању карактера, образа и савести, знања и мудрости, али пре свега човечности и богочовечности. И како каже наш песник Алекса Шантић, који је сигурно то научио од Светога Саве, „Ми пут свој знамо-пут Богочовека“. Ми смо сад на том тешком путу, распетом, крстоносном и зато нам као народу није лако, али путу достојном и сигурно нећемо напустити тај пут, јер са собом имамо Светога Саву. Нека би Господ Бог молитвама светога Саве дао да тако и буде.

Желим Вам свима срећну Славу, посебно нашој деци, да буду лепа, паметна и мудра као наш Свети Сава, наше најлепше српско дете.

Захвалио бих се овом приликом музичкој школи „Марко Тајчевић“, директору Саши Станковићу, професорима и деци, као овогодишњим рекао бих достојним домаћинима ових свечаности, на одличној сарадњи коју гаје према нашој светој Цркви, и нека им Бог да, да као такви дуго трају.

Добро дошли и хвала Вам на пажњи.
Жељко Ивковић, јереј

ХРИСТОВ МЕТОД ТУМАЧЕЊА СВЕТОГ ПИСМА: ХРИСТОВО КОРИШЋЕЊЕ ХИЛЕЛОВИХ ПРАВИЛА

Пред читаоцима Каленића је део из књиге Е. Earle Ellis, *The Old Testament in Early Christianity: Canon and Interpretation in the Light of Modern Research*, Wipf & Stock Publishers 2003, стр. 130-132 (поглавље “Jesus’ Method of Interpretation: The Use of Hillel’s Rules”)

Чувени раби Хилел (живео до око 10. године после Христа), који је подучавао Светом Писму отприлике једну генерацију пре службе нашег Господа, установио је седам правила или начела за тумачење Библије. Нека од њих, на пример тумачење на основу контекста (Правило 7), дошла су до нас практично неизмењена. Хилелова правила су закључке и аналогије изводила из Писма, а нека од њих је у свом тумачењу Библије користио Христос. Размотрићемо следеће примере:¹

Правило 1: **קל וחומר**, закључак из мањег и већег, *a fortiori*.

Погледајте гавране како не сију, нити жању... и Бог их храни. (Пс 147, 9)

А колико сте ви претежнији од птица!

Лк 12, 24

Није ли написано у Закону вашем:

Ја рекох, богови сте? (Пс 82, 6)

Кад [Бог] оне назва боговима, којима реч Божија би дата...

како ви говорите: хулиш,

зато што рекох: Ја сам Син Божији? (Пс 2, 7)

Јн 10, 34 и даље

Из библијског стиха који учи да се Бог брине за најмање од својих створења, Христос изводи *a fortiori* закључак да се овај одељак такође односи и на Његове ученике. Из стиха који се читавом народу Божијем обраћа као „боговима“, Он изводи *a fortiori* закључак да се назив „Син Божији“ односи на Онога кога је Бог послао на свет.²

Правило 2: **גזירה שווא**, одговарајућа одредба, закључак који се изводи из сличног места (речи и израза) у Писму.

Догоди се пак у другу суботу...

ученици његови тргали су класје, трли га рукама и јели.

А неки од фарисеја рекоше им:

Зашто чините што се не сме чинити у суботу? (Изд 20, 10)

Исус рече, . . . [Давид] уђе у у дом Божији,

и узео хлебове предложена, и једе,

и даде онима што беху с њим, (1 Сам 21, 1-6)

које никоме није било допуштено јести

сем једино свештеницима (Лев 24, 9) . . .

Син Човечији је господар и од суботе.

Лк 6, 1-5

Давид, који је царство примио од Господа (1 Сам 15, 28), био је невин када је са онима који су били са њим прекршио Закон једући од хлебова предложена; Син Човечији, који је такође примио царство од Бога (Дан. 7, 13 и даље), такође је невин када су они који су са њим прекршили суботњи закон у сличним околностима.

Правило 3: **אבות ומצוות**, грађење сродности на основу једног одељка, опште начело изведено из учења које је садржано у једном стиху.

А да мртви устају, и Мојсије показа код купине када назива Господа Богом Авраамовим . . . (Изд 3, 6; 15)

Бог није Бог мртвих него живих.

Лк 20, 37 и даље

Бог није Бог мртвих; штавише, Он је потврдио свој заветни однос са мртвим Авраамом. Стога, закључује Христос, Он мора да намерава да подигне Авраама из мртвих. Из овог одељка може се извести закључак о васкрсењу свих мртвих који су имали сличан заветни однос са Богом.³

Правило 7: **דבר הלמד מעניינו**, тумачење речи или пасуса које се изводи из контекста.

Нисте ли читали да је њих Творац од почетка

Створио мушко и женско? (Пост 1, 27)

И рекао: . . . прилепиће се [човек] жени својој

и биће двоје једно тело. (Пост 2, 24)

Тако да нису више двоје, него једно тело;

а што је Бог саставио човек да не раставља.

Рекоше му [фарисеји]: Што онда Мојсије заповеди да се даде књига отпусна и да се она отпусти?

(Пнз 24, 1-4) . . .

[Христос рече] по окорелости срца вашег . . .

а из почетка није било тако.

Мт 19, 4-8

Приликом стварања је Бог брак установио као неразводјну заједницу. Овај контекст, закључује

Христос, има првенство над каснијим одредбама о разводу.

Нисмо наводили примере уопштеног начела изведеног из учења два стиха (Правило 4), закључка за одређени пример изведеног из општег начела и обратно (Правило 5) или закључка изведеног из аналогног одељка (Правило 6). Међутим, примери наведени изнад су довољни да покажу како је Христос у свом тумачењу Писма – у већини случајева имплицитно – користио Хилелова правила. Нису сва Хилелова правила јасно засведочена у Јеванђељу, и правила која Христос примењује изгледају мање стилизована него она у познијим рабинским списима. Међутим, правила су присутна и образују део ерминевтичког оквира Господњег тумачења Писма.

са енглеског превели Маријана и Срећко Петровић

ДОШАО СИ ХРИСТЕ, ПРЕОКРЕЋУЋИ ЗАБЛУДУ У ЛЕПОТУ ВЕРЕ У БОГА

Ирмос: Изникао си из Дјеве као она стабљика из Јесејевог корена и као онај цвет из њега, Христe (Исаија 11,1). Дошао си као онај хваљени из горе засењене честаром (Авакум 3,3), оваплотивши се од оне која није упознала мужа, нематеријални Боже. – Слава Твојој моћи, Господе!

Као онај кога давно Јаков предсказа као очекивање незнабожаца (Постање 49,10) заблестао си из Јудина племена, Христe, и дошао си да однесеш моћ Дамаска и плен Самарије (Исаија 8,4), преокрећући заблуду у лепоту вере у Бога. – Слава Твојој моћи, Господе!

Поверенике речи пророка Валаама, мудре посматраче звезда од Јакова (Бројеви 24,17), Господару, и јасно си прихватио њих који су Ти донели дарове вредне примања (Матеј 1,10-11) као приносиоце првина од незнабожаца.

Као киша на кошевину, као капља што капље на земљу (Испитај Судије 6,37-38; Псалм 71/72,6), тако си, Христe, сишао у утробу Дјеве. Етиопљани и Таршани, острва Арабијска и Саба Међанска, господари све земље, падоше пред тебе (Псалм 71,9-11). – Слава Твојој моћи, Господе!

Четврта песма канона (Козме Мајумског) у Божићној служби, глас први

напомене:

¹ За Хилелова правила и рабинско објашњење и излагање истих, уп. Tosefta, Sanh. 7:11; JAbot R. Nat. 37, 10. Уп. *The Tosefta*, ed. J. Neusner (6 vols., New York 1977-86); Neusner (n. 7); M. Mielziner, *Introduction to the Talmud* (New York 1968 [1894]), стр. 123-129; H. L. Strack, *Introduction to the Talmud and Midrash* (New York 1959 [1887]), стр. 93-98. За друге примере из Новог Завета, уп. Ellis (n. 2); *ibid.*, *Paul's Use of the Old Testament* (Grand Rapids 1985), стр. 41 и даље.

² То да је Христос (према јеванђелском приказу) себе одредио као „Сина Божијег“, тј. као Месију, такође се претпоставља питањем првосвештеника у Мк 14, 61 и даље = Мт 26, 63 и даље. Петрово исповедање сличног Христовог учења пред ученицима наједном је постало општепознато. Уп. S. Kim, *The Son of Man as the Son of God* (Tubingen 1983), стр. 1-6.

³ За детаљнију студију, уп. E. E. Ellis, *The Gospel of Luke* (Grand Rapids 1987), стр. 234-237.

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

ВАВЕДЕЊЕ

СЛАВА МАНАСТИРА КАЛЕНИЋ

Слава манастира Каленића Веведење Пресвете Богородице, почела је свечаним празничним бденијем које је у капели Свете Анастасије Српске служио Првојерарх Шумадијски Његово Преосвештенство Г. Јован.

На дан славе ове велике светиње која је у историји српског народа имала веома значајну улогу, Владика Јован служио је Свету Архијерејску Литургију. Међу многим поштоваоцима Каленићке свитиње из околних места, било је и оних који су дошли са стране, да се причесте Телом и Крвљу Господњом, узимајући учешћа у Светој Евхаристији. Надахнуту беседу у препуном храму одржао је протојереј-ставрофор мр Рајко Стефановић. Пресвета Богородица показала је својим животом како се служи Богу, и као таква и нама дала пример какви треба да будемо. Она нас је научила да све што радимо треба да буде на славу Божију. А то значи живети по Богу и у Богу, уз непрестано сећање на речи Светог апостола Павла, да пазимо како живимо јер је наше тело храм Духа Божијега.

Честитајући славу игуманији ове свете обитељи, преподобној мати Нектарији, Владика Јован је након резања славског колача уручио орден Светог Симеона Мироточивог господину Браниславу Митровићу из Параћина, за несечичну љубав и залагање коју је безброј пута показао према Цркви Божијој.

Архијерејском грамагом приознања одликован је господин Игор Вучковић из Београда.

У ЕПАРХИЈСКОМ ЦЕНТРУ ПРЕДСТАВЉЕНЕ КЊИГЕ ДР ДАРКА ТАНАСКОВИЋА

Сала епархијског центра у порти Саборне цркве у Крагујевцу била је мала да прими све заинтересоване који су у уторак 7. децембра дошли на представљање књига др Дарка Танкосића истакнутог универзитетског професора из Београда који се већ више годинама бави оријенталном филологијом и исламском цивилизацијом. О његовим књигама говорили су: протојереј-ставрофор доцент др Зоран Крстић, протојереј-ставрофор професор др Радован Биговић, професор др Ненад Ђорђевић и Слободан Гавриловић директор ЈП *Службени Гласник*.

Најпре се као домаћин вечери професор др Зоран Крстић у име Преосвећеног владике Јована и свештенства, а и у име свих присутних захвалио др Дарку Танасковићу и осталим учесницима на љубави коју су показали издвојивши своје време и посетивши Епархијски центар у Крагујевцу.

На питање зашто баш представљање књига о Исламу у порти Саборне цркве, професор Зоран Крстић навео је два значајна разлога: први личне природе, јер је аутор ових књига сам професор Дарко Танасковић, други објективни потреба да се упознамо са исламском цивилизацијом на коју нам најбоље одговарају наслови професорових књига *Ислам и ми* и *Неоосманизам повратак Турске на Балкан*. У наставку је професор Крстић представио књигу *Ислам – догма и живот*, истичући да је она објективни и темељни преглед исламске цивилизације. Она нуди одговоре на питања: шта заиста учи Ислам, и који су то стубови Ислама. Затим је речима самога аутора одговорио зашто немамо право да будемо необавештени о Исламу: „Данас је већ сасвим јасно да немуслимане имају итекако много виталних важних разлога да боље упознају и схвате Ислам и муслимане јер су они у битно измењеном свету бројношћу, експанзивношћу и објективно повећаним укупним утицајем на међународне односе и равнотеже поновно дошли до гласа који се више не може пренебрегавати, чак и ако његова интонација често уме зазвучати опорота и претеће. Онеспикојавајуће, дестабилизујуће и разорно деловање међународно организованог цихадистичког тероризма да и не помињемо. Неодложност интелектуално поштености и цивилизацијски одговорног суочавања са пробуденим исламом произилази из целине светске, али из низа локалних ситуација.“ На крају је професор Крстић истакао да су пробудени ислам и наш однос према њему заправо основна тема књига професора Танасковића.

Професор др Ненад Ђорђевић представио је књигу *Ислам и ми* нагласивши да она представља свеобухватну анализу места и положаја исламске религије на овим просторима и указује на све проблеме и противречности које су се испољиле у неколико последњих векова, а посебно са освртом на савремени тренутак.

О књизи *Неоосманизам повратак Турске на Балкан* говорио је протојереј-ставрофор Радован Биговић који је похвалио оштроумно запажање професора Танкосића „да неоосманизам није сам по себи ни добар ни лош, када говоримо или пишемо о њему треба да издвајамо позитивне или негативне судове, а поготово предрасуде“. Професор Биговић је истакао претпоставку да је имплицитна теза ове књиге та да је неоосманизам синтеза секуларног и религијског у конкретном случају кемализма и исламизма, две крајности савременог турског друштва. Тиме је неоосманизам значајно турско политичко достигнуће двадесет првог столећа, јер даје одговор на актуелни европски проблем два радикална супростављена поретка радикални теоцентризам и радикални секуларизам.

Слободан Гавриловић директор ЈП *Службени гласник* говорио је о књигама које је професор Танасковић објавио заједно са Милошем Јефтићем, а које говоре о амбасадорским данима професора Танасковића. Ове књиге допуњују наш увид у дела професора Танасковића.

На крају је сам аутор говорио о разлозима да се бави изучавањем Ислама и темама везаним за исламску цивилизацију, а затим је одговарао на питања присутних.

Зоран Врбашики, јереј

СЛАВА И ДАН МЕДИЦИНСКОГ ФАКУЛТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

Дан Светог Алимпија Столпника, заштитника Медицинског факултета Универзитета у Крагујевцу, и ове године уз присуство великог броја пријатеља факултета, обележен је свечаним чином резања славског колача у холу деканата. Резање славског колача обавио је Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз присуство свештенства Епархије шумадијске. Уз пригодне речи честитке поводом факултетске Славе, Епископ Јован је студентима и запосленима пожелео божанску мудрост у обављању свете дужности у учењу медицинској науци.

Домаћин славе, Миливоје Арсић, поздравио је присутне, а затим према традицији предао део славског колача наредном домаћину факултетске славе, проф. др Владимиру Јаковљевићу. Након тога, у амфитеатру „проф. др Милосав Костић“ одржана је свечана академија обележена једноставношћу и посвећена ономе што је заиста Србија. Филм проф. Видана Папића представио је Медицински факултет као модеран српски факултет. На крају, уз пригодну здравицу, госте је поздравио проф. др Небојша Арсенијевић, декан, пожелевши још већи успех у наредном периоду.

ХОР ДЕЧАНСКИХ МОНАХА У ЛАЗАРЕВЦУ

Хор монаха манастира Високи Дечани је одржао предиван концерт духовне музике, пред препуним храмом Светог великомученика Димитрија, у Лазаревцу 12. децембра. Концерт је одржан у оквиру манифестације Дани Колубарске битке, са благословом Његовог преосвештенства епископа шумадијског Г. Јована и епископа рашко-призренског Г. Теодосија, а под покровитељством ЦО Лазаревац и ГО Лазаревац.

Благодарећи великој љубави владике Теодосија и дечанских монаха, наша црквена заједница и наши суграђани су имали ретку привилегију и част да уживо чују њихово појање, јер им је ово тек други наступ изван свог манастира. У њиховом четрдесетпетоминутном препознатљивом појању, српско-византијским, или најтачније речено аутентичним дечанским стилем, спалама, литургијских химни, канона Светом краљу Стефа-

ну Дечанском, богољубивих песама Владике Николаја, видно су уживали и били импресионирани сви присутни. Још једном је православна црквена уметност показала да из своје баштине итекако има шта да понуди савременом човеку и његовој култури, а све у циљу његовог моралног и личносног интегрисања и сазревања.

Ово молитвено сабрање отворио је и затворио, бираним речима благодарења Богу и нашим гостима, старешина храма протојереј Марко Митић.

Жељко Ивковић, јереј

ХУМАНИТАРНИ КОНЦЕРТ У СОПОТУ

С благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, у организацији свештенства Архијерејског намесништва космајског, 16. децембра, одржан је хуманитарни концерт за помоћ мештанима Краљева и околине које је недавно погодио земљотрес.

Концерт је организован под слоганом „Краљеву с љубављу“. Овој хуманој акцији придружила се и Градска општина Сопот, Центар за културу Сопот, привредници космајског краја и верни народ Космаја и шире околине. У програму је, као специјални гост, учествовао познати музички ансамбл „Данилушка“ из Београда, који је изводио познате руске, српске и ромске песме, Културно-уметничко друштво „Космајац“ из Сопота са играма из Србије и хор ученика Основне школе из Сопота који је са наставницом музичког госпођом Анжелом Живановић, извео предивну нумеру „Песма отвара врата претешка“. Пуна Велика сала центра за културу говорила је о хришћанској љубави верујућег народа космајског краја и њиховој спремности да и у овим тешким временима помогну својој угроженој браћи и свима којима је помоћ неопходна, руководећи се јеванђелском поруком да је блаженије давати него примати. Овом приликом од продаје карата прикупљено је сто две хиљаде динара. Водитељ програма Омер Петојевић, подсетио је да ово није крај акције прикупљања помоћи за Краљево, већ да ће се до краја године у Архијерејском намесништву космајском од прилога свештеника и Црквених општина прикупити још око сто хиљада динара. Концерт је завршен захвалношћу свима који су учествовали у овом хришћанском делу и молитвом Господу свих присутних да сачува све од искушења и невоље која је погодила мештане Краљева и околине.

Горан Лукић, јереј

СВЕТИ НИКОЛА СЛАВА МНАСТИРА ГРНЧАРИЦЕ

Празничним бденијем и Светом Архијерејском Литургијом прослављен је празник Светог Николе – славе манастира Грнчарице у Епархији шумадијској. Епископу Јовану на Литургији саслуживали су, Архијерејски намесник крагујевачки протојереј-ставрофор мр Рајко Стефановић, протојереј-ставрофор Милан Борота и протојереј-ставрофор Радослав Сенић.

Честитајући славу игуманији Домники и сестринству, и свима онима који славе Светог оца Никола као своју крсну славу, Владика Јован је позвао да се угледамо на лик и дело овог великог оца Цркве Христове, да чинимо оно што је он чинио, ради спасења свога и задобијања живота вечног. А Свети отац Никола читавог свог живота чврсто и непоколебиво сведочио је Христа, пружајући помоћ свима, испуњавајући у потпуности речи Христове описане код јеванђелиста Матеја: Да не зна левица твоја што чини десница твоја” (Мт 6, 3).

Владика је позвао да чинимо добро, тихо и скромно, онако како је то Свети Никола чинио, не себе ради, него Христа ради, громогласно кличући речи Светог апостола Павла: *Све могу у Христу Који ми моћ даје.*

...*УМРЕЖИЈА*...
...УМРЕЖИЈА...

ЕВХАРИСТИЈСКО САБРАЊЕ У РЕКОВЦУ

У среду 29. децембра, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење свештенства левачког намесништва служио је Свету Архиепископску Литургију у храму Светог Преподобног Романа у Рековцу.

Литургијска радост увећана је причешћем ученика основне и средње школе. У препуном храму Владика Јован се архипастирским речима обратио деци, говорећи о Светој Тајни Причешћа.

Првојерарх није крије задовољство због великог броја деце која су се причестила. Владика Јован је пожелио деци добро здравље, дуг живот као и успех у свим школским обавезама наглашавајући да уче искључиво знања ради, а не због оцена, да поред стицања знања, стичу и усавршавају се у хришћанским врлинама, јер само тако стечено знање може бити од велике користи.

Након Свете Литургије, Владика Јован је освештао новоотворену спортску халу у Рековцу, пожелевши напредовање у спортским активностима. Владика Јован је нагласио, да у овим временима тешких искушења, поред Светосавског пута, омладини је потребан здрав и уредан живот, а бављење спортом то засигурно обезбеђује. Ценећи труд директора и управе “Пољопривредно-ветеринарске школе”, за сто процентно похађање верске наставе, Владика је школу одликовао Архиепископском грамом признања, као и њеног директора господина Дарка Витића из Белишића.

У знак захвалности за показани труд и залагање, Првојерарх је поделио Архиепископску грамату захвалности ОШ “Светозар Марковић” из Рековца, са жељом да наредне школске године часове веронауке похађају сви ученици. Након освештања хале, Владика је посетио истоимену школу, где је са директорком Снежаном Стојановић, разговарао о раду и успеху школских секција на регионалном и школском такмичењу.

Сретко Петковић, протонамесник

НЕДЕЉЕ ПРЕД БОЖИЋ У САБОРНОЈ ЦРКВИ У КРАГУЈЕВЦУ

Православна вера је свакако вера која највише изобилује дивним обичајима и народним предањем који се увек доживљавају као људски одазив на Божју благодат што се прима приликом сваког црквеног празника. Основна одлика Православне Цркве јесте управо човеково благодарење Богу за све и сва у име свега и свакога. Благодарност се стиче, учи и развија најпре код куће, од родитеља и у оквиру породице, а Литургија је најузвишенији чин благодарења којим човек може да ступи у заједницу са Богом.

Зато није нимало случајно што су три последње недеље пред Божић посвећене породици и то конкретно свим члановима породице редом, а који свој смисао и значај имају опет и само у Литургији. Тако је трећа недеља пред Божић посвећена деци (Детинци) када деца даривају своје родитеље макар и оним најситнијим поклоницама из срца изнедрена и са чедношћу пружена која је својствена само њима. Друга недеља (Недеља Праотаца) је посвећена мајкама (Материце), за разлику од оног пуког, од недавно, сећања у свету на дан жена, занемарујући при том да се жена у потпуности остварује само као мајка. То је недаља када мајке дарују своју децу и своје мужеве. Последња недеља (Недеља Отаца) је посвећена очевима (Оци) који као глава породице дарују целу породицу. И на крају нам долази Божић – празник када сами Бог дарује Себе целом човечанству, васцелом роду људском тако што Превечни Бог, Син Божји, постаје Син Човечији – “Детенце младо”.

И то “Детенце младо” постало је камен о који се многи и данас спотичу у својим сумњама, странпутицама и заблудама, намећући своја уверења за “credo” савременог човека. Но, надајмо се да је таквих мало и да ће их бити све мање, јер нам наду пружају ова деца са веронауке која су, што сама што са својим родитељима, долазила на ова пред-Божјића богослужења и тиме пројавила онај истински вид који долази једино “са висине Истока”.

ВЛАДИКА ЈОВАН У ПОСЕТИ ГЕРОНТОЛОШКОМ ЦЕНТРУ У КРАГУЈЕВЦУ

Владика Јован је, 4 јануара, посетио Геронтолошки центар у Крагујевцу, где је и служио Свету Архиепископску Литургију уз саслужење братства цркве Светог Димитрија. Корисници центра, наши најстарији суграђани, као и запослени у овој институцији, са великом радошћу су дочекали свог духовног оца, и скоро сви, њих преко 80, се причестило.

Владика се речима пуним пажње и утехе обратио хришћанима који се налазе у најтежем животном добу. Истакао је, том приликом, да је за све људе, и у приликама и у неприликама, потпора вера. Она је та која нам даје снагу да истрајемо на животном путу и да пребродимо сва искушења. Ми се данас налазимо пред празником вере, љубави, слоге и мира. По речима апостола Павла, Бог је послао Сина свог да нам покаже да ништа није вредније од човека и његове душе. Божић је празник загрљаја Бога и човека, и Христос је својим рођењем показао да је дошао на земљу да нас загрли, да нам помогне и да нас спасе. Човек треба да призива име Господње, али и да помаже другима, да буде потпора другима.

Завршавајући беседу Епископ је пожелио да Господ укрепи и да здравља свим житељима дома и пожељо срећан наступајући празник Рођења Христовог.

Небојша Ракић, протонамесник

У СУСРЕТ БОГОМЛАДЕНЦУ

У среду 5. јануара, на Туциндан, у Петропавловском храму у Јагодини братство храма је угостило сву децу са посебним потребама на територији Града Јагодине. Најпре у самом храму су деца дочекана песмом хора Светих апостола Петра и Павла и деце која похађају Школу за традиционално играње и певање при Петропавловском храму. Касније је дружење настављено у просторијама парохијског дома дељењем божићних пакетића и послужењем за све присутне.

То су углавном деца са церебралном парализом, дауновим синдромом и осталим тешким болестима, која нису способна да се сама старају о себи, па самим тим похађају специјализоване групе основане при вртићима и школама. Свештенство је настављајући прошлогодишњи обичај, пре свега посвећивањем пажње и искреним

...из световног света

дружењем, а на крају и пригодним поклонима покушало да обрадује оне којима су у овом празничном времену љубав и пажња преко потребни. Да искрену љубав деца најбоље осете показало се на делу па смо као уздарје добили на поклон неколико изворних песама које су отпевала деца са посебним потребама.

Треба поменути и сва удружења у Јагодини, њихову љубав и труд који улажу у рад са овом децом, са којима је Црква успоставила добру сарадњу. Све људе добре воље који су помогли овој акцији, као и нашој деци која дружењем са децом телесно другачијом од њих показују љубав и одговорност и тако израстају у праве хришћане. Јер у Цркви смо сви ми, ма како изгледали, деца Божија и да није нам потребан никакав закон да би узајамно поштовали и волели једни друге.

Миломир Тодоровић, јереј

ПРОСЛАВА БОЖИЋА У КРАГУЈЕВАЧКОЈ САБОРНОЈ ЦРКВИ

Празник Рођења Христовог – Божић објавио је читавом свету да је помирено небо са земљом и да је “Бог толико заволео свет да је и Сина Свога Јединороднога дао, да сваки који верује у њега не погине, него да има живот вечни.” (Јн 3, 16). Као некад безазленим пастирима, који су представљали стари Израил тако и нама данашњим хришћанима новом Израилу, анђе Божији “јавља радост велику која ће бити свему народу” (Лк 2,10). Ту радост донео је на свет Оваплоћени Бог – Христос који се родио да подигне палог човека и да га обнови у своме лику.

Овом небеском радошћу испунила су се срца и озарила лица верног народа Крагујевца окупљеног у Саборном храму о празнику Рођења Господа нашег Исуса Христа. Свету Архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење свештенства и верног народа. Зраке неба на земљи пренео је у домове широм Србије Јавни сервис Радио Телевизије Србије и тако се укључио у јавну службу Народа Божијег омогућајући свима који су били спречени да учествују у Светој Литургији да доживе ову радост велику.

Као и сваке године прочитана је посланица Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја и отачествених Архијереја.

Након Свете Архијерејске Литургије настављено је заједничарење за трпезом љубави у новом Епархијском двору.

Зоран Врбашки, јереј

ПОЧЕТАК НОВОГ ЛЕТА ЛИТУРГИЈСКИМ БЛАГОДАРЕЊЕМ У МАРШИЋУ

Епископ шумадијски Г. Јован на дан Обрезања Господњег и Светог Василија Великог – Нове године, служио је Свету Архијерејску Литургију у Маршићу, уз саслужење свештенства Епархије шумадијске.

Будући да је према јулијанском календару данас први дан нове 2011. године, Владика Јован је беседећи верно народу нагласио да је Господ дошао да спаси човека и врати га тамо где му је првобитно и било место. Рођењем Христовим, род људски није више сам. Господ наш је својим доласком осветио време, нас и сву твар и тиме препородио свет. Бог је створио време и човек се пита: „Шта је то време“? Време је увод у вечност. У наше време у коме живимо треба да уведемо Христа. Ако човек нема Бога, онда му је душа мртва. Апостол Павле нас позива да пазимо на време, јер од тога зависи да ли губимо живот вечни или га задобијемо. Ми у храму данас литургијски благодаримо за прошло време и молимо за наредну годину. У овом времену, циљ човековог живота и постојања је произнесен анђеоском песмом: „Слава Богу на висини и на Земљи мир, међу људима добра воља.“ Она нас позива да живимо анђеоским животом, творећи мир и напоследку да имамо добру вољу, јер је сретан онај који је са Господом, била је поука Владике Јована верноме народу.

Након одслужене литургије, Владика је обишао радове на изградњи парохијског дома у Маршићу, а потом је у сали маршићке основне школе одржана трпеза љубави.

Владимир Тиоровић, јереј

САСТАНАК АРХИЈЕРЕЈСКИХ НАМЕСНИКА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ У АРАНЂЕЛОВЦУ

У суботу 15. јануара Преосвећени Епископ Шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу. Повод за ово литургијско сабрање, поред свеопштег и сверадног предукуса Царства Божијег, што јесте свака Света Литургија, био је састанак Архијерејских намесника шумадијске Епархије са својим Архијерејем Г. Јованом. Поред Архијерејских намесника, на Светој Литургији су присуствовали и сви свештеници орашачког намесништва и приличан број верника Аранђеловца.

Током Свете Литургије, Владика Јован се обратио присутним верницима подсетивши на величину и значај празника Рођења Христовог, којим Црква Божија почиње свој земаљски живот. Божић нас учи и подсећа да човек није сам на земљи, већ да је у свету и међу нама увек присутан Богочовек Христос који се због нас оваплотио и од Дјеве Марије у пећини родио. Божић нас такође подсећа

...ЦРКВА СВЕТИХ АПОСТОЛА ПЕТРА И ПАВЛА

да је Богочовеком Христом човек отргнут из ништавила у којем се налазио и да нам је поново враћено оно ангеоско достојанство којим нас је Бог обдарио при стварању света. Божић нас још позива да усадимо мир у срца своја и да тим миром живимо, како бисмо могли и другима мир подарити. А када је мир у нама, онда смо у миру и са Богом и са човеком и са целим светом.

Након свете Литургије и послужења у дому намесника орашачког проте Миће Ђирковића, Владика је са намесницима отишао у хотел "Извор" где је и одржан састанак.

Александар Миловановић, јереј

АРХИЈЕРЕЈСКИ БЛАГОСЛОВ КУЛТУРНО-УМЕТНИЧКОМ ДРУШТВУ "ЛЕВАЧ" И РАДИЈУ "ВИНЕКС" ИЗ РЕКОВЦА

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, освештао је у суботу 15. јануара, просторије КУД-а "Левач" и просторије новоотвореног радија "Винекс".

Добродошлицу Првојерарху пожелела су деца у народним ношњама, дочекавши свог Владика у духу старе српске традиције. Владика Јован је запосленима у овим радним организацијама пожелео успешну нову 2011. годину, са жељом да све што раде раде у славу Божију, да имају љубави и међусобног поштовања и слоге у остваривању постављених циљева. Након освећења просторија Владика Јован је дао интервју радију "Винекс" после чега је отворио вече фолклора, поводом прославе православне нове године.

Сретко Петковић, протонамесник

БОГОЈАВЉЕНСКО ПЛИВАЊЕ ЗА ЧАСНИ КРСТ У КРАГУЈЕВЦУ

Пливање за Богојављенски Часни Крст у Крагујевцу, и ове године традиционално је настављено на Шумаричком језеру. Велики број верника дошао је да се помоли и да пружи подршку онима, који су се духовно и телесно спремали за освајање овогодишње награде, прелазног Крста за 2011. годину. Укупно је учествовало 20 такмичара, а симпатије је побрала најстарија учесница, педесетогодишња Слободанка Крстић.

Након дочека Епископа шумадијског Г. Јована, оформљена је литија уз учешће градоначелника града Крагујевца Верољуба Стевановића и његових најближих сарадника: др Небојше Здравковића заменика градоначелника, Обрена Петковића директора ЈКП Градски водовод и Дејана Раонића директора ЈКП Градска чистоћа. Литија се упутила до места где је узнесена молитва, након чега је Владика Јован учесницима у трци поделио Архиепископски благослов. Честитајући данашњи празник и желећи све најбоље пливачима, градоначелни-

ку и свим становницима града Крагујевца, Владика је подвукао значај сведочанства Бога Оца и Духа Светог, да је Син Божији уједно и Спаситељ наш, истакавши да Богојављење као празник наше Цркве представља потпуни израз нашег живота. У трци на температури ваздуха 2°C изнад нуле и исто толиком температуром воде, у дужини од 33 метара, први је до циља допливао студент Марко Симић, апсолвент медицинског факултета у Крагујевцу, коме је прелазни Крст предао прошлогодишњи победник, свршени средњошколац, Страхиња Тракић.

Након трке свим учесницима ове манифестације уручене су захвалнице, а у организацији друштва Свобор које негује старе српске спортске и борилачке вештине и Скупштине града, организован је свечани ручак у хали Језеро којим је настављено саборовање поводом Богојављења и овог престижног такмичења.

Мирослав Васиљевић, ђакон

ПРОСЛАВА КРСТОВДАНА И БОГОЈАВЉЕЊА У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

Уочи великог Господњег празника, на Крстовдан, у преподневним часовима, у Саборном храму у Крагујевцу, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Царске часове, а у наставку Свету Архиепископску Литургију и извршио Велико освећење воде, у спомен на крштење Господње, и на крштење катихумена или оглашених, који су се у раној Цркви на тај дан крштавали.

У навечерје празника служено је свечано Бденије. На сам дан Празника Светлости или Богојављења, у Саборном храму у Крагујевцу Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован, служио је Свету Архиепископску Литургију уз саслужење свештенства Саборног храма. После евхаристијског сабрања, Владика Јован је у порти Саборног храма извршио Велико водоосвећење. Владика је честитао празник свима са жељом да нам се Господ свима јави по нашој љубави и вери у правду Божију. Пожелео је да освећење воде буде на просвећење разума људског, да схватимо да зло добра донети неће и да нам ова вода буде на живот вечни. Владика је у име Божије позвао све на измирење и позвао да размишљамо о себи и о ономе што остављамо иза себе. Мноштво верног народа је присуствовало Евхаристијском сабрању и водоосвећењу, после којег је свако узео освећену Богојављенску воду по својој потреби: да се очисти, да се исцели од болести, да би њоме благословио свој дом.

Срећко Зечевих, јереј

БОГОЈАВЉЕЊСКА РАДОСТ У БРЕСНИЦИ

Радост сусрета са Богом и примање дара освећења доживели су предшколаци ОШ Ђура Јакшић из Крагујевца о празнику Богојављења ове 2011. године у храму Светог Јоаникија Девичког у Бресници. Предвођени својим директором Ђорђем Божовићем, васпитачицама и вероучитељем деца су испунила цркву у Бресници, учествујући најпре у Светој Литургији, а затим и у чину Великог водоосвећења.

Након Свете Литургије у просторијама предшколског одељења, вероучитељ је са ученицима седмог разреда кроз причу и лепе илустрације објаснио деци смисао празника и чина водоосвећења.

Примивши благослов Свете Тројице деца су као мали апостоли пренели радост празника у своје домове и тиме испунили речи празничног тропара: „Слава Теби Христе Боже који си се јавио и осветио свет.“

Миодраг Крстић, вероучитељ

...из световног света

ДАН БОГОРОДИЦЕ МЛЕКОПИТАТЕЉНИЦЕ У МОНАСТИРУ КАЛЕНИЊ

На дан посвећен чудотворној икони Богородици Млекопитатељници 25. јануара, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Каленић, уз саслужење монаштва манастира Саринац и свештенства левачког намесништва.

У склопу Свете Литургије Владика Јован је крстио малог Петра, сина Ненада и Светлане Шакић из Београда. Говорећи о Пресветој Богородици, о њеном значају и улози у спасењу људског рода, Владика је сходно речима Светих Отаца између осталог рекао да је Пресвета Богородица Јеванђеље у малом. Преко Пресвете Богородице дошло је спасење људском роду, јер је Она у својој утроби понела и родила Спаситеља света – Господа Исуса Христа. Зато је и сав живот наше Цркве прожет животом и делом Пресвете Богородице. У свим молитвословљима заступљено је њено величанствено име, а највећи песници Цркве певали су најлепше песме Оној која то највише заслужује.

СВЕТОСАВСКА ПРОСЛАВА У ПРВОЈ КРАГУЈЕВАЧКОЈ ГИМНАЗИЈИ

Свети Сава, школска слава свих просветних установа широм Србије и српског народа, прослављена је као да је сам Свети Сава данас међу нама. То је данас наш једини израз и дар који му можемо принети за све и сва што нам је даровао и оставио у наслеђе деци својој, потомцима његовим. А он и јесте са нама и међу нама док год буде и једног Србина на овом свету. Зато је, поред Косовског завета, и Свети Сава, то најлепше српско дете, истовремено и „наше грдно судилиште“, савест наша и свест наша.

Све што би смо о њему рекли било би мало, недовољно да искаже сву нашу сагласност са њим, сву нашу потребу за њим и сва наша стремљења ка Христу са њим. Са њим, јер другог не знамо нити желимо, јер је он дете наше, род наш и пут који нас Богу води. Он је и Истина Христова, како је то дивно изговорио у својој беседи Епископ наш, наследник Светога Саве, Г. Јован, приликом резања славског колача у овој знаменитој школи из доба Милоша Обреновића, коме је присуствовала образовна елита града Крагујевца. Први пут, под новим мандатом, новопостављена директорка Славица Марковић, поздравила је присутне госте, ветеране овог училишта, и пожелела да будуће генерације наставе пут Светога Саве. Овом свечаном чину присуствовао је и градоначелник града Крагујевца Верко Стевановић као и многи знаменити и уважени људи овог града. Домаћини славе, породица Станишић, хор Музичке школе под диригентском палицом Марка Нешића, запажено произнета Светосавска беседа Небојше Спасића, ученика ове школе, драмска секција Прве крагујевачке гимназије, допринели су

величанствености данашњег дана која се завршила богатом трпезом љубави која је на традиционалан начин потврдила љубав и слогу међу Србима, који би свеукупно требали да буду покретачка снага и стремљење ка сваком добром, богоугодном и светосавском делу, по чему ће нас познати да смо народ Христов, род Немањића.

Драган Степковић, вероучитељ

СВЕТОСАВСКА ДУХОВНА АКАДЕМИЈА У ЈАГОДИНИ

У среду, 26. јануара, уочи Савиндана, уз присуство Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Господина Јована одржана је девета по реду Светосавска духовна академија у Јагодини. Како то већ по обичају бива, Владика је служио празнично бденије у храму Светих апостола Петра и Павла уз саслужење јагодинског свештенства. У својој беседи Владика је подсетио вернике на лик и дело Светог Саве, сједињујући га са Христом. Одвојити Светог Саву од Христа је просто незамисливо, јер све што је он имао и што је нама дао добио је од Христа.

После бденија Владика се у препуном Центру за културу обратио верницима и отворио Духовну академију. Дodelио је награду за најбољи литерарни рад „Све се човјек брука са човјеком“ ученику првог разреда Економско-трговинске школе Алекси Михајловићу. „Изгубљен беше и нађе се“, то су речи које у најкраћем описују академију. Наиме то је био скроман покушај да се на један савремен начин покаже и опише данашњи човек који је, поред начина на који живи и поред свих искушења и падова које преживљава, итекако способан да се врати у окриље Оца свога Небескога. Са друге стране ми као његови сапутници и савременици ту смо пре свега да поштујемо његову слободу избора и да са нестрпљењем очекујемо његов повратак на прави пут и да му на том путу свесрдно помогнемо.

Особеност јагодинске Светосавске духовне академије је та да њу искључиво спремају јагодински вероучитељи (сценарио, текст, музика) у сарадњи са свим основним и средњим школама.

Своју посету Владика је заокружио гостовањем на локалној телевизији „Јагодина“ у емисији „Наслеђе“ где је стрпљиво одговарао на постављена питања духовно саветујући своје епархиоте овога краја. Говорио је о светосављу, о томе шта оно представља и колико ми данас ходимо стопама Светог Саве, каква је мисија Цркве у свету и какав треба човеков однос да буде према свету. Даље је говорио о савременим проблемима који муче све нас у Србији, о милосрђу и духовном узрастању.

Сутрадан, на Савиндан у свим храмовима је служена Света Литургија у част и спомен Светог Саве, и у јединству свих нас једних са другима и са свима светима.

Миломир Тодоровић, јереј

...ИСТИНА

ПРОСЛАВА СВЕТОГ САВЕ У КРАГУЈЕВЦУ

Уочи празника Светог Саве 26. јануара, у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, братство Саборног храма служило је свечано празнично бденије. У освит самог празника, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму, у којој је принео молитве Богу и Светом Сави за спас српског рода. Радост литургијског сабрања заједно са Владиком и свештенством, поделило је доста верника и деце, а радосни догађај за све чланове парохијске заједнице, јесте и рукопроизвођење за чтеца Андрије Стефановића. На Литургији је прочитана светосавска посланица Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована.

После заамвоне молитве Епископ Јован је извршио обред резања славског колача и освећења славског жита. Домаћин славе Светог Саве био је господин Небојша Урошевић са супругом Данијелом и ћеркама Анђелијом, Богданом, Василијом и Георгијом. По завршеној Литургији чланови Дечјег хора Саборне цркве отпојали су неколико пригодних песама, потом је изведен краћи рецитал посвећен Светом Сави, након чега су најмлађима подељени пригодни дарови. Као и сваке године Владика Јован је у току дана обишао више крагујевачких школа, међу којима Прву и Другу крагујевачку гимназију, у којима је пререзао славски колач.

Српска црква слави Светог Саву првојерарха, учитеља, просветитеља, сејача свега доброг и благоразумног и узвишеног у роду нашем. Свети Сава Српски је утемељивач хришћанства, просвете, културе и свега што вековима краси српско национало биће. Свети Сава је одредио језик којим говоримо, писмо којим пишемо, пут којим идемо, а тај пут је пут Христов. Има томе већ осам векова и тај пут и тај језик и то писмо, нису изван нас, него у нама и не можемо их изгубити, ако не изгубимо себе. Савин прах је између нас. Свети Сава је први извадио личну карту српског народа – и од њега знамо ко смо, како се зовемо и коме припадамо. Тешко је наћи грандиозну личност не само у нашој историји, него и у историјама других народа, чија ореола и харизма ни у једном временском периоду није ни потамнела ни застарела. Личност која је толико актуелна и савремена и око које се у сваком времену могу сабрати сви људи добре воље без обзира на политичке, идеолошке и философске погледе и ставове. Та личност је Свети Сава.

Срећко Зечевић, јереј

ПРОСЛАВА СВЕТОГ САВЕ У ЛАПОВУ

Први Архиепископ и Просветитељ српски Свети Сава је свечано прослављен у Лапову Светом Литургијом. Након Светог причешћа свештенства ђакон Дејан Шишковић је прочитао светосавску посланицу Епископа шумадијског Г. Јована која је упућена свештенству, монаштву и верујућем народу наше, шумадијске Епархије.

Након резања славског колача и одслужене Свете Литургије ученици су са љубављу рецитовали песме посвећене Светом Сави, да би на крају сви били награђени пакетићима чији су дародавци били скупштина општине Лапово и трговац Жика Лазић. Ученици и наставници су после литургијског сабрања прешли у просторије основне и средње школе у којима су одржане свечане академије посвећене првом српском Архиепископу.

По завршетку академије свештеници лаповског храма су пререзали славске колаче. Пригодну беседу у основној школи одржао је протојереј Србољуб Марковић који је између осталог нагласио значај Светога Саве за српску цркву и српску просвету. На крају је колачар, наставник физичког васпитања Зоран Јончић, поздравио госте захваливши се свима и позвавши их на трпезу љубави. У средњој школи је славски колач заједно са професорима и ученицима пререзао протојереј Видоје Рајић, пожељевши срећан празник са жељом да светосавска просвета буде пут који ученике води ка живоме Богу, извору сваке науке и мудрости.

Дејан Шишковић, ђакон

ОПИС ХРАМОВА ЈАГОДИНСКОГ ОКРУГА 1836. ГОДИНЕ

Из архивске грађе, коју су у часопису *Корени*, број III (2005), гласилу Историјског архива Јагодине, објавили Небојша Ђокић и Оливера Думић (*Српска православна црква у Јагодинском округу 1836 /по подацима три пописа из 1836/*), преносимо део који се односи на стање цркава које се налазе у Шумадијској епархији (до оснивања Крушевачке епархије)

На основу наредбе кнеза Милоша Обреновића од 18. августа 1836. године, која гласи: „Желећи знати, колико који манастир у земљи нашој парохије имаде, препоручујемо Совјету, да посредством Исправничества даде начинити Списак Манастира колико се који у ком окружју налази, у ком списку да се назначи, колико кому манастиру села и која имено, као парохија пренадлежи, колико кућа у ком селу, и колико душа имаде и таковој списак да нам Совјет својим временом поднесе“, Совјет је, уз појашњавање овог акта у сарадњи са Консисторијом (црквеном управом), обезбедио да се у свим окрузима Кнежевине изврши детаљан опис манастира и мирских цркава. Изостао је преглед већих манастира, у случају Јагодинског округа, Љубостиње и Каленића. На основу окружних извештаја настали су врло важни документи за историју Српске Цркве у Кнежевини Србији – *Списак свих у Србији наодећи се манастира, са назначијем села, који кому манастиру као парохија принадлеже, колико кућа у ком селу, и колико душа имаде, к’ тому који су манастири без парохије и који су у мирске цркве преобращени* (Архив Србије – Државни Совјет – РН°196/837) и *Списак свештенства монашког и мирског реда у целој Србији године 1836-те* (Архив Србије – Државни Совјет – РН°196/837). Приређивачи прегледа у часопису *Корени* користили су извештај за Јагодински округ (Архив Србије – Државни Совјет – Н°30/836) који је уграђен у ова два општег карактера за Кнежевину.

Протопопијат јагодински

Храм Светих арханђела у Јагодини (Стара црква)

„Лежи на западу, недалеко од краја вароши, до пута идућег к Црвеном брегу, с пространим портом.“ На питање од кога је и када црква саграђена, у извештају се одговара: „Његова Светлост, милостивајући господар и књаз наш (Милош Обреновић), на почетку владавине своје“. Храм је „од камена, у стању слабом“. Након рубрика *утвари црквоне и одејаније црквоне*, са уобичајеним и прилично скромним списком, набројане су црквене књиге – најнеопходније за богослужења и свештеничка чинодејства. Црква има три звона.

У Старој јагодинској цркви затечено је 1778 гроша готовине и 8692 динара на облигацијама. Имање изван цркве издаје се за дућанска места (12) и годишње доноси 575 чаршијских гроша. Црква нема покретних добара.

Храм Светих арханђела у Јагодини (Стара црква)

Храм Светог Николаја у Великој Крушевици – данашњи манастир Манастирак

Извештава се да се налази „више Крушевице, у планини, до реке, са портом пространим и добро ограђеном“. И за ову цркву се каже да је саграђена „под владанијем његове Књажеске Светлости, од почившег попа Саве са помоћу нуријаша, пре 21-20. година“. Примећује се да достављач извештаја и за старије храмове, који су само обновљени и поправљени у време кнеза Милоша, пише да су подигнути у његово време. Цркви крушевачкој припада обрадиве земље од једног дана орања и воћњак од тридесет стабала шљива. Постоји само један старији свилени стихар, као и старе свилене нарукнице и „једна одежда од бела проста платна“. Као *особито примеченије* наглашава се да црква нема новца и – ниједну књигу!

*Храм Рођења Пресвете Богородице у
Ивковачком Прњавору –
некадашњи манастир Ивковић*

Ова „стародревна, а сада поновљена од нуријаша“ црква налази се „у планини изван села, на брегу, покрај реке, са портом приличном“. Од камена је и у добром је стању. Констатује се да поседује у већем обиму и бољег стања, него остале сеоске цркве, мобилијар, одежде и богослужбене књиге. На Богородичиној престоној икони налази се сребрна рука. Због скорашње оправке учињен је дуг од 600 гроша. На списку непокретности налази се „једна нова кућа са две собе, кујном и ћилером, једна капела од дасака, један виноград од десет мотика са подрумом даском покривеним, два воћњака од 600 дрвета шљива, четири башче по особ у прошћу ограђене, шест дана које ливаде које ораће земље, једна кошара“. Црква нема звоно.

Храм Свете Тројице у Јовцу

Јовачка црква лежи „усред села, покрај пута, на брешку, у порти ограђеној“ и подигнута је „1829. године, од жене Марте почившег јереја Стевана“. Саграђена је „од камена, у стању средњем“. Има два звона и најнужније ствари, одежде и црквене књиге. Нема ни покретне ни непокретне имовине. Забележено је да се у цркви налази 111 гроша.

Манастир Јошаница, храм Светог Николаја

Манастир је „старинско зданије“ и налази се „у планини, покрај реке, са портом добро ограђеном и доста пространом“. Од камена је и у добром је стању. На цркви се налази три звона. Осим уобичајених богослужбених, манастир нема других књига.

Јошаница је у време пописа имала и стоку: двадесет коза, два вола, једну краву са телетом, два коња са такумом, тридесет пет свиња, две трмке (кошнице). У рубрици непокретно имаће уписано је: један велики конак са осам соба и једним каме-

ним подрумом, један мутвак са каменом, једна воденица са једним витлом и кошаром, три ограђена шљивика са 1200 стабала, један виноград од тридесет мотика, једна ливада од дванаест коса са ограђеним браником, једна башча од једног дана орања у доброј огради. Дуг манастира износи 678 гроша „по чаршијском теченију“.

Протопопијат темнићки

Храм Светог Николаја у Комаранима

Црква је изван села, у планини, а покрај реке. Саграђена је „под владаније Његове Светлости, од житеља села Комарана“. И она је од камена, „у средњем стању“, са једним звоном. Није пописана ниједна књига. Поред цркве се налази кућа са једном собом и пространом кухињом. У благајни је нађено 138 гроша.

На основу других архивских података, може се утврдити да је 1828. и 1829. године црква само обновљена. Иначе, у Комаранима је између два светска рата, на месту где се налазила ова, подигнута нова црква.

*Храм Светог Николаја у Својнову,
данашњи манастир*

Црква је изван села, поред реке. Стародревна је, „а поновљена од житеља својновачки“. Извештава се да је „пола од камена а пола од дрвета, даском покривена, у стању хрђавом“. Нема звоно, а ни готовог новца. Располаже са шест кошница.

Пописана је једна стара кућа покривена ћерамидом са собом и кухињом, један мали чардак са подрумом који је покривен даскама, једна кошара сламом покривена, 160 стабала шљива и две мале башче.

Храм Светог Јована Крститеља у Орашју

Констатује се да се црква налази изван села на Каленићкој реци, у пространој порти. Реч је о „старинском зданију, од камена, у стању добром“. Доста добро је снабдевена мобилијаром, одежама и књигама. Има једно звоно.

Од имања, орашка црква располаже са две старе куће под сламом, једном под ћерамидом са подрумом од камена која има две собе и кухињу, виноградом од десет мотика, воћњаком са 400 стабала шљива, две ливаде од двадесет коса, једном њивом од два дана орања, једном трпезаријом од дасака и једном кошаром од камена. У власништву цркве је девет грла свиња и три кошнице.

Као *особито примеченије*, записано је: „има црква да исплати дуга 1600 чаршијски гроша за поправку летос око цркве учињену“.

+++

Архивска грађа, из које смо у овом броју пренели део, садржи и податке о свештенству (мирског и монашког реда), устројству парохија, односно броју домова и душа у њима, што ће се наћи у наредним бројевима *Каленића*.

Приредио Н. Ј.

СЕМИНАР “РАДИЈСКО НОВИНАРСТВО”

У организацији Немачке фондације “Конрад Аденауер”, Епархије Шумадијске и Радија “Златоусти” од 11. до 17. јануара у Богословији “Свети Јован Златоусти” у Крагујевцу одржан је семинар под називом “Радијско новинарство”. Тренер и предавач на семинару био је Карол Лупу, новинар радија “Дојче Веле”. Учесници семинара били су новинари са 10 црквених радиостаница из Србије и Црне Горе: Радио “Искон” из Врања, Радио “Марија” из Новог Сада, Радио “Благовесник” из Сомбора, Радио “Светигора” са Цетиња, Радио “Словољубве” из Београда, Радио “Беседа” из Новог Сада, Радио “Глас” из Ниша, Радио “Логос” из Трстеника, Радио “Славословље” из Суботице и Радио “Златоусти” из Крагујевца. Гости су били смештени у просторијама крагујевачке Богословије.

Учесници семинара упознати су са начинима припреме радијског програма, рада са микрофоном, основама водитељског рада, техникама дисања и основама техничких форми радијског новинарства. Током семинара, обављен је интервју са предавачем, Каролом Лупу, који је, одговарајући на питање да ли радио губи трку са телевизијом и интернетом, истакао да је телевизија та која постаје, јер тражи пажњу, док радио може да се слуша било где, у колима, чак и на послу. Према његовом мишљењу, осим што се такмиче, радио и интернет су и међусобно комплементарни, јер, на пример, радио може да се слуша преко интернета. Када је у питању професионална етика, господин Лупу сматра да свако новинарство мора да буде професионално, а не идеолошко. Специфичност црквеног новинарства јесте наглашенија етика, јер програм црквених медија може да понуди емисије које се брину о људима. У пратећем делу програма организована је посета Његовом Преосвештенству Епископу шумадијском Г. Јовану у Епархијском двору. Том приликом, сумирани су резултати у досадашњем раду црквених радиостаница. Крај семинара био је резервисан за посету оближњих крагујевачких манастира Драче и Дивостина, након које су новинари са семинара, заједно са својим предавачем снимили и реализовали акустични филм “Људи са свих страна – манастир Дивостин”.

Детаљ иконостаса храма Светих арханђела у Јагодини

ДЕВЕДЕСЕТ ГОДИНА ОД ХИРОТониЈЕ СВЕТОГ ВЛАДИКЕ ГОРАЗДА ЧЕШКОГ

вета православна Црква у Срба никада није боловала од етнофилетизма. Један од многобројних примера је и свети владика Горазд чешки. Ове године се навршава 90 година од његове хиротоније у Београду.

Свети владика Горазд је рођен 26. маја 1879. године у селу Хруба Врбка у Моравској, некадашњој Великој Моравској, а данашњој Чешкој. Рођен је у римокатоличкој породици, и 1898. године завршио је римокатоличко дечије семениште, а 1902. године римокатолички богословски факултет у Оломоуцу.

Још док је био студент, интересовао се за црквенословенски језик и православље. Зато је и путовао у Русију. Био је одличан студент, диригент хора богослова из Оломоуца, проучавалац личности и идеја Јана Хуса. Кратко речено – свестрана личност.

Као римокатолички свештеник био је марљив и у току Првог светског рата веома пожртвован, помажући рањеницима и болесним војницима. За то је и одликован од стране свог бискупа и Црвеног крста.

Како је рат одмицао, све његове страхоте су утицале да ослабе аустро-угарски окови који су спутавали чешки и словачки национални покрет. У царској Русији је већ постојала чешка војска под руском командом, и бројала је више од 100000 војника. Састојала се од Чеха који су раније избегли пред римокатоличким прогоном у царску Русију и тамо се настанили, и од Чеха који су из аустро-угарске војске пребегли у руску војску да се боре за ослобођење словенских народа. Истовремено, широм савезничких земаља, развијала се дипломатска активност за ослобађање Чеха и Словака. Ту дипломатску активност су предводили чувени и многопоштовани Томаш Масарик и Едвард Бенеш. Интересантно је да им је та активност омогућена тако што им је Србија издала српске пасоше.

Национални покрет код Чеха се већ развијао када је и у римокатоличкој цркви настао покрет који је тежио реформама. Један од припадника тог покрета био је и чешки свештеник Мађеј Павлик. Основао је и уређивао месечни часопис „Право народа“, а касије је уређивао публикацију “Обнова католичке цркве у Чехословачкој Републици“.

Већина римокатоличких свештеника у Чешкој је била за реформе у римокатоличкој цркви, те су са захтевима за реформама послали своје делегате у Рим. У Ватикану су били изузетно хладно и надмено примљени, те је већина свештеника, уз подршку својих парохијана, одлучила да се одвоји из римокатоличке цркве, и да се припоји православној Цркви. Прихватили су никејско-цариградски символ вере и учење Седам васељенских сабора, истовремено се позивајући на ћирило-методијевску традицију чешког, и уопште словенских народа. Обратили су се Српској Православној Цркви, и Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве је 1921. године у Чехословачку послао епископа нишког Доситеја Васића.

У Прагу је, уз помоћ владике Доситеја као делегата СПЦ, основана Чехословачка Православна Црква. Одржани су избори за епископе, и један од четворице предложених епископских кандидата био је и свештеник Мађеј Павлик.

Српска Православна Црква је тада имала извршене епископе. Довољно је само поменути светог владика Николаја, потоњег патријарха Варнаву, епископа Доситеја, митрополита Јосифа, митрополита Петра, епископа Иринеја Ћирића... Све светила, којима се и данас поноси наша Црква.

Разматрајући предложене кандидате, Свети Архијерејски Сабор је мудро проценио да свештеника Мађеја Павлика треба одмах хиротонисати, а са осталим кандидатима мало при-

чекати. Мађеј Павлик је изабран за епископа чешког и моравско-шлеског и на позив СПЦ, дошао је у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца са осамнаесточланом делегацијом Чехословачке Цркве. Мађеј Павлик је замонашен 21. септембра 1921. године у манастиру Крушедол, добивши име Горазд, по једном од ученика светих равноапостолних Ћирила и Методија. Игуман је постао следећег дана у манастиру Гргетег, а након још једног дана, произведен је у архимандрита у манастиру Хопово.

Хиротонисан је за епископа 25. септембра 1921. године, у београдској Саборној цркви. Хиротонисао га је патријарх Димитрије, уз саслуживање руског митрополита Антонија Храповицког и српског ми-

трополита Варнаве, као и епископа Јосифа и Доситеја. Хиротонији је присуствовао и свети владика Николај Велимировић, који није служио јер је био најмлађи српски епископ.

Нови српски и чешки православни епископ, Горазд Павлик, у Београду је тако срдечно дочекан, да је његово срце остало везано за српску Цркву и српски народ до краја његовог живота. Осим српског клира, примили су га и поздравили председник Владе, чувени Никола Пашић, академик Јован Цвијић, светски научник Михајло Пупин...

Владика Горазд се вратио у Чехословачку, где је радио на уређивању тамошње цркве.

Чехословачка Црква је на почетку имала преко 500000 чланова, а временом је имала преко милион чланова. Међутим, утицајима споља, и неким различитим догматским погледима на цркву, Чехословачка Црква је са већином својих чланова отишла у протестантизам, а владика Горазд је са мањином свештеника и верника, остао веран православним хришћанским догматима и канонима. Сви ти проблеми су настали у одсуству владике Горазда, који је боравио у Америци на мисионарском путовању међу тамошњим Чехословацима. Српска Православна Црква је задржала општење само са владиком Гораздом и његовом струјом у Чехословачкој Цркви.

Нису то били једини проблеми са којима је владика Горазд морао да се носи. Проблеми су настали и када је Цариградска Патријаршија хиротонисала архимандрита Саватија за архиепископа прашког и целе Чехословачке. Саватије је имао само мали број присталица у Прагу, али је зато имао подршку власти, које нису биле вољне да се православље укорени у Чехословачкој, те су тежиле да поделе православне.

Свети Синод Српске Православне Цркве је стајао иза своје јурисдикције на територији Чехословачке и иза владике Горазда. Али, основна грешка српског епископата у преписци са Цариградском Патријаршијом и чехословачким властима, била је чињеница да се Српска Православна Црква позивала на позиве из Чехословачке и на словенско јединство.

Све се променило када је владика Горазд издејствовао да се 1925. године изврше избори управних органа Прашке православне црквене општине, и када је од државе био признат као правни чинилац у Чешкој. Још већи, и пресудни догађај, био је рад владике Горазда, којим је, на основу архивске грађе, доказао да су верници на територији Чехословачке, канонски и правно, под српском јурисдикцијом. Уз помоћ српских свештеника, владика Горазд је добио разна документа, која су доказала да су православни у чешким земљама јурисдикцијски били подређени српској црквеној општини „Свети Сава“ у Бечу, а да су православни верници из Подкарпатске Русије били под јурисдикцијом српских митрополита у Сремским Карловцима.

Успео је владика Горазд и да 1929. године формира чешко-моравску епархију, и да донесе нови црквени Устав, који је признала и Српска Православна Црква и Чехословачка Република.

Следеће препреке у развоју православља у чешким земљама биле су недостатак свештеника и цркава. Свештеници су служили Свету Литургију на трговима, у соколанама и школама, а на територији Чехословачке није било православних теолошких школа. Владика Горазд је то решио тако што је будуће свештеничке кандидате слао у српске богословије и на Богословски факултет у Београду, а цркве је почео да подиже по једну сваке године, тако што су подизани кредити.

Све време је задржао одличне односе са епископом нишким Доситејем Васићем. Био је и у добрим односима са митрополитом Петром Зимоњићем, Варнавом Настићем и Јосифом Цвијовићем, епископима Николајем Велимировићем, Иринејем Ђирићем, и другима. Био је члан Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве, и често је долазио у Београд на седнице Св. Арх. Сабора и Св. Синода.

Организовао је „постепено и мудро“ прелазак на православни начин богослужења. Зато је 1927. године објавио превод литургије светог Јована Златоустог и светог Василија Великог на чешки језик. Године 1929. припремио је нотну свеску Гораздових источних црквених песама, а 1935. године штампано је капитално дело Велики Зборник, познат као Гораздов зборник. Зборник је замењивао скоро све богослужбене књиге Православне цркве, а блаженопочивши владика Сава Вуковић је за њега написао: „...који је још увек најбољи зборник ове врсте у Православљу“. Да би све то заживело, владика Горазд је у свакој парохији проводио одређени временски период, учећи вернике појање и типик.

Владика је често држао и православну веронауку тамо где није било свештеника или вероучитеља. Зна се да је сваке две недеље путовао до једног места 150 километара, да двоје деце не би остале без часова веронауке.

Владика Горазд је много писао, а међу значајнијим делима су му „Живот Св. Кирила и Методија“ и „Православни катихизис“.

Владика је био и велики патриота. Када је 1938. године нацистичка Немачка покушала да заузме Чехословачку, те Чехословачка извршила општу мобилизацију, православни су јавно подржали одбрану земље. А после немачке окупације Судета (област у Чехословачкој), 1938. године, владика је свим поглаварима православних аутокефалних цркава послао чувену посланицу којом је позвао светску јавност у помоћ.

„И после окупације целе Чехословачке, епископ Горазд наставља свој мисионарски рад служећи, проповедајући, предавајући веронауку деци и посвећујући нове храмове.“

Временом, немачке власти у Берлину нису биле задовољне „меком“ управом окупационих власти у Протекторату у Чешкој и Моравској, те је послат чувени и злогласни Рајнхард Хајдрих да „уведе ред“, доводећи са собом смрт и страдање.

Како би то страдање било заустављено, а и како би се спречила мобилизација Чеха за немачки Вермахт, чехословачка избегличка Влада у Лондону је послала групу официра који су извршили атентат на Хајдриха.

Чешке падобранце, родољубе, који су долетели из Енглеске, нико није смео да прихвати и сакрије. Одбили су и римокатолици да их сакрију у неком од многобројних манастира. Прихватили су их православни, и сакрили су их у крипти катедралне цркве „Светих Ђирила и Методија“ у Ресловој улици у Прагу. Ту су их крили, хранили и обезбедили им чак и медицинску помоћ. Међутим, када су Немци открили где су падобранци сакривени, опколили су цркву, и напали су их. Основна жеља им је била да их заробе живе. Чак су довели и ватрогасце који су у крипту пумпали воду, како би их натерали да се предају. Они чешки падобранци који нису погинули у борби, оставили су по један метак на крају за себе, како не би на мукама издали оне који су их помагали по њиховом доласку у Чехословачку.

Одмах су почела хапшења. Ухапшени су православни свештеници Вацлав Чикл и Владимир Претржек са породицама, црквењак са породицом, чланови црквеног хора, и други. Владика Горазд, да би заштитио цркву и невинне, послао је три писма тадашњим властима, у којима је преузео одговорност на себе и написао: „Предајем одговарајућим органима себе на располагање, спреман сам да истрпим сваку казну, чак и смртну.“

Ухапшен је и у затвору страшно мучен. У току ноћи су га испитивали и мучили, а у току дана су га психички мучили и нису му дали да спава, често су га остављали без хране... И поред свега тога, ни владика Горазд ни свештеници који су били ухапшени са њим, нису одали људе који су им помагали, и тако су им спасили животе.

Припремљено је суђење, а судије су били официри Гестапо-а. Из Берлина им је писао чувени Хајдрих Химлер: „Фирер је прихватио да се одржи процес владици Горазду и осталим окривљеним свештеницима. Очекујемо да буде изречена смртна казна.“

Суђење је одржано 3. септембра 1942. године, и

трајало је само три сата. Сви оптужени су осуђени на смрт. Владика Горазд је са осуђеним свештеницима стрељан 4. септембра 1942. године, у предграђу Прага. Њихова тела су затим спаљена у крематоријуму, како не би остао неки траг за њима.

Истог дана су Немци забранили рад Православне цркве у Протекторату, и конфисковали су јој сву имовину.

После рата, по ослобођењу, чехословачки председник др Бенеш, посмртно је одликовао владика Горазда и са њим пострадале свештенике. Владика Горазд је, иначе, од Српске Православне Цркве раније био одликован више пута: орден Светог Саве првог и другог степена, орден Белог орла, и тд.

Патријарх Гаврило Дожић је у току рата био заточен од стране Немаца, и крај рата га је затекао у иностранству. Дуго је патријарх размишљао да ли да се врати у земљу, или да остане ван земље. Немајући другог избора, а гледајући корист Цркве, патријарх се 1946. године преко Чехословачке враћао у домовину.

Док је боравио у Прагу, патријарх је одржао помен пострадалом епископу Горазду. После помена, патријарх српски Гаврило одржао је следећу беседу:

„Сматрао сам за своју свету дужност да се с пијететом поклоним пепелу Мученика владике Горазда и његових састрадалника, које је зверска неман наших непријатеља мученичком смрћу убила и спалила, као своје невинне жртве, у току прошлог страховитог рата, и да се помолим Богу за блажени покој душа њихових.“

Прерана и трагична смрт владике Горазда и његових сатрудника, велики је и ненакнадив губитак за нашу Православну Цркву, која је, бездушност и дивљачким злочинима наших непријатеља, имала велике и многобројне жртве, нарочито у Југославији.

Владика Горазд је био човек и Архијереј сјајних способности, дивних врлина и велике вредности. Његово дело за Православље и Хришћанство уопште, имаће трајне важности и неће никада ишчезнути у нашој Православној Цркви, која ће светлу успомену на владика Горазда с дубоким признањем и благодарношћу чувати, као драгоцен пример велике ревности и ретког самопожртвовања у винограду Господњем. Верујем да ће Његова дивна успомена још више ојачати и јаче учврстити братске односе међу чехословачким и југословенским народима и да ће она допринети свој достојан удео словенској солидарности, која се данас, више него икада, тако дивно манифестује у свима словенским земљама, путоказом вековне наше заштитнице велике и моћне братске Русије.

Ми ћемо пред престолом Божијим приносити топле молитве, да Бог удели душама владике Горазда и његових састрадалника рајско насеље и вечно блаженство у Царству Небеском.

Вечна им памјат! Слава им!”

Српска Православна Црква је владика Горазда уврстила у ред светитеља 1962. године, а Чехословачка Православна Црква 1987. године. Уврштен је у календар светих и слави се 23. августа / 4. септембра.

ПРОМОЦИЈА МОНОГРАФИЈЕ ЛАЗАРЕВАЧКЕ ЦРКВЕ

У организацији Црквене општине Лазаревац, а у оквиру манифестације „Дани колубарске битке“, 14. децембра 2010. године у скупштинској сали ГО Лазаревац, одржана је промоција монографије „Спомен-црква Св. Димитрија са костурницом у Лазаревцу“ аутора Тадије Стефановића, докторанта на студијама архитектуре Универзитета у Београду. На промоцији су о монографији говорили професор историје Ратко Вукелић, протојереј Марко Митић, доцент др Вуксан Бодин са философског факултета Универзитета у Београду и сам аутор Тадија Стефановић, дипломирани историчар уметности.

Отварајући промоцију, професор Вукелић је нагласио да је ово најзначајнији културни догађај у оквиру ове манифестације, јер се ради о једном изузетном делу нашег младог суграђанина, које ни по чему није почетничко и ако му је прво. О томе најбоље говоре ауторитети који су стали иза ове књиге као њени рецензенти, а то су наша највећа имена из области историје уметности проф. др. Марија Шупут и проф. др. Александар Кадијевић. Он је такође напоменуо да је Колубарска битка највећа победа оружјем у свеукупној историји нашег народа, и да смо после ње постали најпоштованија нација у читавој Европи, да би се ситуација после мање од једног века у потпуности изокренула.

И после ове битке ми смо се показали као велики, јер смо у крипти овог храма поред својих сахранили и 30000 хиљада непријатељских војника, што би требало да буде наша најбоља референца за време које долази. Професор је додао да ако је храм на Опленцу маузолеј једне династије, онда је ова спомен-црква маузолеј читавог нашег народа и наше државе. Она је наша најзначајнија грађевина између два рата, споменик културе првог степена, изузетне архитектонске лепоте и вредности. Он је на крају истакао да монографије не би било да није било Српске православне Црквене општине у Лазаревцу.

Протојереј Марко Митић старшина цркве је у свом излагању најпре изразио благодарност Богу што је савременик велике обнове нашег храма, која је почела једним теолошким Симпосионом пре пет година, под слоганом „Они су знали зашто, знамо ли ми“. Отац Марко је нагласио да су у том периоду урађене многе капиталне ствари у храму, попут новог пода и подног грејања, завршен је живопис, замењен целокупни инвентар, започета изградња великог вишенаменског парохијског дома и још доста тога. Он је такође рекао да је наша Црква-

костурница најзначајнија у Србији, јер је сведок једне пројављене надприродне хришћанске љубави према својим непријатељима и угњетачима. О аутору ове монографије је казао да се ради о једном годинама младом, али веома зрелом научнику. Још је истакао да ова монографија између осталог има за циљ да алармира нашу јавност и државне институције да прослава 100-годишњице Колубарске битке 2014. године буде организована на највећем могућем нивоу. На крају се захвалио најпре нашем епископу Г. Јовану на благослову за израду ове монографије, прве о овом храму, затим ГО Лазаревац и њеном председнику

Бранку Борићу на финансијској подршци и многим другим научним институцијама наше државе које су учиниле доступном сву потребну документацију и историјску грађу, неопходну за један овакав подухват.

Доцент др. Вуксан Бодин је најпре говорио уопштено о историји уметности као научној дисциплини која се развила крајем 19. и почетком 20. века, и која је свој углед стекла тек онда када је постала свесна значаја историјских извора, докумената и архивског материјала за научна истраживања. И зато је ова књига између осталог вредна, али у исто време и модерна. Вредна јер је коришћена обимна фактографија, архив и историјска документа, а модерна по својим илустрацијама. Аутор показује да добро познаје не само споменик о коме говори, већ и остале споменике културе из тога доба. На основу ове монографије се могу видети и суштинске ствари о историји једног народа, кључни проблеми тога времена везани за одређене друштвене односе, а пре свега однос Цркве и државе, рекао је професор Бодин. Он је на крају нагласио да ова књига у себи апсолутно нема ништа почетничко, већ напротив импре-

Нова држава

сионира својом зрелошћу и озбиљношћу, и уједно изразио наду и уверење да ће начинити Тадија још оваквих дела.

Сам аутор, као веома скроман човек, није пуно говорио о своме делу, јер оно само о себи довољно говори, већ се углавном захваљивао свима онима који су помогли да ова монографија угледа светлост дана, јер је рађена са пуно труда, љубави и потешкоћа, пуних пет година.

Након тога је одржана кратка дискусија на којој су говорници одговарали на питања присутних грађана, која је резултирала закључком, да се мора апеловати на државу и њене институције, да мало озбиљније третира овај споменик културе од највишег значаја, јер се државе око нас хватају за сламку, не би ли по-

казали и доказали свој идентитет, али и своје право цивилизацијско опредељење. А ово културно благо које ми овде, у овој цркви, имамо јесте гигантских размера, али на жалост недовољно искоришћено за промоцију наших културних, верских, па и политичких циљева. Апеловало се на историчаре да дају једну озбиљну монографију о Колубарској бици, и на филмације, да макар један филм, у мору партизанских, о њој сниме. Ово овде што имамо јесте слика Србије која треба да иде у свет.

У оквиру ове манифестације свештенство храма Светог великомученика Димитрија је, на дан када се Колубарска битка пре 96 година завршила, 15. децембра, служило парастос свим изгинулим војсковођама и војницима од Косова па до данас.

Жељко Ивковић, јереј

Благоје Пантелић

Богословско друштво ОТАЧНИК, Београд

Критика савремене културе и култура „очигледности“ као алтернатива

[Поводом књиге Ивана Иљина *Поглед у даљину*, прев. Р. Божић и В. Јагличић, Бернар, Стари Бановци 2010, 250 стр.]

Шта би били данашње човечанство и његова култура да оно две хиљаде година раније није прихватило хришћанство?

И. Иљин

Један од базичних проблема којима се бави Иван А. Иљин у књизи *Поглед у даљину* јесте проблем културе, који имплицира и антрополошко питање јер култура у суштини није ништа друго до свеобухватност људског постојања. До свог става о *истинској култури*, тј. о *истинском човеку* Иљин долази преко критике савремене културе, односно критике савременог концепта живљења. Трезвеноумним сагледавањем савремене цивилизације он поставља прецизну дијагнозу, којом се откривају сви патологизовани моменти егзистенције модерног човека.

Како настаје и ко ствара културу? – Култура је увек култура живота, људског живота, не живота Бога. Културу ствара човек, и какав је он сâм таква је и његова култура. Човек је смртно биће које у природном стању не жели, и што је још важније, не мора да буде такво. Човек је створен за бесмртност, његово *ауентично постојање* води ка бесмртности. Следствено томе и његова култура као плод истинског живљења не може а да не подразумева *пут ка бесмртности*. Човек који не стреми бесмртности, сопственим животом у ствари опструира ауентичну културу. Оно што називамо „савременом културом“, као што ћемо видети приликом интерпретације саме критике Ивана Иљина, управо представља опструкцију истинске културе живота обесмртљеног, тј. обоженог човека.

Човек је створен као динамичко биће, стога у његовом постојању имамо или еволуцију или дисолуцију, немогућа је стагнација. Такође, човек не

може да постоји изоловано од других, његова „ауентична егзистенција“ је условњена заједничарењем. Човек не може без Другог и других. Тако долазимо до тога да у ствари нема културе без сабирања, без саборовања. Сама интеграција у конкретну заједницу човеков живот чини прогресивним; његов живот оваплоћује *интензивитет*, постаје култивисан. На тај начин долази до настанка и развоја културе. Ако је дакле живот човека интензиван и прогресиван таква мора бити и култура коју ствара. О овоме јасно говори и Иљин:

„Култура је, заправо, *оваплоћење интензивности*: „мноштво“ се сабира и усредсређује (акумулација), а затим делује у формама концентрације (интензивност). То представља саму суштину културе. Управо се – наставља Иљин – некултурност манифестује кроз расејаност, несређеност; и управо зато је варварство оличење распада, безобличног мноштва екстензивности, немоћи.“ [стр. 71]

* * *

Прелазимо на раматрање конкретно „савремене“ културе. Почећемо са њеним творцем – савременим човеком.

По Иљиновом тачном запажању, у периоду након доба просветитељства човечанство изграђује „културу без вере, без срца, без созерцања и без савести.“ [стр. 7–8]. Културу без наведена четири конститутивна елемента изграђује човек који и сам нема те особине. У једном параграфу у књизи *Поглед у даљину* Иљин у кратким потезима прецизно показује разлоге модерног човека да се одрекне вере, срца, созерцања и савести, и изгради, нажалост, и нама актуелну културу. У преводу Радослава Божића тај пасусу гласи:

„Људи више нису хтели да верују пошто су уверили себе да је вера, тобоже, противразумно, научно неодрживо и „реакционарно“ стање душе. Људи су се одрекли срца зато што је почело да им се чини да срце смета инстинкту, да је оно нека врста „глупости“ и сентименталности, да подрива људску предузимљивост и да доводи човека у смешан положај; а „уман“ човек се највише плаши да не испадне смешан; он жели „да ради праву ствар“ и да се учврсти у земаљском животу. Људи су одбацили *созерцање* зато што трезвени, прозаични људски „ум“ презире „фантазију“ и сматра да је у животу најважније „емпиријско“ и „прозаично“.

Они су из живота потиснули начело *савести* зато што се њени живоносни позицији и прекори апсолутно не уклапају у контекст хладнокрвних рачуна и пословних планова. А иза свега тога, упоредо са околним самољубљем и самоумишљеношћу, крио се лажни стид и лажни страх: људи се плаше беде и неизвесности, они се плаше да се не прочују као детињаста, неозбиљни и смешни... Незајажљиво самоосећање, таштина и честољубље сједињују се овде са страхом од друштвеног мњења...“ [стр. 8].

Као што из наведеног видимо, по среди је сукоб у самом човеку између онога што он доиста *јесте* и онога како жели да се *покаже* у очима других. Није важно *ко сам ја заиста* већ *каког ме види окружење*.

Тада долази до корупције готово свих добродетељи. У првом реду обесвећена је *љубав*, која је окарактерисана у отачкој литератури али и не само у њој, као врлина над врлинама, као основ свих врлина, као *сверлина*. У савременом добу та божанска љубав претворена је у „економску љубав“ [уп. стр. 79]. Љубав је код „модерног човека“, како констатује Иљин, „или здрави полни инстинкт, неопходан да би се изродила деца, или, пак, старомодна сентименталност, лицемерна фраза, остатак примитивне прошлости ком нема места у савременом културном животу...“ [стр. 74]. Дошло се до тога да је „од свег *чувства* остала само *чулност*: еротика без (истинске – Б. П.) љубави“ [стр. 74]. Дакле, читав људски живот сведен је на чисту спољашност [уп. стр. 19].

Када су у питању међуљудски односи, Иљин наводи да је модерни човек успоставио социолошки закон који се утемељује на максими: „човек је човеку – *пролазник*“ [стр. 76]. „Људи личе“, сликовито описује Иван Иљин, „на дрвене куглице које се међусобно сударају и одбијају у разним правцима.“ „Људи су“, наставља он, „једни другима – супарници или конкуренти; и свако се прибојава туђег не-

добронамерног погледа и замерања. Они се брину једни о другима само у мери у којој један од другог очекују имовинску или службену корист, или то чине подстакнути таштином, или чулним нагоном. А искоришћеног човека „отписују с рачуна“ и у првој погодној прилици га изневеравају. И раде то савршено свесно и довољно спретно.“ [стр. 76].

Човек оваквога живота ствара културу „умртвљеног срца“ [стр. 78], културу „спољашности“ [уп. стр. 19], културу која је „умишљена и празна“ [стр. 21], културу „показивања“ [стр. 8]. Иљин је још карактерише и као „одрођену културу“ [стр. 134].

„У темељу тако *одрођене културе* – пише он – лежи *искривљено постојање*, расцепкан, размрвљен живот душе лишене корења која избегава све што је савршено“ [стр. 134]. Дакле: „савремена криза – криза је *раздвојеног човека*“ [стр. 137].

Расцепљен човек не може да ствара аутентичну културу која подразумева, као што смо установили на почетку, сабраност, хармонију, таквак човек ствара анти-културу, васпоставља хаос у свим сферама људског духа управо тежњом да негира сам тај дух и своје биће сведе искључиво на чулност. За хармонију у животу потребна је првобитна усаглашеност унутар људског бића, равнотежа телесног и духовног. Иљин сматра да се „овај расцеп у савременом човеку родио истовремено када је одбацио ауторитарну религију“ [стр. 135].

Религија подразумева сабраног и уравнотеженог човека. О томе Иљин казује следеће: „Са *религијом* он (савремени човек) поодавно нема ништа заједничко, зато што она захтева целосну очигледност срца, а не задовољава се никаквим делимичним „уступцима“ и „симпатијама“. Религиозан човек је увек потпун; расцепкани човек је или *нерелигиозан*, или је *непријатељски усмерен према религији*.“ [стр. 134].

Отуда је јасно зашто религији нема места у животу модерног човека. Њему је, по мишљењу овог великог руског религијског филозофа, религију заменила „дегенерисана и лажна уметност“ [стр. 233]. Он сматра да „савремени човек поздравља само 'уметност', посебно ако она заборавља на своје велико служење и иде, ситним поводима, њему на вољу. Тада се она, неизбежно, одриче своје здраве, дубоко укорене циљности и постаје размрвљена: одева се у свој осећајно-примамљиви накит; предаје се „импресионизму“ или „футуризму“ који ошамућују душу; постаје, споља гледано, привлачна, надмена, отворена за „надраживање нерава“, само да не остане 'одбачена'.“ [стр. 134].

Уметност, која је, не заборавимо, душа културе, по Ивану Иљину је у модерно доба залутала и отишла у разврат, истовремено раскидајући са духовним и природним укусом. [уп. стр. 233]. А сва та еуфорија

Нова стварња

за мноштвом скандалозних „уметничких“ дела, по њему није ништа друго до „манифестација духовне пометње и плод немоћне таштине аутора и снобова у публици, који се досађују и траже ’узбуђење’.“ [стр. 233].

Култура која живи своју смрт, у суштини је култура полуобразованих људи. Иљин на једном месту то прецизно констатује: „Данашње човечанство је зашло у ћорсокак полуобразовања и сада убира своје плодове. Полуобразовање означава смрт истинске културе...“ [...] „Полуобразовање – наставаља Иљин – живи од беживотне баналности, лишене конкретне дубине спољашњег и унутрашњег света; пада у самовласност; постаје приврженик празних идеја умишљене културе.“ [стр. 111–112].

Актуелна култура је култура хедониста и „прагматичних нихилиста“ [стр. 60]. У крајњој линији, култура неодговорних људи. Код тако устројене културе, појединачни резултати који се појављују унутар свих њених облика (дакле: науке, уметности, политике итд.) јесу одговори на питања иза којих онај који их даје не стоји одговорно. То су *одговори без одговорности*. Тако се долази до злоупотребе, у највећем броју случаја, науке, тј. злоупотребе научних открића. Такође, то је очигледно и на примеру политике: ми готово да немамо владаре који доследно и одговорно следе основну идеју политике; а знамо да је политика у начелу „вештина обједињавања људи“ [стр. 224].

Које су последице анти-културе? Иван Иљин на једном месту концизно наводи њене трагичне резултате. Ево његових речи:

„Ови оштри грчеви савремене културе – револуције, грађански и међународни ратови – нису случајни: они су природна последица суровости, похлепе, зависти и мржње. Суровост тих сукоба већ је утемељена у свакодневној суровости и безосећајном животу. И није ништа чудно што се, у паузама између револуција, одвијају систематске припреме за нове револуције; и што револуција тежи да захвати читаву васељену. А паузе између ратова служе да би се изумело ново оружје; и „наука“ већ тргује својим војним проналасцима, продајући их из земље у земљу. Оружје постаје све разорније и убитачније; и већ се усмерава на мирно становништво. И већ посвуда раде школе узајамног шпијунирања, уништавања и истребљивања. И све то уопште није случајно, већ је дубоко утемељено у бездушности савремене културе.“ [стр. 76–77]. Дакле, у питању је процес самоубијања, процес који је проналаском атомске бомбе и других облика оружја за масовно уништење управо повећао могућност „васељенског самоубиства“ [уп. стр. 77].

Култури самоуништења, култури живота растројеног човека који космос полако претвара у хаос, Иван Иљин супротставља културу *очигледности*. Шта је *очигледност* у његовом светоназору? У књизи *Загледан у живот* један есеј посвећен је управо појму *очигледности*; у њему, између осталог, пише: „*Очигледност* је – светлост; али није свако светлуцање у стању да нам донесе очигледност. Постоје, такође, халуцинације, као и проблисци у ваздуху. *Очигледност* је – светлост која потиче

из самог предмета, која нас обухвата и употпуњује, која нама овладава...“ [стр. 188]. Човек, сусретом са том, слободно можемо рећи, таворском светлошћу, бива духовно преображен и доживљава потпуну јасност, проверену увереност; на тај начин, како сматра Иљин, долази до „изненадног прекида и краја, и (тада отпочиње) ново постојање“.

Очигледност подразумева веродостојни унутрашњи акт човека из чијег живота нису искључени срце, созерцање, савест и вера, човека који је целовит. По Иљиновом мишљењу, „човек мора поново да пожели *истинску реалност, супстанцију* васколиког бића и сваког живота. Тада ће се у њему отворити и оживети срце; тада ће се он слободно и одлучно препустити созерцању срца; тако ће он изнова пронаћи Бога, помириће се са својом савешћу и почеће да ствара нову културу – налазећи нову *веру* у Христа, градећи нову *науку*, саздајући нову *уметност*, формулишући ново *право* и уводећи нову *социјалност*...“ [стр. 8–9]. Све то је могуће једино *одговорном* човеку који созерцава првобитне основе духа и живота. „Човек будуће културе – по Иљиновим речима – мора поново да заволи *духовну слободу*, да се преда живој *доброти срца*, да у себи однегује драгоцену *крткост* као извор истинске снаге, да осећа дубоко поштовање пред *тајном Божјег универзума*, да у себи ојача *снагу срдачног созерцања*, да се научи *радости благодарења* и да обнови у себи *истинску религиозност*.“ [стр. 10]. Тада ће, закључује наш аутор, нова култура човека кренути „путевима истинског хришћанства“ [стр. 10].

Све то је у стању да учини једино човек који је одговоран и духовно целовит [уп. стр. 9], једном речју, изнова *освећен* човек. „Живот без светости је прва велика несрећа нашег времена“ [стр. 13], закључује Иљин. Обесвећен човек је човек патологизованог мишљења и патологизоване слободе. „Лишено светости, мишљење постаје непостојано, јер клизи по површини ствари. Оно више не зрачи целисходношћу, већ и нема своја „убеђења“. Истинитост и веродостојност више му нису апсолутно својствени. Уместо тога, оно циљем проглашава корист... Мишљење лишено корена, читавом животу придаје нијансу авантуре и, у својој суштини, оно је аморално.“ Са друге стране, „слобода лишена светости – то је, једном речју, социјално опасна снага.“ [стр. 16–17]. Обесвећена слобода такође корумпира добродетељи, о чему је већ било реч.

Антропологија Ивана Иљина је, дакле, агиолошка антропологија – *идеални* човек је *обожени* човек, чији живот рађа културу *истинске* љубави. А без љубави, култура је, с правом закључује Иљин, „мртваци појам, унутрашња противуречност, умишљена култура или отворено лицемерство...“ [стр. 82].

СВЕТЛОСТ СА ИСТОКА – EX ORIENTE LUX

Јарослав Пеликан, Хришћанско предање – историја развоја догмата, II том. *Дух источног хришћанства* (од 600. до 1700. године), Службени гласник, Београд 2010, превод Новак Билић

Након превода на српски првог тома Пеликанове *Историје развоја догмата* (The Christian Tradition: A History of the Development of Doctrine, 5 vols. (1973—1990). Chicago: University of Chicago Press), током 2009. године (*Појава католичанског предања /од 100. до 600. године после Христа/*), београдски *Службени гласник* је издао у прошлој години и други том ове ауторитативне историје развоја хришћанског учења. Углед и утицај Пеликанових ставова и оцена несумњиво су утемељени у научно ваљаној анализи догмата који су следили ауторитет Писма и Отаца, али и на, чини се први пут у западној историји Цркве, када је у питању хришћанство на Истоку – повезаности побожности и богословља, боље рећи доминације вере над учењем.

Прва два тома *Хришћанског предања* Јарослава Пеликана, која имамо на српском језику, објашњавају теологију и молитвену праксу свих најважнији Отаца Истока, у овом тому од Максима Исповедника до *Источног исповедања хришћанске вере* цариградског патријарха Кирила Лукариса (XVII век), односно до указивања на ставове „законитих“ наследника у Русији, на пример Сергија Радоњешког, Нила Сорског и Петра Могиле. Термин православно хришћанство изостаје, јер је у другом тому аутор обухватио и учење нехалкидонских Цркава. У петом тому, *Хришћанско учење и савремена култура*, представља се заједнички развој Запада и Истока, када су, како каже аутор „суочени са заједничким изазовима“. Иначе, трећи (*Успон средњовековне теологије, 600–1300. година*) и четврти том (*Реформација Цркве и догма, 1300–1700. година*) бави се богословљем западне Цркве.

У уводном поглављу књиге (*Ex Oriente Lux – Светлост са Истока*), Јарослав Пеликан износи став да су православне Цркве Истока увек истицале постојање посебног промисла за Исток, да би затим цитирао једног немачког теолога, који је пред Други светски рат писао: „Ex Oriente lux! Хришћанска Црква на земљи настала је на Истоку. На Истоку је рај, место ‘првобитне Цркве’; са Истока је стигао предак

Израиља, Авраам, вођен Божанским обећањем; Исус је рођен на Истоку; са Истока су дошли мудраци до Христових јасли као изасланици свег паганског света.“ У овом поглављу Пеликан истиче још једану битну одлику источног богословља, која битно методолошки одређује и ову његову књигу: „По његовим (грчког богословља) истакнутим представницима, православно учење заправо и нема своју историју, већ је од почетка непромењиво... У богословљу, као и у говорништву, ‘постојала је јасна усаглашеност која је повезивала писце веома удаљене у времену, тако да није могуће говорити о развоју у правом смислу, већ једино о предању.’“

Логично је, имајући у виду претходну чињеницу, да део књиге посвећен византијском богословљу у VII веку, односно светом Максиму Исповеднику, носи наслов *Ауторитет отаца*. Када пише о главној Максимовој идеји – обожењу – Пеликан то чини у речито насловљеним одељцима, *Непромењива истина спасења и Мерила предањског учења*. Пеликан уочава да је неопходна претпоставка за спасење схваћено као обожење било оваплоћење Логоса Божијег,

поткрепљујући то познатим Максимовим ставом, да је сврха Господњег очовечења било наше спасење. У делу овог тома *Хришћанског предања* посвећеног светом Максиму Исповеднику, налази се и разматрање ауторитета црквених сабора, што је најважнија следећа поглавља (*Јединство и подела у Христу*), у којем се аутор бави христолошким споровима. Приоритет има образлагање халкидонских истина, али је ова књига једна од ретких из које се заинтересовани могу озбиљно информисати о богословским идејама, на основу Пеликановог увида у оригиналне текстове, несторијанаца и монофизита.

Продужетак, након Халкидона, христолошке распре кроз спорења у доба иконоборачке кризе, тема је наредног поглавља насловљеног *Изображења невидљивог*. Пеликан се, за разлику од многих истраживача овог раздобља, мање бави друштвено-политичким и естетским аспектима кризе, већ инси-

Новак Билић

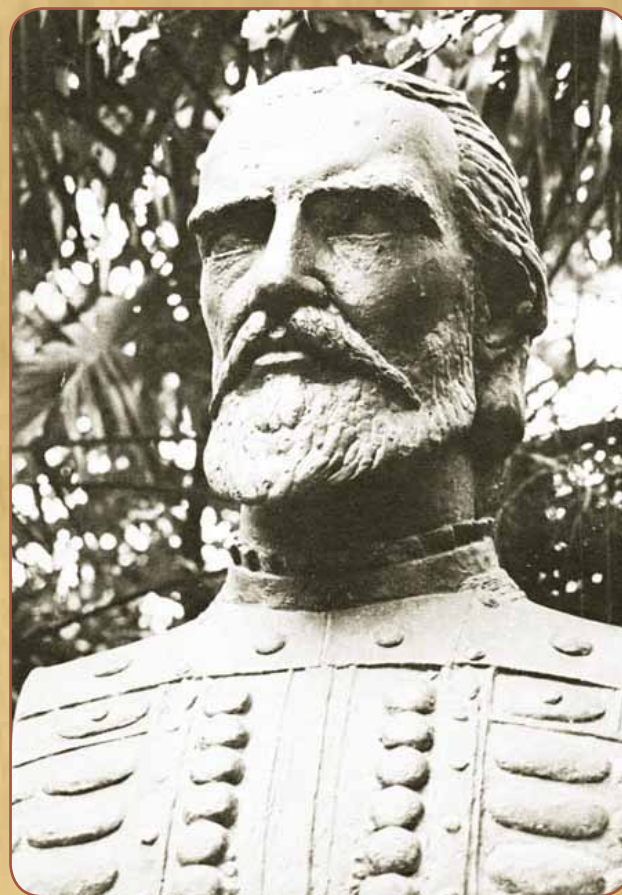
стира на доктринарним узроцима наспоразума, јер су „иконоборачким спором у форми отвореног сукоба изненада на површину испливале дубоко укоренење разлике које су потицале још из најранијих времена отачког богословља, а могуће је, чак из јудејских корена хришћанства“.

Пеликана, и у поглављу о споровима Истока и Запада (*Изазов латинске Цркве*), мање интересују спољашње импликације проблема, а више богословска суштина. Зато ће ову главу књиге, указујући на западне девијације у схватању православне тријадологије, завршити речима: „Пристајући тријадолошком богословљу чврсто утемељеном у наслеђе које су оставили Василије, Григорије Ниски и Григорије Богослов – а пре њих Ориген – грчко учење о Тројници у оваквим латинским спекулацијама могло је да примети једино новину и опасност. Ако се Стари Рим у Халкидону прославио као неприкосновени поборник православља, сада то више није био случај. Заједно са споровима око догматског ауторитета и првенства, спор око Филиоквеа био је очигледан знак да се на питања догмата и догматског јединства не може одговорити једноставним решењем проблема јурисдикције и организационог јединства.“

Однос хришћанства и јудејства, хришћанства и дуалистичких учења, као и однос хришћанства и ислама тема је поглавља *Одбрана тројичног монотеизма*. Када, на пример, објашњава реакција православног учења на ислам, Пеликан истиче да „вероватно није било успешније апологије хришћанства спрам ислама од списа *О једином путу за спасење људи*, који је написао аристотеловски философ и богослов учењак, Генадије Схоларије. Схаларијева апологија представља мирољубиво, али у исто време и бескомпромисно изложење хришћанског учења о спасењу, ‘без којег је људима немогуће да остваре своје назначење’.“ У овај одељак смештено је и разматрање, под насловом *Бог философа*, односа хришћанства према грчкој философској традицији. Хришћански јелинизам Михаила Псела пружио је Пеликану могућност да закључи како је „основно убеђење овде обрађеног хришћанског јелинизма било да је један Бог извор све истине, без обзира којим путем је она саопштена, била то философија или богословље...“

Побожност и теологију, односно мистичко богословље светог Симеона Новог Богослова и светог Григорија Паламе, Јарослав Пеликан сматра последњим процватом византијског православља. А Паламина полемика са Варлаамом послужила му је да објасни коначан раскид Истока са западним учењима.

Н. Јованчевић

МОЛИМ ТИ СЕ, ГОСПОДЕ, ДА МИ РАЗВРЗЕШ ОЧИ СРЦА И УМ

а, грешни и смерни Божидар, надајући се у милост благоутробија Ти, пригнувши колена, причинући молим се, /Госпoде Боже/ Твојој неизреченој благодати да ми разврзеш очи срца и ум на разумевање Твог недокучивог божаства, будући пак да се обретох у великој тузи и печали у италијанским странама у граду нареченоме Венецијанском, не могући изаћи у отачаство своје, јер видех погажен род хришћански од Исмаилћана.

Тога ради би моје остајање у овим странама, и помислих како се време старости моје приближава, штоно рече нелажни пророк Давид: *Дани лета наших имају седамдесет година, ако ли пак у снази – осамдесет година, и уможавају труд и болест. А ми смо пак буром бацани у печали живота овог сујетног века и увек видимо смрт да нас на концу води, како у јеванђељу чујем: Већ и секира при корену дрвета лежи. Тога ради молим Господа Бога и пречисту Његову матер да ме пожури до свршења дела које почех делати – овај Октоих петогласник...*

Божидар Вуковић (1536-1537)

О КАСИЈИНОЈ СТИХИРИ: ГОСПОДЕ, ЖЕНА КОЈА ЈЕ УПАЛА У МНОГЕ ГРЕХЕ

Литерарно-уметничку и богословску анализу ове стихире, коју је написала позната византијска хришћанска песникиња Касија, преузели смо из рада др Ненада Ристовића *Касија – личност, дело, мит*. Расправа др Ристовића, повремениог сарадника *Каленића*, о Касији, објављена је у књизи *Хришћанство и античко наслеђе* (Институт за теолошка истраживања Православног богословског факултета Универзитета у Београду, 2010)

Међу Касијиним стихирама најпознатија је *Κυrie, η εν πολλαις αμαρτιας περιτεσουσα γυνη* („Господи, јаже во многија грјехи впадшчаја жена“), славних стихира на „Хвалите...“ јутрења и на „Господи, возвах...“ вечерња (са литургијом пређеосвећених дарова) у среду Страсне седмице (Велику среду), у којој је са изузетном уметничком вештином и снагом израза обрадила лик жене која је у Витанији помазала ноге Христу о чему се говори у еванђељским читањима тога дана (*Матеј* 26, 6-14; *Марко* 14, 3-9; *Јован* 12, 3-8; исп. *Лука* 7, 36-50).

Своје најуспелије дело Касија је формално компоновала од кратког наративног увода након кога следи монолог жене-покајнице, али је и сам увод обраћање песникиње Господу, тако да се прелаз од Касијиног монолога ка монологу покајнице сплиће у један. Да уметничко поистовећивање песникиње са својом јунакињом није само утисак читаоца већ и њена стварна тенденција дела види се и по томе што је узвик *ομοι* („авај мени“) – који су византијски химнографи преузели из старе грчке трагедије да истакну страхоту неке ситуације и чина – стављен издвојено од саме исповести покајнице унутар песникињиног уводног обраћања Господу.

„Господе,
Жена која је упала у многе грехе,
Осети Твоје божанство па,
Ставивши се у положај мироносице,
Пре погреб Твог принесе Ти мирисно уље
Авај мени кукајући и говорећи...“

У ламентацији која следи грешница одмах прелази на признање греха, али у њеном „откључавању срца“ Касија избегава да директно изрекне име, још мање да да опис блудничиног греха, већ се уместо тога служи врло бираним индиректним изразима:

„Ноћ је нада мном – распусни пламен неугасни,*
Мркла и без месечине – греха мамац неодољни!“

Ово лирско бојење драмског патоса песникиња примењује све до краја текста, мада у све мањој мери, али са не мање изузетном вештином. То постепено појачавање драмског набоја је опет њена осмишљена логика вођења радње да би се постигао што упечатљивији климак.

„Прими суза мојих изливе
Ти који водом из мора напајаш облаке!
Осврни се на срца мог уздахе
Ти који ради Свога источења сави небеса!“

Еванђељске податке о бујицама суза, о пољупцима, о отирању ногу косом Касија усмерава у правцу истицања Христове божанске свемоћи, служећи се при том библијским, а, чини се, и класичним идејама и речником, и њеног супростављања

тим понизним поступцима из свакодневног људског живота с врло тананим семантичким везама.

„Да целивам па да власима своје косе обришем
Хоћу Твоје неокаљане ноге
чији одјек кад је у Рају у сумрак ушима чула
Ева се од страха сакрила.“

Грешница је тако осетила Христово божанство да у Његовим телесним ногама види оваплоћене Божје ноге из *Постања* (3, 8), но Евин кукавичлук не колеба њену одважност; након резигнације долази нова егзалтација, озарење у завршним речима је потпуно – Христова милост покрива и највећи грех за који се грешник искрено каје:

„Мноштву греха мојих
И бездану наума Твојих
Ко ће краја наћи?
Не презри ме, слушкињу Своју,
Душеспасни мој Спаситељу,
Јер имаш милост неизмерну!“

Тако одмереним речима и сликама на почетку па у средишњем делу с пуно драматике ова исповест на свом крају, као дочаравајући загушеност сузама, постаје исецкана на све краће фразе, једноставних речи, суздржаних реторских фигура (алитерација *ψυχωσωστα Σοτηρ μου*), а цела уметничка игра је сведена на контрасте и двоструки смисао кључних речи. Тако је композициона и стилска архитектоника доведена до изванредног заокружења.

* Црквенословенски преводилац не примећује Касијину тежњу да заобиђе речи *πορνεια* („блуд“) – исто као и да јунакињу своје песме грубо декларише као блудницу (*πορνη*) – па реч *ακολασια* („раскалашност“, „разуздано живљење“), коју она овде еуфемистички употребљава, преводи са *блуд*.

ИСТОРИЈСКО И ЛЕГЕНДАРНО О ТРОЈЕРУЧИЦИ ХИЛАНДАРСКОЈ

На основу руског документа о чудотворним хиландарским иконама из средине XVI века, Бојан Миљковић (Византолошки институт САНУ) написао је рад „Повест о чудотворним иконама манастира Хиландара“ (Зограф, бр. 31, 2006-2007, 219-228) у којем раздваја историјске чињенице од манастирског култа о чудотворним иконама. „Каленић“ преноси део овог текста, без ауторових напомена, о икони Богородице Тројеручице

Књижевност Византије и њој суседних народа, поред узгред забележених помена нарочито поштованих икона у историјама, хроникама, екфрасисима, типцима, хагиографијама, познаје и краће саставе о чудима која су се дешавала посредством сликаних представа Христа, Богородице и светих. Такви списи настајали су пре свега ради прослављања свеprisутног Божијег промисла на Земљи, али пружају и драгоцене податке о култу, начину поштовања и литургијској употреби појединих икона. Однедавно позната хиландарска Повест, настала у Москви 1558/1559, управо је једно од таквих дела (А. А. Турилов, *Рассказы о чудотворных иконах монастыря Хиландар в русской записи XVI века*, in: *Чудотворная икона в Византии и Древней Руси*, Москва 1996, 510–525). Записао ју је незнани московски списатељ по казивањима хиландарских монаха који су се обрели на руском двору ради тражења милостиње и помоћи за манастир, а њен значај је утолико већи што говори и о неким делима уметничке израде која се и данас чувају у њиховој обитељи на Атону.

(...)

Хиландарска Повест уједно је најстарији писани извор у којем се говори о постојању култа Богородице Тројеручице у српском светогорском манастиру. Икону је обитељи Светог Саве, према тада забележеном предању, из Скопља послала удова неког властелина. Настанак иконе повезује се с градским митрополитом, који је уметнику наложио да наслика Богородицу Одигитрију, што је овај и учинио. Када је, међутим, сутрадан по завршеном послу, сликар дошао да види икону, на њој је била досликана трећа рука, испод оне којом је мајка држала младенца. Пошто је сматрао да је реч о нечијој шали, досликану руку обрисао је помоћу сунђера и воде, али када се исто поновило и наредних дана, он је о томе обавестио наручиоца. Митрополит је заповедио да се врата храма у којем се икона налазила запечате, а када је следећег дана са свештенством и иконописцем поново нашао Богородицу са досликаном трећом руком, иако је печат на вратима био цео, он је одлучио да икона остане таква. Икону је узела властелинка и однела је у свој двор, а на месту на којем је била икона подигнут је манастир назван Тројеручица; по казивањима приповедача, манастир је постојао и у њихово време. После неколико година у град су дошли хиландарски монаси ради прикупљања милостиње, а поменути властелинка одлучила је да икону поклони српском манастиру на Атону. Пошто је спремила магаре са сама-

ром на који је положила икону, властелинка је хтела да угости монахе пре него што их отпусти. За то време, дејством неке невидљиве божанске силе, магаре са иконом мистериозно је нестало, да би се, преваливши велику раздаљину у једном дану, обрело испред Хиландара. Игуман с братијом радосно је примио образ Богородичин, за који се није знало одакле потиче, и унео га је у цркву одредивши му почасно место. Изненадни нестанак драгоцене иконе веома је растужио њихову сабраћу у Скопљу; тек када су се, после десетак дана, вратили у свој манастир, свима је постало јасно да су сведоци великог чуда. У време настанка списка Богородица Тројеручица ношена је на вазнесенској литији са иконом Христа Спаса Јерусалимског. Ово хиландарско предање, као најстарије, разрешава питања порекла, времена приспећа иконе у манастир и њеног изгледа, иако се не подудара у потпуности с оним што је познато из других, старијих историјских извора. Први помен свете Тројеручице, односно Тројеручице Скопске налази се у хрисовуљи коју је манастиру Светог Георгија Горга у Скопљу издао краљ Милутин око 1300. године. На неколико места у том акту, приликом описа граница манастирских поседа у граду и његовој околини, помињу се и имања Тројеручице. „Црква звана Тројеручица у

славном граду Скопљу“ помиње се и међу храмовима које је сазидао, односно обновио краљ Милутин. У тексту његовог животописца она се наводи одмах иза катедрала Призренске и Липљанске епископије – Богородице Љевишке и Грачанице. Реч је о скопској епископској цркви која је у време проглашења патријаршије уздигнута у ранг првопрестоне митрополије, како то стоји у Лесновској хрисовуљи цара Душана из 1347. године. Богороди-

чина црква као средиште Скопске епархије помиње се још 1204. године у писму којим новопостављени бугарски епископи, а међу њима и скопски Марин, траже конфирмацију од папе Иноћентија III. О обиму обнове старог епископског седишта у доба краља Милутина не може се прецизније говорити, али је она највероватније уследила убрзо по српском освајању Скопља 1282, јер о Богородичиној цркви као о „најлепшој у крају“ пише учени цариградски дипломата, државник и мецена Теодор Метохит у познатом Посланичком слову. Оно је настало у пролеће 1299, приликом његове последње мисије на српском двору, чији је исход била удаја ромејске принцезе Симониде за српског суверена исте године. Изглед саме цркве није познат, а судећи по једном месту из Милутинове повеље Светом Георгију Горгу, уздизала се у Доњем граду, на потезу између Сераве и природног узвишења на којем је и данас Скопско Кале. У Повести се налази и последњи поуздан помен постојања скопске цркве Тројеручице, јер се изричито тврди да она постоји у време писања тог текста у Москви 1558/1559, а на-

зива се манастиром. Нешто мање од стотину година касније, када је, 1642. године, писао Житије цара Уроша, времешни патријарх Пајсије сведочи о томе да је црква разорена и да се још само распознаје место на којем се налазила. Храм је свој назив, ван сваке сумње, добио по многопоштованој Богородичиној икони јединственог иконографског типа, те је крај XIII века и сигуран *terminus ante quem* њеног настанка, јер се од тог времена скопски саборни храм у изворима назива Тројеручицом. Занимљиво је да су хиландарски монаси средином XVI столећа икони Богородице Тројеручице приписивали мању старину, повезујући је с непознатим скопским архијерејем који је титулу митрополита могао носити тек после 1346. године. Не може се проверити податак о томе да је новонасликану икону одмах по чудесној појави треће руке на њој из цркве узела неименована властелинка и однела је у своју градску резиденцију, али Хиландарци ипак поуздано знају да је икона настала у Скопљу, а пажњу привлаче и сведочанства о приспећу иконе у српски светогорски манастир. На почетку дела текста о чудотворној Тројеручици стоји да се то збило у време *плењенија*, то јест приликом доласка хиландарских монаха у град ради скупљања милостиње која је била потребна манастиру за живот и исплаћивање данка безбожним Турцима. То се најпре могло догодити у време прве османске власти над Атоном, то јест у деценији која је претходила турском освајању Скопља, на самом почетку 1392. године. Добро је познато да су „прибежиште“ у том граду хиландарски монаси стекли тек у смутним временима после Маричке битке, тачније 1376/1377, када им је тадашњи господар града Вук Бранковић, на молбу свог брата и хиландарског монаха Герасима, као метох поконио манастир Светог Георгија Горга. У несигурним временима која су уследила, када је, због претеће турске силе, пад Скопља у руке иновјерног завојевача постао само питање времена, градски палацијум одлази пут Хиландара, можда у исто време када и плаштаница првог скопског митрополита. У Повести је описан и изглед те нарочито поштоване иконе: она је била уобичајеног типа Одигитрије, с досликаном трећом руком испод оне којом је Богомајка држала младенца. Живописцу који је почетком пете деценије XIV столећа насликао њену реплику на зиданом иконостасу Богородичине цркве у Карану код Ужица, по жељи монахиње незнаног имена, није био у потпуности познат изглед скопског прототипа, те је он трећу руку насликао испод леве Богородичине руке, којом она указује на малог Христа с десне стране. Ни на копијама које од XVII века настају на Светој Гори, у манастирима на територији данашње Македоније или у далекој Русији положај треће руке није једнообразан. Најстарија данас сачувана реплика у Хиландару потиче с почетка XVIII столећа. Распрострањеност поменутих примера сведочи о томе да је Богородица Тројеручица још у време самосталне српске државе била поштована и ван граница скопске области. По њеном приспећу на Свету Гору српски манастир постао је ново жа-

риште из којег се ширио култ те иконе. О његовом развоју, осим очуваних реплика, сведоче и познији писани извори. У самом Хиландару су се с временом умножавале легенде око иконе, те се најкасније од почетка XIX века настанак Тројеручице више није везивао за Скопље, већ за Палестину и апостола Луку, који ју је, наводно, насликао још за Богоро-

ландару постојала друга Богородичина икона за коју су монаси тврдили да ју је, са иконом Христа Спаса, из Јерусалима донео Сава. По предању из XIX века, Свети Сава је затим икону Богородице Тројеручице поклатио брату Стефану Првовенчаном, који ју је носио као заштитницу у биткама, а краљ Владислав ју је оставио у Скопљу. Тешко је

поверовати у то да би државни палатијум и светињу која је била дар стрица тај владар поклатио граду који се тада није ни налазио у саставу српске државе. Очигледно је да је позно забележено предање с многобројним легендарним наносима у потпуности неупотребљиво за било каква историјска истраживања, осим као сведочанство о завршној фази развоја култа те иконе. Стара икона Богородице Тројеручице више не постоји. Она је у непознато време и из непознатих разлога била замењена иконом која се данас поштује као Тројеручица. Чини се да писани извори поново могу помоћи при приближном одређивању времена у којем се то догодило. Легенда о трећој руци која се сама досликала и помен Скопља као места настанка првобитне иконе срећу се још у текстовима из друге половине XVII и с почетка наредног столећа. Први који о трећој руци није говорио као о сликаној, већ је забележио да је искована од сребра и причвршћена на Богородичин мафорион, као што је на данашњој икони, био је Василије Григорович Барски 1744. године (*Второе посещение Святой Афонской Горы Василья Григоровича-Барского*, ed. Н. П. Барсуков, С.-Петербург 1887, 239-240). Између његове прве и друге посете Светој Гори, током друге четвртине XVIII века, стара икона Богородице Тројеручице замењена је данашњом. То као да је додатно подстакло развој њеног култа, те су јој већ пола столећа касније нове легенде приписивале далеко већу старину и сасвим другачије порекло. Икона је пажљиво одабрана. Занимљиво је да није реч о копији Тројеручице, него о тада већ неколико векова старој литијској икони Богородице са Христом и светим Николом на полеђини, која се, по стилским одликама, може датовати у средину XIV века; поред Богородичиног лика исписан је епитет Одигитрија. Исти епитет је, изгледа, носила и стара Тројеручица. О данашњој Тројеручици доста је писано. Иако су већ први истраживачи приметили да трећа рука на икони није насликана, истрајно се настојало да се предање из XIX века усклади са изгледом саме иконе. Икона је данас прекривена скупоченим оковом од племенитих метала из 1862. и чува се у наосу манастирског католикона, у посебном проскинитару прислоњеном уз источну страну југозападног стуба, поред игуманског престола. Према писаним изворима, икона Тројеручице налазила се на том месту у храму још крајем XVII века.

дичиног живота (Коначна редакција легенде забележена је у једном зборнику из 1804, cf. Љ. Штављанин-Ђорђевић, Чудеса пресвете Богородице Агапија Крићанина и ново чудо Богородице Тројеручице манастира Хиландара, *Археографски прилози 6-7 (1984/1985) 275-290*). Постојање треће руке од тада је објашњавано као отисак руке саме Богородице – она ју је положила на икону у знак благослова и признања да јој се тај њен лик допада. Икона Тројеручице није само потиснула култове других чудотворних Богородичиних икона које су се чувале у манастиру већ су јој се почеле приписивати и легенде које су првобитно везиване за те иконе. Тако је средином XVI столећа у Хиландару постојала невелика, златом окована Богородичина икона за коју се веровало да је исцелила руку светог Јована Дамаскина, да је касније припадала царици Теодори, жени цара иконоборца Теофила (829–842), и да је благоухала. Чудо са исцељењем руке једног од најпознатијих бранилаца култа икона и благоухање почетком XIX века приписују се Тројеручици, иако је у манастиру још увек постојала икона коју је, по легенди, поседовала царица Теодора. Поменуто чудо највероватније је утицало и на предање о томе да је Тројеручицу, тобож из Дамаска, донео Свети Сава. За то нема потврда у његовим животописима, али је средином XVI столећа у Хи-

СЛУЖБЕНИ ДЕО – ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. децембра 2010. до 31. јануара 2011. године

Рукопроизвести у чин чтеца:

Марка Урошевића из Крагујевца;
Обрада Видаковића из Прибоја;
Данијела Цвјетковића из Брода;
Илију Крстића из Крагујевца;
Стефана Булатовића из Варварина;
Андрију Стефановића из Крагујевца.

Одликвати:

Чином архимандрита:

Игумана Ефтимија Јутршу, игумана Светониколајевског манастира Јошанице.

Оредном Светог Симеона Мироточивог:

Протојереја стврофора Љубисава Ковачевића из Варварина;

Архимандрита Алексеја (Богићевића), игумана манастира Светог Луке у Бошњану.

Орденом Војска Карађорђа:

Ђакон Драгана Мијајиловића из Врњачке Бање.

Поделити благослов за искушеништво:

Љиљани Џудовић у обитељи Петропавловског манастира Ралетинца;

Радици Поповић у обитељи Светониколајевског манастира Грнчарице.

Замонашити:

По чину велике схиме:

Монахињу и игуманију Петропавловског манастира Ралетинца Евгенију (Симоновић), оставивши јој досадашње монашко име Евгенија;

Монахињу Петропавловског манастира Ралетинца Јустину (Димитријевић), оставивши јој досадашње монашко име Јустина.

Поставити:

Јеромонаха Дионисија (Кузовића), сабрата Вазнесењског манастира Саринца, за намесника овог манастира.

Причислити:

Монахињу Јелисавету (Качаревић), сестринству Петропавловског манастира Ралетинца.

Поделити благослов за мастер студије на Православном богословском факултету Универзитета у Београду:

Слађани Белошевић из Лазаревца.

Поделити благослов за докторске студије на Pontificia Universitas Gregoriana у Риму:

Александру Обрадовићу из Смедеревске Паланке.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. децембра 2010. до 31. јануара 2011. године

ДЕЦЕМБАР 2010. године:

1. децембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Учествовао на крагујевечком *Шумадијасажму* на свечаностима предузећа *Блажсек*.

2. децембар 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви.

3. децембар 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Служио бденије у Световаведењском манастиру Каленићу.

4. децембар 2010 – Ваведење Пресвете Богородице:

Служио Литургију у манастиру Каленићу и пререзао славски колач поводом манастирске славе;
Одликовао ореденом Светог Симеона Мироточивог Бранислава Митровића из Параћина, а архијерејском грамотом признања Игорa Вучковића из Београда;

Посетио храм Светог кнеза Лазара Косовског у Белушићу и утврдио распоред живописања цркве;

Посетио, ради надгледања актуелних радова, Светониколајевски манастир Манастирак.

5. децембар 2010:

Служио Литургију у манастиру Прерадовцу;
У пратњи ректора Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу протојереја ставрофора др Зорана Крстића и професора Богословије, посетио Господина др Игнатија, епископа пожаревачко-браничевског.

6. децембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Председавао седници архијерејских намесника Шумадијске епархије.

7. децембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад у Епархијској канцеларији;
Служио опело протиници Љиљани Јанковић у Кијеву;

Учествовао у Епархијском центру у Крагујевцу у представљању књига о исламу професора др Дарка Танасковића.

8. децембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Рад у Епархијској канцеларији;
Одржао састанак са директором Геодетског завода Србије Ненадом Теслом и директорима геодетских управа у градовима Шумадије;
Посетио, поводом крсне славе, професора крагујевачке Богословије Ђакона Александра Сенића.

9. децембар 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад у Епархијској канцеларији;
Пререзао славски колач на Медицинском факултету Универзитета у Крагујевцу;
Посетио, поводом крсне славе, др Миленка Росића.

10. децембар 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Примио протојереја ставрофора др Владимира Вукашиновића, доцента Православног богословског факултета Универзитета у Београду.

11. децембар 2010:

Служио Литургију у манастиру Саринцу;
Посетио Стојник код Младеновца и одредио место за подизање нове цркве;
Посетио, ради надгледања актуелних радова, храм Светих Јоакима и Ане у Међулужју код Младеновца;
Посетио, ради надгледања радова на санацији, Светоуспенски храм у Младеновцу;
Одредио место у Младеновцу за подизање бисте патријарха Павла;
Учествовао на донаторској вечери за прикупљање средстава за живописање Благовештењског храма у Рајковцу код Младеновца.

12. децембар 2010:

Служио Литургију у манастиру Ралетинцу;
Ушествовао на прослави поводом сто пет година од оснивања Културно уметничког друштва *Абрашевић* у Крагујевцу.

13. децембар 2010:

Саслуживао на Литургији, у храму Светог Андреја Првозваног у Београду, патријарху српском Господину Иринеју, поводом крсне славе принца престолонаследника Александра Карађорђевића.

14. децембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;
Рад у Епархијској канцеларији;
Посетио село Неменикуће и одредио место за градњу манастира који подиже др Зоран Ковачевић.

15. децембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Учествовао, у пратњи ректора крагујевачке Богословије протојереја ставрофора др Зорана Крстића, на свечаној академији у Београду, поводом обележавања двестогодишњице оснивања београдске Богословије и

деведесетогодишњице оснивања Православног богословског факултета Универзитета у Београду;
Примио Господина Теодосија, епископа рашко-призренског.

16. децембар 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Учествовао на свечаностима поводом педесетогодишњице оснивања Економског факултета Универзитета у Крагујевцу;
Примио Ђорђа Николића из Чикага.

17. децембар 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији.

18. децембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Служио бденије у Светониколајевском манастиру Грнчарици.

19. децембар 2010 – Свети Николај Мирликијски:

Служио Литургију у манастиру Грнчарици и пререзао славски колач поводом манастирске славе;
Посетио, поводом крсне славе, сестру у Ариљу;
Посетио, поводом крсне славе, протојереја ставрофора др Радована Биговића.

20. децембар 2010:

Посетио, поводом крсне славе, сестру у Шимановцима;
Посетио, поводом крсне славе, протојереја ставрофора др Зорана Крстића, ректора крагујевачке Богословије.

21. децембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад у Епархијској канцеларији.

22. децембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског;
Рад у Епархијској канцеларији;

23. децембар 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад у Епархијској канцеларији.

24. децембар 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Учествовао, у Ректорату Универзитета у Крагујевцу, представљању првог тома *Енциклопедије Србије*;
Примио Ђакона Живорада Томића поводом договора о живописању манастира Грнчарице;
Примио академика Чедомира Попова, председника Матице српске, академика Василија Крстића, професора др Предрага Стојановића, декана Правног факултета Универзитета у Крагујевцу и протојереја мр Вelibора Џомића.

25. децембар 2010:

Служио Литургију у капели новог Владичанског двора у Крагујевцу;
Учествовао на бденију у манастиру Грачаница на Косову и Метохији.

26. децембар 2010:

Саслуживао на Литургији патријарху српском Господи-ну Иринеју у храму Светог Георгија у Призрену, поводом устоличења епископа рашко-призренског Господи-на Теодосија.

27. децембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродором;
Рад у Епархијској канцеларији.

28. децембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;
Рад у Епархијској канцеларији;
Уручио орден протођакону Драгану Михајловићу;
Учествовао на новогодишњем пријему градоначелника Крагујевца Верољуба Стевановића.

29. децембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог Романа у Рековцу;
Освештао спортску халу у Рековцу;
Учествовао на свечаној академији у храму Христа Спаситеља у Подгорици поводом прославе двадесет пет година епископске службе и двадесет година служења на трону цетињских архијереја митрополита црногорско приморског Господина др Амфилохија.

30. децембар 2010:

Саслуживао на Литургији митрополиту Господину Амфилохију у Цетињском манастиру поводом прославе јубилеја митрополита Амфилохија.

31. децембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродором;
Рад у Епархијској канцеларији.

ЈАНУАР 2011 ГОДИНЕ:

1. јануар 2011:

Служио Литургију у капели новог Владичанског двора.

2. јануар 2011 – Оци:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Поделио деци поклон-пакетиће поводом празника Оци;
Посетио, са Господином Игнатијем, епископом браничевским, поводом крсне славе, Господина Пахомија, епископа врањског.

3. јануар 2011:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад у Епархијској канцеларији.

4. јануар 2011:

Служио Литургију у крагујевачком Геронтолошком центру;
Примио представнике Телевизије *Палма плус* (Јагодина) поводом Божићног интервјуа;
Примио Верољуба Дугалића, секретара Удружења пословних банака Србије;
Присуствовао концерту у Саборној крагујевачкој цркви хора овог храма.

5. јануар 2011:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара у Крагујевцу – Белошевац;
Рад у Епархијској канцеларији.

6. јануар 2011 – Бадњи дан:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Прочитао Божићну посланицу представницима медијских кућа;
Учествовао у свечаностима уношења бадњака у Саборну крагујевачку цркву,
Служио бденије и освештао бадњак у Саборној крагујевачкој цркви.

7. јануар 2011 – Божић:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Примио свештенике града Крагујевца поводом Божићних празника.

8. јануар 2011 – Сабор Пресвете Богородице:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово.

9. јануар 2011 – Свети архиђакон и првомученик Стефан:

Служио Литургију у храму Силаска Светог Духа у Корићанима;
Посетио, поводом крсне славе, протојереја Милића Марковића.

10. јануар 2011:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродором;
Рад у Епархијској канцеларији;
Посетио, поводом крсне славе, свештеника Александра Станковића.

11. јануар 2011:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад у Епархијској канцеларији.

12. јануар 2011:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Примио професора др Небојшу Арсенијевића, декана Медицинског факултета Универзитета у Крагујевцу и Радишу Пљакића, потпредседника Епархијског савета.

13. јануар 2011:

Служио Литургију у манастиру Ралетинцу и замо-нашио по чину велике схиме игуманију Евгенију и монахињу Јустину;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

14. јануар 2011 – Обрезање Господње и Свети Василије Велики:

Служио Литургију у храму Светог Василија Великог у Маршићу и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Посетио, ради надгледања актуелних радова, храм Светог Илије у Цветојевцу;
Примио учеснике, новинаре верских радио станица, семинара „Радијско новинарство“ који је одржан у Крагујевцу у организацији радио станице *Златоуст* и Богословије Светог Јована Златоустог.

15. јануар 2011:

Служио Литургију у храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу;
Председавао седници архијерејских намесника Шумадијске епархије која је одржана у хотелу *Извор* у Аранђеловцу;
Освештао у Рековцу просторије Културно-уметничког друштва *Левач* и просторије новотвореног радија *Винекс*.

16. јануар 2011:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Примио Радишу и Миомира Пљакића;
Примио професора Стојана Јефтића;
Примио књижевнике Слободана Ракитића и Слободана Павићевића и сликара Жику Павловића.

17. јануар 2011:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад у Епархијској канцеларији.

18. јануар 2011:

Служио Литургију и велико освећење воде у Саборној крагујевачкој цркви.

19. јануар 2011 – Богојављење:

Служио Литургију и велико освећење воде у Саборној крагујевачкој цркви;
Благословио пливаче на Шумаричком језеру у Крагујевцу који су пливали за Богојављенски крст.

20. јануар 2011 – Сабор светог Јована Крститеља:

Служио Литургију у манастиру Жичи и пререзао славски колач Господину Хрисостому, епископу жичком;
Посетио, поводом крсне славе, протојереја Рада Вимбиша;
Посетио, поводом крсне славе, протојереја ставрофора Зарију Божовића.

21. јануар 2011:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Виноградима;
Посетио у крагујевачкој болници оболелог брата Милију;
Учествовао са више епископа СПЦ у београдском *Сава центру* на прослави две стотине година од оснивања српског Министарства унутрашњих послова.

22. јануар 2011:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Посетио, поводом крсне славе, др Радета Николића.

23. јануар 2011:

Служио Литургију у манастиру Дивостину;

24. јануар 2011:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Примио Слободана Гавриловића, директора *Службеног гласника*, Јасмину Нинков, директорку Библиотеке града Београда и Нину Милановић, директорку крагујевачке библиотеке *Вук Караџић* ради договора о сређивању Епархијске библиотеке.

25. јануар 2011:

Служио Литургију у манастиру Каленићу и током Литургије крстио малог Патра, сина Ненада Шакића из Београда.

26. јануар 2011:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Примио Господина Теодосија, епископа рашко-призренског;
Примио јеромонаха Јована Ђулибрка ради договора о одржавању научног скупа у Крагујевцу о страдањима у логору Јасеновцу;
Посетио у крагујевачкој болници оболелог брата Милију;
Служио бденије у јагодинској Новој цркви,
Отворио Светосавску академију у Јагодини;
Говорио о Светом Сави за јагодинску градску телевизију.

27. јануар 2011 – Свети Сава Српски:

Служио Литургију и пререзао славски колач у Саборној крагујевачкој цркви;
Поводом празника Светог Саве посетио крагујевачке школе: Прву и Другу гимназију, Основну школу Свети Сава, Основну школу Ђура Јакшић, ВИШ и Техничку школу.
Учествовао, у пратњи протојереја ставрофора мр Рајка Стефановића и ђакона Ивана Гашића, на Светосавској академију у београдском *Сава центру*.

28. јануар 2011:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији;
Посетио у крагујевачкој болници оболелог брата Милију;
Присуствовао гусларској вечери у хотелу *Крагујевац*.

29. јануар 2011:

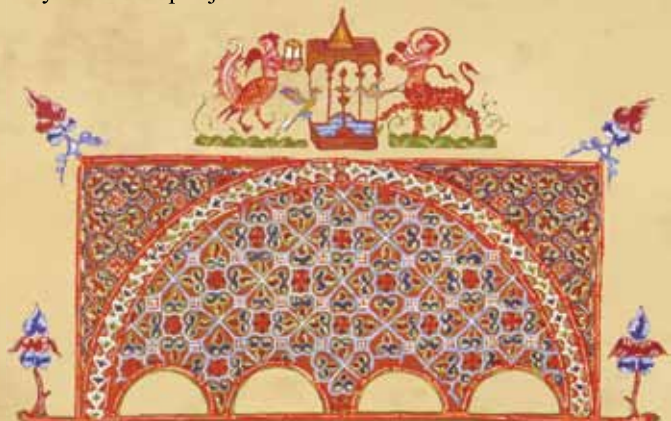
Служио Литургију у капели новог Владичанског двора у Крагујевцу;
Отворио научни скуп у музеју *21. октобар* у Крагујевцу о страдању у логору Јасеновац;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви,
Примио учеснике научног скупа о Јасеновцу.

30. јануар 2011:

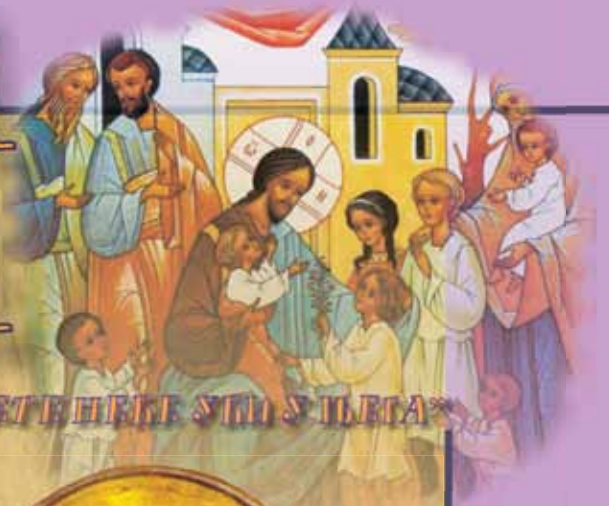
Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Учествовао на научном скупу о логору Јасеновац.

31. јануар 2011:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Примио Срђана Миливојевића, народог посланика у Скупштини Србије.

ДЕЧИЈА СТРАНА

«КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕБЕ УЊИ У ЦРКВИ»

МОЈА ХИМНА СВЕТОМ САВИ

Цркве су украшене фрескама твојим.
Обукао си се у црну боју
И отишао у велики манастир
Где Бог чува и душу моју.

Ти си за Србе велики,
Постао си архиепископ први и једини.
Твој највећи задатак је био
Да све србе сједниш.

Сакупљао си снагу
За сва добра дела,
Са молитвом Богу
Остала ти је душа цела.

За тебе нема више лутања
По безбожној стази.
Сада си заувек с Богом,
То не може нико да погази.

Богат племић си био,
Од равница преко гора,
Сви те Срби воле и поштују,
До најдаљих мора.

Манастир си заволео, злато презрео,
Добио си монашко име Сава,
Ти си српски понос
И велика православна глава.

Вукашин Гребић, 6. разред,
ОШ „Душан Поповић”, Белушић

СРЕТЕЊЕ ГОСПОДЊЕ

Када су Марија и Јосиф донели малог Исуса у Храм, Он се састаје са Његовим изабраним народом у ликовима Симеона и Ане. Кроз те две особе – Симеона и Ану – читав Стари завет довикује да су прастара пророчанства о Месији испуњена: Он који је обећан; Он чији долазак беше предсказан; Он који је светлост открочења за незнабошце и слава Божијег народа; Месија је дошао!

Али, зашто су од свих људи тог времена само Симеон и Ана били у стању да препознају бебу Исуса као обећаног Месију? Симеон и Ана, праведни и побожна, људи молитве и богослужења, обоје су жељно очекивали “утеху

Израиљеву”, тј. долазак Месије. Обоје су истраживали Писма; обоје су се молили и чекали долазак Месије као испуњење пророчанства. Зато су они, вођени Светим Духом, препознали Месију у беби Исусу. Бог се одувек откривао онима који су спремни да га приме, онима који су га жељно чекали. Ако је небо припремљено место за спремне људе, Божија открочења су такође припремљена открочења за људе спремне да их приме. Бог говори само онима који жељно послушкују, онима који му долазе понизно и с вером. Симеон и Ана су жељно чекали, слушали верно и понизно. Зато је њима Бог открио бебу Исуса као Месију.

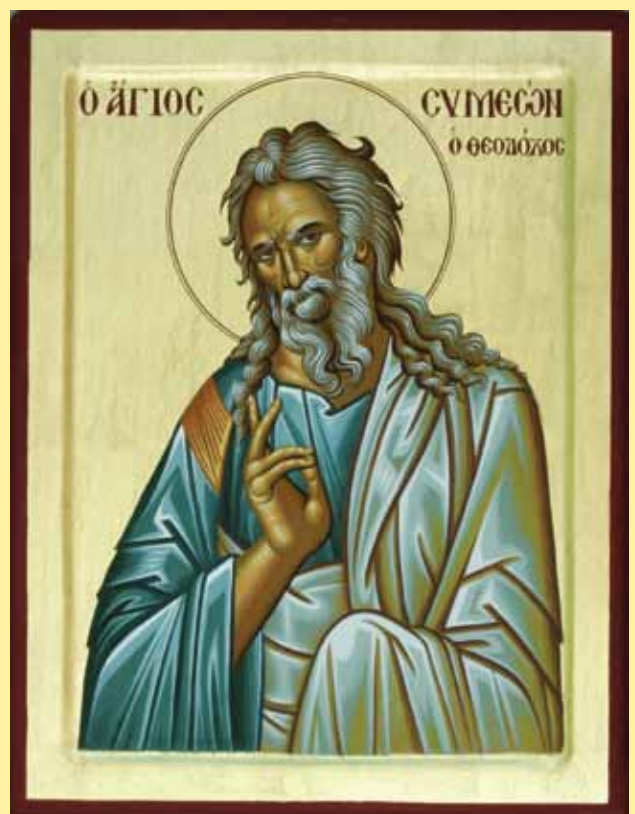
СИМЕОНОВА МОЛИТВА

Симеон је срео Исуса! И ми то можемо! Вера долази од личног сусрета са Исусом. Срећемо га у Светој Литургији. Срећемо га у Библији. Можемо га срести у молитви сваког дана. Срећемо га у лику сваке сиромашне особе. Симеон је држао Исуса у својим рукама. Можемо да замислимо Исуса како у рукама држи децу, али овде је нешто потпуно другачије: Симеон држи Исуса у рукама! Зар и ми нисмо позвани да учинимо исто? Зар и ми не држимо Исуса у својим умовима кад читамо Његове драгоцене речи у јеванђељима и кад се молимо Њему? Зар га не држимо у срцу кад примамо његово драгоцено тело и крв у Светом причешћу? Кад се то дешава, и ми можемо рећи са Симеоном: Господе, сада сам видео све! Сада могу да живим и умрем задовољан! Јер, видео сам Спаситеља!

Једна од захвалних молитви после причешћа, којом се молимо након примања Исуса кроз Свету тајну Евхаристије, је прелепа молитва Симеонова. Како је умесно молити се овом надахњујућом молитвом у том тренутку! Јер, примајући Спаситеља не само у наручје већ и у срце, распламсава се у нама захвалност док изговарамо:

Сад отпушташ у миру слугу својега, Господе, по речи својој; јер видше очи моје Спасење Твоје, које си уготовио пред лицем свих народа. Светлост да просвећује незнабошце, и славу народа Твојега Израиља.

(Лк 2, 29-32)

Ј О С И Ф

У Књизи Постања (39, 20-21) читамо:

И господар Јосифов ухвати га, и баци га у тамницу, гдје лежаху сужњи царски; и он би ондје у тамници. Али Господ бјеше с Јосифом и рашири милост своју над њим и учини те омиље тамничару.

Чини се да је све и свако био против Јосифа. Старија браћа су га мрзела и хтела су да му одузму живот; продали су га у робље у Египат. Лажно оптужен, он би бачен у тамницу. Био је странац, роб у страниој земљи, затвореник, без пријатеља у том свету. А онда долази велико “али” Божије љубави: *Али Господ бјеше с Јосифом.* Господ виде да је зло над њим учињено надвладало добро.

Читав свет беше против Јосифа, али Бог беше са њим.

Живот нам чини ужасне ствари. Патимо због уништених нада, моралних промашаја, дубоких порицања. Али Бог је у стању да донесе добро чак и из зла онима који га воле и сарађују са Њим.

ВЛАДАТИ СОБОМ

Беше једном неки старац који се непрекидно жалио на бол и умор на крају дана. Пријатељ га упита зашто се толико жали, а старац одговори: “Сваког дана имам тако много да урадим. Имам два сокола да укротим, два зеца да сачувам да не побегну, два јастреба да савладам, змију да затворим, лава да окујем, и болесног човека да пазим и служим.”

“Зашто? Мора бити да се шалиш”, рече му пријатељ. “Ни један човек засигурно не мора да ради све то одједном.”

“Заиста се не шалим”, рече му старац, “али оно што сам ти рекао је тужна, сушта истина; два сокола су моје очи, које марљиво морам да чувам; два зеца су моја стопала која морам да пазим да не крену стазом греха; два јастреба су моје руке које морам научити да раде да бих могао да издржавам себе и браћу у невољи; змија је мој језик, који увек зауздавам да не би говорио што је неприкладно; лав је моје срце, са којим се непрекидно борим да не би зле ствари из њега изашле; а болесник је цело моје тело коме увек треба моја брига и нега. Сав тај свакодневни рад исцрпи ми снагу.”

Није лако владати собом. То захтева дисциплину, уздржавање, самоодрицање. Захтева да кажемо “не” нашим телесним инстинктима и апетитима. Изванредни учитељи саветују нам да на себе преуземо по неку малу ствар која је непријатна, тако да увек задржимо власт над својим поривима. А Православна Црква нас охрабрује да баш то чинимо, препоручујући пост.

МАТЕРИЦЕ У СОПОТУ

разник је, света недеља а исти тај дан празник Материце. Шта нам то говори? Празник посвећен мајкама! На тај дан, уз хладно јутро, сакупише се дечица у цркви у малој вароши Сопоту, Епархије шумадијске.

Мирис тамјана који се ширио по црквеном дворишту и дечије молитвене песмице “Каж мени ђаче...” Литургија тече, вероучитељица Јелена са осмехом на лицу посматра своју дечицу а деца поју и славе Бога. Побожно, са трептајем и страхом Божијим у својим окицама приступају светом причешћу. Сусрет са Христом, радост, неизмерна радост... Христос се уселио у њихова чиста срца. Гледају ка олтару, а затим ка срећним мајкама. Сузе: топле мајчинске сузе које разнежују својом мирноћом и освежавају својом снагом. Од првог дана родитељске радости мајчино миловање, тепање и успаванка мило делују на на душу дететову. Пре него ли изговори прву реч, дете осећа душу своје мајке, осећа њену веру, њену љубав, радости, али и њене туге и зебње. Радује се радошћу и пати болом својих родитеља.

“Драге мајке,

Негујте душу свога детета јер ни саме не знате колико је судбоносан ваш удео у њиховим животима, њиховом спасењу, јер у њихове душе уносите онај вечни божански ред и склад којим дише читава творевина. Не пропусти ни једну прилику да не мислиш о овоме, јер ће та мисао хранити дететову душу а и тебе саму. Када одрасте сетиће се твојих речи и свога детињства, па ће жедно знања и истине запитати: је ли мајко, како ово и зашто оно?

Буди храбра! Осмехом и снагом своје љубави одагнај све његове страхове. Будите благословене мајке српске и нека су благословена дечица ваша!”, речи су оца Љубише којима је завршио своју проповед, а онда је додао: “И без мене, и без тебе све ће опстати на своме месту, али без добре мајке нема доброг хришћанина и човека.”

Јелена Четник, вероучитељица

Почни од означене плочице и идући само лево, десно, горе и доле откриј скривен текст

ЧЕ БОГ	: “НЕК	А БУДЕ	СВЕТЛ	ОСТ!”	Г ДА Ј	Е СВЕТ	ЛОСТ Д	ОБРА;
. И РЕ	ВОДАМА	Е НАД	ЛЕВДЕШ	И БИ С	ИДЕ БО	МУ НАЗ	, А ТА	И РАСТ
Д БЕЗД	АНОМ И	ДУХ В	ОЖИЈИ	ВЕТЛОС	Т. И В	ВА НОЋ	ОГ ДАН	АВИ БО
АШЕ НА	РОСТИР	МЉУ. З	О И ЗЕ	ОГ НЕБ	БУДЕ В	. ТАКО	АЗВА Б	Г СВЕТ
И ТАМ	А СЕ П	ЕМЉА Б	ТКУ СТ	ВОРИ Б	ЕЧЕ, П	А ЈУТР	ЛОСТ Н	ЛОСТ О
ПРАЗНА	СТА И	ЕШЕ ПУ	У ПОЧЕ	.	Н ПРВИ	О – ДА	. СВЕТ	Д ТАМЕ

РЕШЕЊЕ:

У ПОЧЕТКУ СТВОРИ БОГ НЕБО И ЗЕМЉУ. ЗЕМЉА БЕШЕ ПУСТА И ПРАЗНА И ТАМА СЕ ПРОСТИРАШЕ НАД БЕЗДАННОМ И ДУХ БОЖИЈИ ЛЕВДЕШЕ НАД ВОДАМА. И РЕЧЕ БОГ: “НЕКА БУДЕ СВЕТЛОСТ” И ВИ СВЕТЛОСТ И ВИДЕ БОГ ДА ЈЕ СВЕТЛОСТ ДУБА, И РАСТАВИ БОГ СВЕТЛОСТ ОД ТАМЕ. СВЕТЛОСТ НАЗВА БОГ ДАН, А ТАМУ НАЗВА НОЋ. ТАКО БУДЕ ВЕЧЕ, ПА ЈУТРО - ДАН ПРВИ

*фото
репортажа*

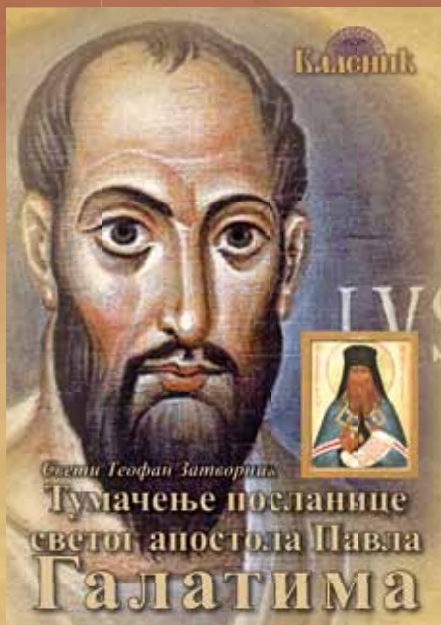
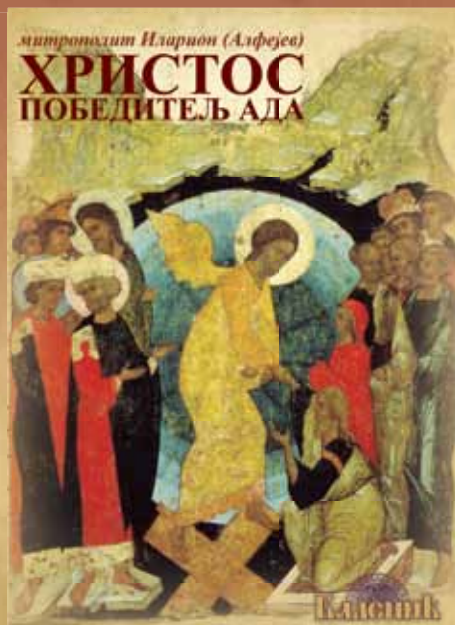

Архијерејска литургија у Саборном храму у Крагујевцу о Светом Сави

Каленик

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ **НОВА ИЗДАЊА**

34000 Крагујевац,
Краља Александра I Карађорђевића
31а, п. ф. 54
телефони: +381 34 333 827;
+381 65 803 48 02
sum.eparhija@eunet.rs
http://www.crkvenartikli.org
http://www.eparhija-sumadijska.org.rs

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА ШУМАДИЈСКА

Летњи програм курсева

Стари Завет Педагог за Христа

21. 02.
28. 02.

*протојереј ставрофор
мр Рајко Стефановић, професор*

02. 05.
09. 05.
16. 05.

Историја Цркве Осврт на заборављену истину

Владан Костадиновић, професор

07. 03.
14. 03.
21. 03.
28. 03.
04. 04.
11. 04.
18. 04.

Велики Пост Успињање ка Царству Небеском

*протојереј ставрофор
доц. др Зоран Крстић*

23. 05.
30. 05.
06. 06.

Нови Завет Радосна вест о спасењу

јереј Небојша Ракић, професор

Сва предавања ће бити одржана у сали Богословије Светог Јована Златоустог, Владимира Роловића 1, са почетком у 19.00 часова.
Улаз је слободан.

ПРОДУБИТЕ СВОЈ
ПРАВОСЛАВНИ ВЕРИ